

Siisi Hirvikoski

Välittävää kohtaamista nuorilähtöisesti - Sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi YAMK

Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

28.11.2016

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Siisi Hirvikoski Välittävää kohtaamista nuorilähtöisesti - sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa 66 sivua + 6 liitettä 28.11.2016
Tutkinto	Sosionomi (YAMK)
Tutkinto-ohjelma	Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma
Ohjaaja(t)	Yliopettaja, FT Toini Harra Yliopettaja, FT Salla Sipari
<p>Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kuvata sosiaalista vahvistamista Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos nuorten palveluissa ammattilaisten näkökulmasta. Kehittämistyössä selvitettiin myös miten sosiaalisen vahvistamisen osaamista voitaisiin Vamoksessa kehittää. Tavoitteena oli nuorten sosiaalinen vahvistuminen.</p> <p>Tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytettiin toimintatutkimuksellista lähestymistapaa. Kehittämistyön aineisto kerättiin Vamoksen työntekijöiltä sähköisellä kyselyllä. Kyselyyn vastasi 33 työntekijää. Kyselytutkimuksen aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Aineiston analyysin tekoa opasti tutkimuksen tekijän työelämäohjaaja Vamos Kuopion yksiköstä.</p> <p>Tulosten mukaan sosiaalinen vahvistaminen on Vamoksen työntekijöiden työn viitekehys. Se mahdollistaa nuoren elämänlaadun parantumisen ja on nuorelle merkityksellistä. Nuori voi sosiaalisen vahvistamisen kautta rakentaa uudenlaista identiteettiä ja laajentaa elämänpiiriään - vahvistua. Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen toteutuksen ydin syntyy kohtaamisessa nuoren kanssa – se on välittävää ja nuorilähtöistä. Sosiaalista vahvistamista toteutetaan Vamoksessa tavoitteellisesti osallistavalla työotteella yhdessä nuorten kanssa. Yhteisöllisyys ja verkostotyö kuuluvat kiinteänä osana arjen toimintaan. Työorientaatiota tulisi kehittää lisäämällä tukea nuorelle Vamoksen palveluprosessin eri vaiheissa ja edistämällä nuoren osallisuutta päätöksentekoon. Henkilöstön sosiaalisen vahvistamisen osaamista tulisi vahvistaa ja rakentaa yhteiseksi.</p> <p>Tutkimuksellista kehittämistyötä voidaan jatkossa hyödyntää Vamoksen ammatillisessa kehittämistyössä. Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö auttoi Vamoksen työntekijöiden sosiaalisen vahvistamisen ymmärryksen ja työkäytäntöjen sekä kehittämistarpeiden lähtötilanteen selvittämisessä.</p>	
Avainsanat	nuoret, sosiaalinen vahvistaminen, syrjäytyminen

Author(s) Title Number of Pages Date	Siisi Hirvikoski Caring Interaciton with Youth-oriented approach – Social Strengthening in Vamos Youth Services 66 pages + 6 appendices 28 th November 2016
Degree	Master of Social Services
Degree Programme	Rehabilitation
Instructors	Toini Harra, Principal Lecturer Salla Sipari, Principal Lecturer
<p>The purpose of this development project was to describe social strengthening in Helsinki Deaconess Institute's Vamos Youth Services from the perspective of the professionals. In addition, the goal of this development project was to find out how the skills of social strengthening could be improved. The aim was the strengthening of youth participating in Vamos.</p> <p>This development project was conducted by using an operational research method. The data was collected through an online questionnaire that was sent to all Vamos workers. The questionnaire was answered by 33 workers. The data from the questionnaires was analysed using material-based content analysis method. In addition to the author of this thesis, data analysis was assisted by a working life mentor from Vamos Kuopio.</p> <p>According to the results of this study, social strengthening was the frame of reference of the Vamos daily work. Trough social strengthening, young person's quality of life can improve and it is also meaningful for him/her. A young person can also build up his/her identity and expand one's circle of life and feel strengthened. This is done through the interaction between worker and young person, which creates the core of the work – interaction is caring and includes a youth-oriented approach. Social strengthening is done in Vamos by goal-oriented action together with the young person. The sense of community and networking are the core ingredients of the daily work. Work-orientation should be developed by increasing support to the young person in the different phases of Vamos service process and encouraging the young person's involvement in the decision-making process. Increasing the skills of personnel in the field of social strengthening should be taken as a common goal.</p> <p>In the future, the results of this development project can be utilized in Vamos professional development. Through this study, understanding of the as-is situation of the following aspects in Vamos were gained: use of social strengthening, work methods in use and the areas needing improvement.</p>	
Keywords	young adults, social strengthening, exclusion

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Sosiaalinen vahvistaminen	3
2.1	Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteet	3
2.2	Sosiaalinen vahvistaminen määritelmänä	5
2.3	Sosiaalisen vahvistamisen osaamisvaatimukset	7
3	Polarisaatio ja syrjäytyminen	9
3.1	Sosiaalinen vahvistaminen polarisaatiokehityksen ehkäisijänä	9
3.2	Syrjään jääneet nuoret, keitä he ovat?	10
3.3	Syrjäytymisen ehkäisy - varhainen puuttuminen ja tuki	12
3.4	Nuorisotakuu – lisää nuoren mahdollisuuksia itsenäiseen elämään	13
4	Tutkimuksellisen kehittämistyön toimintaympäristö ja – kulttuuri	15
5	Kehittämistyön tavoite, tarkoitus, tuotos ja kehittämiskysymykset	18
6	Tutkimuksellinen kehittäminen	18
6.1	Tutkimuksellinen lähestymistapa	18
6.2	Tiedontuottajien valinta	21
6.3	Aineiston kerääminen	21
6.4	Aineiston analysointi	23
6.5	Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen	24
7	Tulokset	27
7.1	Sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa	27
7.1.1	Nuoren elämänlaadun parantamista	27
7.1.2	Nuorelle merkityksellistä	30
7.1.3	Uudenlaisen identiteetin vahvistamista	31
7.1.4	Elämänpiirin laajentamista	32
7.1.5	Nuoren kanssa työskentelyn viitekehys	34
7.2	Sosiaalista vahvistamisen toteutus Vamoksessa	35
7.2.1	Välittäen ja nuorilähtöisesti	35
7.2.2	Työskentelemällä nuoren kanssa tavoitteellisesti	36
7.2.3	Mahdollistamalla nuoren kiinnittyminen	37
7.2.4	Osallistavalla työotteella yhdessä nuoren kanssa	38

7.2.5	Yhteisöllisyyden avulla	42
7.2.6	Verkostotyöllä	42
7.3	Sosiaalisen vahvistamisen työorientaation kehittäminen Vamoksessa	43
7.3.1	Lisätään tukea nuoren palveluprosessin eri vaiheissa	44
7.3.2	Edistetään nuorten osallisuutta päätöksenteossa	44
7.3.3	Vahvistetaan henkilöstön sosiaalisen vahvistamisen osaamista	45
7.3.4	Rakennetaan yhteistä sosiaalisen vahvistamisen työorientaatiota	45
8	Sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa – nuoren elämänlaadun parantamista	47
9	Pohdinta	49
9.1	Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten tarkastelua	49
9.2	Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutuksen arviointia	58
9.3	Tutkimuksellisen kehittämistyön eettisyys	59
9.4	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheita	59
	Lähteet	62
	Liitteet	
	Liite 1. Suostumusasiakirja	
	Liite 2. Tutkimushenkilötiedote	
	Liite 3. Kysely – sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa	
	Liite 4. Merkityssuhdekaaviot 1-3	
	Liite 5. Analyysiesimerkki kohdasta Välittäen ja nuorilähtöisesti	
	Liite 6. Kehittämispäivän kutsun liite – ennakkotehtävä ja mallinnus	

1 Johdanto

Valtaosalla suomalaisista 15 – 29-vuotiaista nuorista menee tänä päivänä hyvin – heidän elinolosuhteensa ovat paremmat kuin koskaan aikaisemmin. Samanaikaisesti prosentuaalisesti pieni joukko nuoria kamppailee vaikeutuvien ja kasautuvien ongelmien parissa. Vuonna 2010 arviolta 51 300 nuorta, 5 % kaikista tämän ikäisistä nuorista, voitiin määrittellä syrjäytyneiksi. Nuoriksi, jotka olivat työvoiman ja opiskelun ulkopuolella ja joilla ei ollut peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. (Myrskylä 2012: 1.) Alanen, Kainulainen ja Saari (2014) kirjoittavat suomalaisen yhteiskunnan nuoriin liittyvästä kaksoishaasteesta. Osa nuorista jää eri syistä palvelujärjestelmän ulkopuolella ja osan kanssa kohtaamiset palvelujärjestelmässä eivät tuota toivottua lopputulosta. (Alanen – Kainulainen – Saari 2014:7.)

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on ollut ajankohtainen aihe jo vuosia. Tulevaisuus ja sen ennustaminen on muuttunut nopeiden teknologisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä poliittisten muutosten seurauksena yhä yllätyksellisemmäksi ja kompleksisemmäksi (Sydänmaanlakka 2014:19). Vuosia kestänyt talouden taantuma on vähentänyt työvoiman tarvetta ja tehnyt nuorten työllistymisestä entistä haasteellisemmän. Toisen asteen tutkinnon puute on merkittävin yksittäinen tekijä työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta syrjäytymisessä (TEM 2012: 6).

Yksilöiden ja yhteisöjen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja sen tukemisesta onkin tullut ajankohtainen kysymys. Yhteiskuntamme ikärakenteen muutos samoin kuin tulevaisuuden muutokset kunnallisten palvelujen osalta tulevat entisestään haastamaan hyvinvointipalveluiden ylläpitämisen, jolloin tila ja tilaus sosiaalisesti vahvistavalle työlle kasvavat. Epävarmuuden ja muutosten keskellä on merkittävää se, että yksilö pystyisi säilyttämään oman toimintakykyisyytensä, tunteen elämänsä hallinnasta, merkityksellisyydestä ja ohjaamisesta. (Lundbom – Herranen 2011: 9-10.)

Kuuren (2015) mukaan sosiaalinen vahvistaminen kiinnittyy teoreettisessa keskustelussa yhteiskunnalliseen ilmiöön, jossa nuori on jäänyt yksin ongelmiansa kanssa; on irrallaan yhteisöstä, kokee epäluottamusta kanssaihmiisiin ja omaa huonon itsetunnon. Tällaisessa tilanteessa oleva nuori on kykenemätön kiinnittymään vertaissuhteisiin ja hänen elämäänsä leimaa merkityksettömyyden tunne ja alisuoriutuminen koulussa. Per-

heen huono toiminnallinen vuorovaikutus ja heikentynyt kyky vastaanottaa vastoinkäymisiä ovat ilmiön kehittymisen taustalla olevia seikkoja. Lisäksi ilmiötä vahvistaa kulttuurisamme vallalla oleva riippumattomuus sekä yksilö- ja kilpailuhenkisyys. (Kuure 2015:58.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisoyksikön tukemaa työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä ja Nuottavalmennusta voidaan pitää kohdennettuna sosiaalisen vahvistamisen palveluna. Valtakunnallinen työpajayhdistys koordinoi kolmivuotista hanketta vuosina 2012- 2014, jossa tutkittiin muun muassa sosiaalisen vahvistamisen käsitettä. Hankkeen tavoitteena oli sosiaalista vahvistamista koskevan tietopohjan lisääminen, sitä toteuttavien palveluiden vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen sekä siihen liittyvien palvelujen yhteistyökäytäntöjen kehittäminen. (Kuure 2015: 4.)

Kiinnostukseni työpajayhdistyksen koordinoimaa hanketta kohtaan heräsi, koska yhtymäkohdat työpaikkani Helsingin Diakonissalaitoksen Vamoksen tarjoamiin nuorten palveluihin, olivat ilmeiset. Vamoksen nuorille tarjoamat palvelut koostuvat myös etsivästä nuorisotyöstä, sekä eri kohderyhmille muotoilluista ryhmävalmennuksista, joista yksi on starttityöpajatoiminta, urapalveluista sekä vertais- ja harrastusryhmistä.

Helsingin Diakonissalaitoksen Vamoksen toiminta on sosiaalista kuntoutusta ja työn arjessa toteutetaan vahvasti sosiaalisen vahvistamisen työorientaatiota. Vamos on palveluntarjoajana profiloitunut tuottamaan palveluja juuri niille nuorille, jotka tarvitsevat pitempiaikaisia kuntouttavia matalan kynnyksen palveluja.

Vamoksen nuorten palveluissa perustehtävä on selkeä ja työn tavoitteena on nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn lisääminen sekä sosiaalinen vahvistuminen. Jokaisen nuoren kykyjä ja valmiuksia sekä arjenhallintataitoja pyritään kartuttamaan, jotta sopiva polku työhön, koulutukseen tai muuhun hänelle sopivaan toimintaan mahdollistuisi. Vamoksen nuorten palvelut ovat muotoutuneet nuorten tarpeista, heidän elämäntilanteisiinsa sopiviksi ja toiminnan taustalla vaikuttavat sekä sosiaalihuoltolaki että nuorisolaki.

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä tarkastellaan sosiaalista vahvistamista Helsingin Diakonissalaitoksen Vamoksen nuorten palveluiden työorientaationa. Mitä sosiaalinen vahvistaminen on Vamoksessa ja miten sitä toteutetaan. Sosiaalisen vahvistamisen käsite on mainittu nuorisolaissa (72/2006). Lain tarkoituksena on tukea nuorten

kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja (Nuorisolaki § 1). Lain kautta tarkasteltuna sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa nuorten monimuotoista tukemista.

2 Sosiaalinen vahvistaminen

2.1 Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteet

Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuoren kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen (Nuorisolaki 1§).

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Aaltonen – Astala – Aula – Cortés Téllez – Hätälä – Kurttila – Manninen – Parviainen – Risku – Saarela – Sjöholm 2007: 25). Työn painopiste on ennalta ehkäisevässä työssä ja tavoitteena nuoren yhteisölliseen toimintaan kiinnittyminen ja aktiivinen kansalaisuus (Mehtonen 2011:13).

Arkipuheessa sosiaalinen vahvistaminen ymmärretään käsittävän monenlaista ehkäisevää työtä, kokonaisvaltaista elämäntaitojen tukemista ja toimintaa, jossa tavoite on yhteinen ja jaettu. Toiminnan tavoitetilana nähdään sosiaalinen vahvistuminen, subjektiivinen ja voimaannuttava kokemus, jossa parempi elämä mahdollistuu yhteistyössä ammattilaisten sekä vapaaehtoisten kanssa monin eri tavoin ja teoin. (Mehtonen 2011:13.)

Mehtonen (2011) nostaa alueen paikallisuuden ja tarvelähtöisyyden viitoiksi, joiden mukaan nuorten elämäntaitojen parantamista ja syrjäytymisen ehkäisyä lähdetään toteuttamaan. Lakiteksti mahdollistaa monimuotoiset toiminnot ehkäisevästä työstä varhaiseen puuttumiseen ja eri kohdejoukkojen interventioihin. Tärkeänä seikkana Mehtonen (2011) mainitsee nuorisotyöllisen peruspilarin, vapaaehtoisuuden. Nuoret osallistuvat toimintoihin vapaaehtoisesti ja se tulee kaikessa toiminnoissa huomioida. Mehtosen sanoin, ei

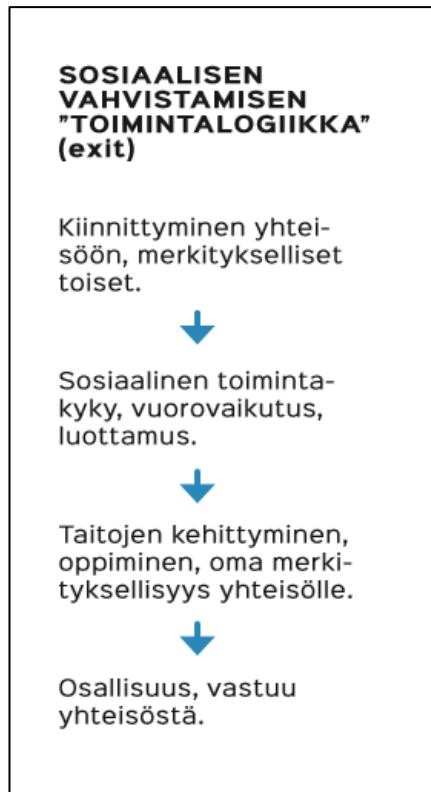
siis ole samantekevää miten asiakkaat kohdataan ja miten toimia toteutetaan. (Mehtonen 2011:19.)

Kuure (2015) näkee sosiaalisen vahvistamisen toimintalogiikan lähtökohtana nuoren luottamuksen saamisen ja tämän kiinnittymisen yhteisöön. Yhteisöön kiinnittymisen avulla nuoren toimintakyky vahvistuu ja nuori alkaa ottaa vastuuta yhteisöstään. Näin toimiessaan nuori saa oppimisen kokemuksia ja oivalluksia, mitkä puolestaan edesauttavat näkemään oman toiminnan merkityksellisenä. Prosessin aikana nuoren itseluottamus kasvaa. Merkityksellisyys itsestä lisääntyy yhteisön osoittaessa nuorelle kunnioitusta. (Kuure 2015: 58.) (ks. kuvio 1).

Sosiaalinen vahvistaminen on pitkäkestoinen prosessi ja vaatii ymmärrystä, taloudellista satsausta sekä päteviä keinoja. Erityisesti yhteiskuntamme huono taloudellinen tilanne on saanut päättäjät pohtimaan miten kansantalouden kantokyky varmistetaan. Katse suuntautuu työllistämiseen ja kouluttautumiseen. Sosiaalisen vahvistamisen palveluiden vaikuttavuutta on ollut vaikea todentaa, koska on haastavaa osoittaa niitä tuloksia, joita ei voida näyttää joko jatko-ohjautumisina tai – sijoittumisina koulutukseen tai työelämään. Pelkkä määrällinen tieto ei anna todellista kuvaa työn sisällöstä ja merkityksestä nuorten elämässä. (Pietikäinen 2013.)

On tärkeää saada tulevaisuudessa mitattua nuorten sosiaalisen vahvistumista. Tarvitaan oikeanlaisia mittareita, joilla sosiaalisen vahvistamisen työtä voidaan mitata ja tehdä työ näkyväksi. Pietikäinen (2013) näkee nuorten keskeisenä ongelmana vaikeuden kiinnittyä nykyisiin palveluihin, koska ne eivät vastaa heidän moninaisiin tarpeisiinsa. Myöskään palvelusektori ei pysty tarjoamaan riittävän kokonaisvaltaista tukea, koska palvelujärjestelmä on liian pirstaleinen ja sektoroitunut. (Pietikäinen 2013.)

Sosiaalisen vahvistamisen palveluilta ei tule odottaa nopeita tuloksia, vaan nuoren itsensä etsimiselle ja kasvamiselle on annettava aikaa. Palveluiden on oltava riittävän pitkäkestoisia, jotta ehditään saavuttaa tarvittava luottamus, löytää tarpeisiin vastaava monialainen tuki ja rakentaa nuorelle aidosti kestäviä jatkopolkuja (Pietikäinen 2013).

Kuvio 1. Sosiaalisen vahvistumisen "toimintalogiikka" (Kuure 2015: 25)

2.2 Sosiaalinen vahvistaminen määritelmänä

Nuorisolaissa (72/2006) mainittu sosiaalisen vahvistamisen käsite on aiemmin tunnettu lähinnä nuorisotoimialalla ja lain mukaan sosiaalinen vahvistaminen on määritelty varsin laaja-alaiseksi tukemiseksi, jonka tavoitteena on nuoren hyvinvoinnin lisääminen ja sen edistäminen (Lundbom – Herranen 2011:6 – 7).

Käsitteenä sosiaalinen vahvistaminen ei ole suurelle yleisölle tuttu. Lundbom ja Herranen (2011) ovat kuvailleet sosiaalisen vahvistamisen käsitettä kiinnostavaksi, sillä sille on vaikea antaa yksiselitteistä määritelmää. He pohtivat kirjassaan *Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä* (2011), että määritelmän antaminen on jopa tarpeetonta. Heidän mukaansa sosiaalisen vahvistamisen käsitettä ja sen ulottuvuuksia on selitetty Suomessa vähän eikä aihetta määritteleviä tai tarkastelevia oppikirjoja ole olemassa. (Lundbom – Herranen 2011: 6.)

Sosiaalisen vahvistamisen käsitettä tutkittiin vuosina 2012 – 2014 opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa kolmivuotisessa Valtakunnallisen työpajayhdistyksen koordinoi-

massa hankkeessa. Käsitteen määrittelytyössä on muun muassa analysoitu sosiaaliseen vahvistamiseen liittyntä yhteiskunnallista keskustelua, määritelty itse käsitettä sekä sen lähikäsitteitä. (Kuure 2015: 4.)

Tuusa ja Alakauhaluoma (2014) tekivät sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta selvityksen sosiaalisesta kuntoutuksesta. He kuvailevat sosiaalisen vahvistamisen käsitettä mielenkiintoiseksi, koska käsite on tavoitteina ja sisältöinä hyvin lähellä sosiaalisen toimintakyvyn ja sosiaalisen kuntoutuksen käsitteitä. Heidän käsityksensä mukaan syy eri käsitteiden sisältöjen samankaltaisuuteen on se, että eri toimialojen normit, lainsäädäntö, ammatillinen viitekehys sekä koulutustausta vaikuttaa siihen, että samat asiat ja ilmiöt tulevat nimetyksi eri tavoin. (Tuusa – Alakauhaluoma 2014: 8-9.)

Tuusa ja Alakauhaluoma (2014) erittelevät sosiaalisen vahvistamisen ja sosiaalisen kuntoutuksen käsitteenä toisistaan niiden palvelujärjestelmässä asemoitumisen ja palveluiden tarvittavuuden perusteella. Heidän jaottelunsa mukaisesti sosiaalinen vahvistaminen liittyy ennaltaehkäiseviin, varhaisen reagoinnin ja tuen palveluihin. Nuoren tilanne olisi määriteltävissä näissä tapauksissa syrjäytymiselle altistuneeksi. Sen sijaan sosiaalisen kuntoutuksen he näkevät asemoituvan sosiaalihuollon palveluihin tilanteissa, joissa nuorella jo on pitkäkestoisia ja vakaviakin elämänhallinnan ongelmia. (Tuusa – Alakauhaluoma 2014: 9.)

Kuureen (2015) mukaan sosiaalisen vahvistamisen käsite ei ole tuttu muusta lainsäädännöstä. Nuorisolakiin käsite tuli ilman valmistelemaa keskustelua ja se on yksi syy sille, että käsite on koettu sisällöltään epämääräiseksi ja erottelukyvottomäksi. Hän nostaa myös esille huomion siitä, kuinka tärkeä osa yhteisen ymmärryksen kehittyminen käsitteiden sisällöstä on moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä. (Kuure 2015: 39, 57.)

Yksi sosiaalinen vahvistaminen-käsitteen käyttöön otton tavoitteista on ollut käyttää sitä syrjäytymisen ehkäisy-käsitteen tilalla. Tieto tästä on ilahduttava, sillä sana syrjäytynyt on ollut nuoria leimaava ja marginaaliin asettava. Syrjäytymiskäsitettä on kritisoitu siihen sisältyvästä ulkopuolisuudesta, sivullisuudesta ja pysähtyneisyydestä (Savukoski – Kauoramäki 2004: 124). Sosiaalinen vahvistaminen ei ole käsitteellisesti leimaava, sillä kyseessä on prosessi, jossa nuoren elämäntilannetta ja – hallintaa parannetaan asteittain yhdessä nuoren kanssa ja tämän luvalla. Käsitteessä korostuu ajatus siitä, että jokainen tarvitsee sosiaalista vahvistamista – toiset enemmän, toiset vähemmän. Sosiaalisen

vahvistamisen tavoitteena on nuoren saaminen ja saattaminen yhteisölliseen toimintaan ja aktiiviseksi kansalaiseksi (Mehtonen 2011: 18). Meistä jokainen voi tarvita sosiaalista vahvistamista, eivät vain lapset ja nuoret – se ei ole ikäsidonnaista.

Sosiaalista vahvistamista käsitteenä on myös kritisoitu, johtuen sen objektiivian luonteen vuoksi (Kuure 2015:49). Käsitteessä viitataan vahvistamisen tapahtuvan jonkun muun kuin nuoren itsensä tekemänä. Ikään kuin jonkun yhteiskunnallisen toimijan tehtävä olisi vahvistaa nuorta ja nuoren oma toiminta subjektina ei tule esille. Kuure (2015) ehdottaakin, että erotetaan toisistaan käsitteet sosiaalinen vahvistaminen ja sosiaalinen vahvistuminen. Sosiaalinen vahvistuminen korostaisi näin ollen nuoren omaa toimintaa ja vahvistumisen prosessia ja vahvistaminen puolestaan tarkoittaisi rakenteellisia tekijöitä ja niihin vaikuttamista. (Kuure 2015:61.)

2.3 Sosiaalisen vahvistamisen osaamisvaatimukset

Sosiaalinen vahvistaminen vaatii työntekijältä vahvaa ammatillista osaamista ja monialaisuutta. Mehtonen (2011) on pohtinut ammatillisia valmiuksia ohjatessaan yhteisöpedagogeja sosiaalisen vahvistamisen käytänteiden kehittämiseen ammatti- ja toimialan työelämässä. Hän näkee sosiaalisen vahvistamisen asettavan isoja haasteita ammatilliselle osaamisella ja hän kirjoittaaakin, että monipuolinen koulutus on ehdoton edellytys vaikuttavan toiminnan mahdollistamiseksi. (Mehtonen 2011:10.)

Rautiainen (2010) on tarkastellut työntekijöiden ammatillisia vaatimuksia tuetun asumisen palveluissa (Nuttu-projekti) nuorten sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta. Hän tuo esiin työskentelyn keskeisenä tavoitteena asiakkaan toivon, motivaation ja tahdon palauttamisen niin, että tämän kyky toimia ja hallita omaa elämää kohentuisi. Työntekijän tehtävänä on yhdessä asiakkaan kanssa, hänen tukenaan toimien, auttaa asiakasta määrittelemään omat tarpeensa ja etenemisen suunta. (Rautiainen 2010: 27.)

Sosiaalinen vahvistaminen edellyttää lupaa, sillä ketään ei voi vahvistaa, ilman tämän suostumusta. Mehtonen (2011) tuo tämän seikan hienosti esiin todetessaan, että luvan antaa toinen; väkisin ei voi rinnalla kulkea tai kasvua tukea eikä asemaansa saavuta tällä ammattialalla hierarkialla tai vallankäyttöpuheella (Mehtonen 2011:21). Kohtaaminen nuoren kanssa tulee aina tapahtua toista kunnioittaen, kiinnostuneesti ja myös tilaa antaen. Samalla linjalla ovat myös Lundbom ja Herranen (2011), jotka nostavat sosiaalisen

vahvistamisen ammatillisen osaamisen keskiöön kohtaamisen, kuuntelemisen, kysymisen ja keskustelun taidot. Heidän näkemyksensä mukaan ilman edellä mainittuja taitoja sosiaalisesti vahvistavan työn tekeminen ei onnistu. (Lundbom – Herranen 2011: 11.)

Työntekijän on osattava toimia erilaisten asiakkaiden kanssa eri tavoilla, koska jokainen asiakas on yksilö ja toimii omalla tavallaan. Jokaisella on oma tapansa omaksua, työstää ja oppia asioita. Työntekijän on kohdattava asiakas yksilönä ja tunnusteltava millaista ohjausta ja tukea kukin tarvitsee. Asiakkaan kohtaaminen ja kuunteleminen todistavat sen, että työntekijä on aidosti kiinnostunut asiakkaan tilanteesta. Samalla asiakkaalle muodostuu käsitys, että työntekijä ohjaa ja tukee häntä (Rautiainen 2010:26).

Asiakkaan kokonaistilanteen ymmärtäminen, olosuhteiden ja usean elämänalueen yhtäaikainen hahmottaminen - laajemman kontekstin näkeminen, on ensiarvoisen tärkeää. (Lundbom – Herranen 2011:11; Rautiainen 2010: 27.) Yhteiskunnallinen osaaminen näyttäytyy sosiaalisen vahvistamisen työssä erityisenä, sillä ilman rakenteiden, toimintamekanismien ja palvelujärjestelmän tuntemista, työntekijän on mahdotonta toimia (Mehtonen 2011:26).

Sosiaalisen vahvistamisen työtä tekevän tulee hallita myös pedagogista osaamista – kasvuun ja kehitykseen liittyvää tietoperustaa. Mehtonen (2011) tiivistää pedagogisen onnistumisen arkipuheessa siihen, että työntekijä osaa valita oikeita keinoja oikea-aikaisesti, oikeiden ihmisten kanssa ja oikeassa paikassa. Ja, jotta tämä onnistuisi, se edellyttää työntekijältä ensin suhdetta itseensä. Työntekijän tulee kohdata ensin itsensä, omat arvonsa ja norminsa, jotta toisen kohtaaminen onnistuu. (Mehtonen 2011: 21 - 22.)

Saaristo (2011) kirjoittaa emotionaalisesta ammattitaidosta osana sosiaalisen vahvistamisen tietoisuutta. Hän tarkastelee aihetta kehityspsykologisesta ja kasvatussociologisesta näkökulmasta, liittäen sen myös yhteisöllisyyteen. Emotionaalisen ammattitaidon käsitteen käytön kautta emotiot tulevat näkyville erillisinä ammatillisuuteen liittyvänä osaamiskokonaisuutena. Tämä mahdollistaa myös tunnekokemisen näkyvyyden, sillä sitä ei ole osattu aikaisemmin nähdä merkittävänä ammatillisena osaamisen alueena. (Saaristo 2011: 72 - 82.)

Emotionaalinen ammattitaito on merkittävä osa sosiaalisen vahvistamisen kenttää. Kasvattajat tarvitsevat emotionaalista ammattitaitoa tukiessaan lapsen ja nuoren sosiaalisten vahvuuksien kehittymistä ja hyvinvointia. Vahva emotionaalinen ammattitaito on kasvattajan henkilökohtainen työväline yhteiskunnallisten muutosten tuottamien psyykkisten rasitteiden positiiviseen hallintaan. Se on sosiaalista pääomaa, joka tuottaa hyvinvointia sekä yksilölle itselleen että hänen toimintaympäristölleen (Saaristo 2011: 82).

Sosiaalista vahvistamista tekevän työntekijän tulisi hallita myös ryhmädynaamisia prosesseja sekä kyetä erilaisten ryhmien ja yhteisöjen ohjaamiseen. Lisäksi yhteisöihin ja yhteisöllisyyteen liittyvää teoreettiskäytännöllistä osaamisesta tarvitaan. (Mehtonen 2011:22.) Sosiokulttuurisesta innostamisesta puhuttaessa on tärkeä pohtia sitä, millaista ihmiskäsitystä se edellyttää. Jotta toisia voi innostaa osallistumaan, muuttumaan sekä muuttamaan sosiaalista todellisuutta paremmaksi, tulee uskoa ihmiseen ja myös ryhmään – siihen, että ihminen voi kasvaa vuorovaikutuksen avulla. Innostajan tulee kyetä herättämään ihmisen aktiivisen osallistumisen: hän herkistää, provosoi, toimii katalysaattorina ja saa aikaan prosesseja, joiden varsinaisia toteuttajia ovat ihmiset itse (Mehtonen 2011: 25).

3 Polarisaatio ja syrjäytyminen

3.1 Sosiaalinen vahvistaminen polarisaatiokehityksen ehkäisijänä

Suomen hyvinvointipolitiikan tavoitteena on turvata kaikille kansalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin. Yhteiskunnallisilla toiminnoilla pyritään torjumaan syrjäytymistä ja eriarvoisuutta. Lundbom ja Herranen (2011) nimeävät tilanteita, joissa yksilöt ovat jo lähtökohtaisesti heikommalla hyvinvoinnin toteutumisen suhteen. Tällaisia ovat muun muassa: nuorisotyöttömyys, lapsiperheiden, etenkin yksinhuoltajaperheiden tiukka taloudellinen tilanne, köyhyysrajan alapuolelle jääminen ja koulutukseen hakeutumattomien nuorten ja aikuisten asema. (Lundbom – Herranen 2011: 6 - 7.) Sosiaalinen vahvistaminen voidaan nähdä yhteiskunnallisella tasolla polarisaatiokehityksen ehkäisijänä. Polarisaatiokehitys, kahtiajako näkyy yhteiskunnassamme eri tavoin. Se asettaa yksilöt eriarvoiseen asemaan tarkasteltaessa heitä sitten suhteessa toisiinsa tai suhteessa elämän perusedellytyksiin. (Lundbom – Herranen 2011:7.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tietojen mukaan kokonaisuudessaan suomalaisten yleinen hyvinvoinnin ja terveyden taso on jatkuvasti kohentunut, mutta sen jakautuminen väestössä on yhä eriarvoisempaa (Terveyserot n.d.). Nuorten elinoloja ja elämäntapoja koskeva polarisaatio – ”kaksinapaistuminen” osoittaa, että enemmistö nuorista voi hyvin, käyttäytyy ja tulee kohtuullisen hyvin, osa jopa erinomaisesti toimeen. Toinen ääripää, ”napa”, puolestaan osoittaa nuorilla olevan yhä enemmän ongelmia, pahoinvointia sekä vahingollista käyttäytymistä. Tämä on näyttäytynyt muun muassa nuorten erityispalveluiden ruuhkautumisena, nuorten elämäntapa- ja terveysongelmina sekä koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäämisenä (Eräranta – Autio 2008: 8).

Nuorten polarisaation ehkäisemiseksi tarvitaan eri toimialojen yhteistä strategiaa, joka edistää alojen keskinäistä ymmärrystä mutta myös yksittäisten nuorten tapauksissa tehtävää yhteistyötä (Hämäläinen – Laukkanen – Vornanen 2008:168). Hämäläinen ym. (2008) toteavat kirjassa *Polarisoitua nuoruus*, että toimijoiden yhteistyöongelmat eivät ole ongelmia arvoissa tai lopullisessa tavoitteessa, vaan oman sektorin eriytyneissä tarkastelunäkökulmissa. Tämän seurauksena keskinäinen kommunikointi on haastavaa niin käytännön työssä kuin tieteellisessä työssä. Satunnaisesti tehtävä yhteistyötä on riittämätöntä. Tarve olisi ohjelmalliselle yhteistyölle, jossa pystyttäisiin ylittämään myös hallinnollisia, organitorisia ja teoreettisia rajapintoja - tarvittaisiin uudentyyppisen rajapintatyöskentelyn kehittämistä. (Hämäläinen ym. 2008:168.)

3.2 Syrjään jääneet nuoret, keitä he ovat?

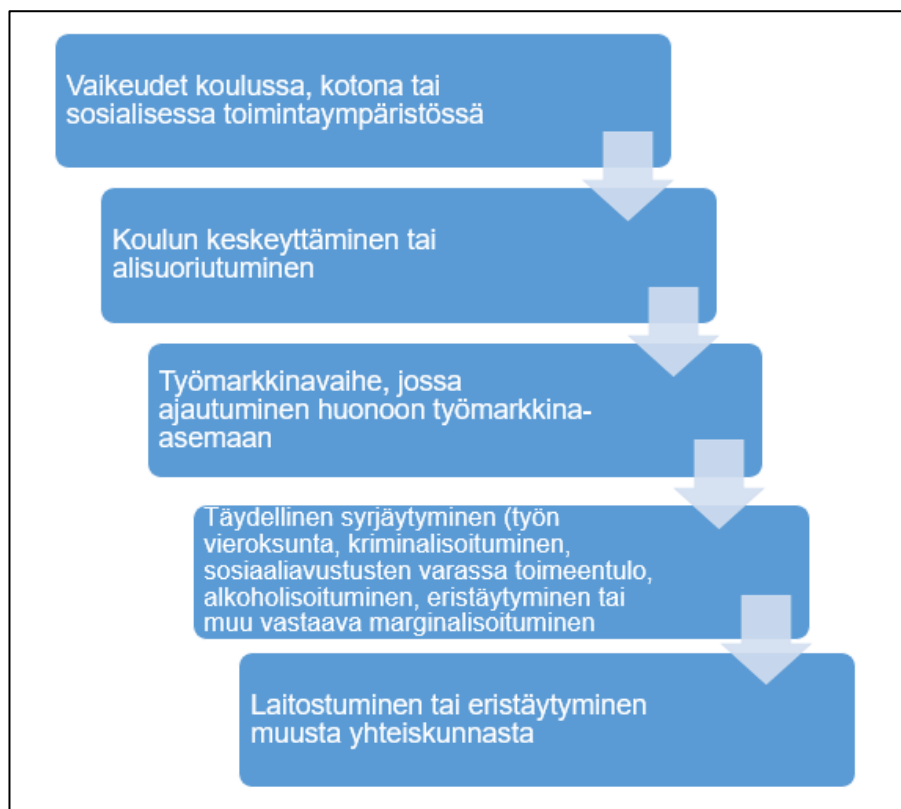
Myrskylä (2012) kirjoittaa ’hukkuneista’ ja ’ulkopuolisista’ nuorista tarkoittaen niitä noin 32 500 nuorta, jotka eivät vuonna 2010 näkyneet missään tilastoissa. He eivät olleet rekisteröityneet edes työttömiksi työnhakijoiksi. Näiden nuorten tavoittamisessa on kiire, sillä syrjäytymistä ensisijaisesti ehkäisevä keino on koulutus ja sitä kautta pääsy työmarkkinoille. Mitä pidemmän aikaa nuori on syrjäytynyt, sitä pienemmäksi todennäköisyys koulutuksen suorittamisesta käy. Työttömille nuorille on tarjolla työllistämistoimenpiteitä ja heitä voidaan auttaa, mutta hukassa olevien auttaminen on paljon vaikeampaa ja heidän asemansa on vakavampi. (Myrskylä 2012:15.)

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaamassa tutkimusraportissa nuorten syrjäytymisestä todetaan syrjäytyneisyys-käsitteen yleensä tarkoitettavan usealla eri elämän osalla alueella esiintyvää huono-osaisuutta ja se nähdään nuoren elämässä ajallisesti kehittyvänä ilmiönä. Vaarana nuoriin liittyen mainitaan ajautuminen poikkeavalle elämänuralle.

(Notkola ym. 2013:63.) Kestilä, Heino ja Solantaus (2011) ovat kirjoittaneet syrjäytymiseen sisältyvän eri ulottuvuuksia, niin sosiaalisia, terveydellisiä kuin kulttuurisiakin, joissa eri tekijät ketjuuntuvat ja kasautuvat. Heidän mukaansa syrjäytyminen tulisi käsittää huono-osaisuuden lapsuudesta aikuisuuteen tapahtuvana syvenevänä jatkumona. (Kestilä – Heino – Solantaus 2011.)

Syrjäytyneiden määrä on vuosien ajan pysynyt melko samana. Prosentuaalinen vaihteluväli on ollut 90-luvun alun noin yhdeksästä prosentista vuoden 2010 mitattuun viiteen prosenttiin. Myrskylän (2012) mukaan syrjäytyneet nuoret eivät ole vuodesta toiseen samoja henkilöitä vaan viiden vuoden kuluessa noin 60 % syrjäytyneistä nuorista on siirtynyt töihin tai opiskelemaan ja noin 40 % pysyy syrjäytyneenä. (Myrskylä 2012:1.)

Syrjäytyminen periytyy voimakkaasti. Nyt syrjäytyneinä olevien nuorten vanhemmista noin puolet on itsekin ulkopuolisia tai työttömiä (Myrskylä 2012: 7). Syrjäytymisen periytymisilmion yhteydessä puhutaan sosiaalisesta periytyvyydestä ja huono-osaisuuden ylisukupolvisuudesta. Valtiontalouden tarkastusvirasto (2007) on kuvannut syrjäytymistä viisivaiheisena syvenevänä prosessina seuraavasti (ks. kuvio 2).

Kuvio 2. Syrjäytyminen viisivaiheisena syvenevänä prosessina (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007: 19)

3.3 Syrjäytymisen ehkäisy - varhainen puuttuminen ja tuki

Syrjäytymisen prosessi on monisyinen ja siten myös syrjäytymisen ehkäisyn tulisi tapahtua monella tasolla - perheiden ja yksilöiden tukemisesta aina syrjäytymistä tuottavien yhteiskunnallisten rakenteiden purkamiseen. Nuoria osallistavien rakenteiden luominen nähdään yhtenä syrjäytymistä ehkäisevänä keinona. (Kestilä ym. 2011.) Syrjäytymisen ehkäisyn kannalta keskeisiksi keinoiksi nähdään perheiden tukeminen sekä lisäksi mahdollisimman varhainen puuttuminen, sillä syrjäytymisen juurien voidaan ajatella olevan juuri nuorten lapsuudessa ja perheiden sisäisissä ongelmassa (Myrskylä 2012:7).

Myös Danska-Honkala ja Poteri (2011) kirjoittavat varhaisen puuttumisen tärkeydestä ja he näkevät sen myös suojaavana tekijänä. Lisäksi he luettelevat useita toimivia menetelmiä syrjäytymisen ehkäisyssä: tapaamisten intensiivisyys, vertaisryhmätoiminta, suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus ja arviointi, kodin, koulun ja vapaa-ajan huomiointi, monimenetelmällisyys, toiminnan toteuttaminen nuoren lähiyhteisössä, yhden luukun periaate palveluissa, työtiimin joustava ja nopean reagointi sekä tiimin yhteinen menetelmäkoulutus. (Danska-Honkala – Poteri 2011: 134 -135.)

Kuntien peruspalvelut ovat avainasemassa perheiden tukemisessa, vaikkakin useissa kunnissa ne eivät ole tarpeeksi kattavat eivätkä tarpeeksi tehokkaat nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi todetaan nuorten syrjäytymistä koskevassa Eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämässä julkaisussa (Notkola ym. 2013: 245). Syrjäytymiseen voidaan kuitenkin puuttua. Syrjäytyminen tapahtuu vähitellen ja näin ollen myös mukaan pääseminen tapahtuu vähitellen. On tärkeää, että nuori ja hänen tilanteensa tunnetaan, kun häntä ohjataan elämässä eteenpäin. Nuorta tukiessa on arvokasta ymmärtää se, että kuntoutus tapahtuu vaiheittain, eikä epäonnistumisesta rangaista. Kun nuori pääsee mukaan, on kyse rohkaistumisesta, innostumisesta ja kuntoutumisen prosessista. Tässä prosessissa palvelujärjestelmän tuki ja luottamuksen ilmapiiri ovat keskeisiä. (Palola – Hannikainen-Ingman – Karjalainen 2012:312.)

Palola ym. (2012) näkevät omassa tutkimuksessaan avainsanana vahvistumiselle ja mukaan pääsemiselle nuorten toimijuuden, tarkoittaen toiminta- ja työkykyä sekä toimintamahdollisuuksia. Heidän mukaansa nuoria kannustavan ja aktivoivan sosiaali- ja työllisyyspolitiikan tulisi painottaa sitä, mitä nuori voi tehdä ja miten hän voisi toimia yhteis-

kunnassa omien kykyjensä pohjalta. (Palola ym. 2012:312.) Merkityksellistä on se, millaisiin saavutuksiin nuori kokee pyrkimyksistään tietoisena toimijana – yhtenä yhteiskunnan jäsenenä – yltävänsä (Palola ym. 2012:312).

3.4 Nuorisotakuu – lisää nuoren mahdollisuuksia itsenäiseen elämään

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan kirjattiin vuonna 2011 nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen nuorten työllisyyden edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Nuorten yhteiskuntatakuu tuli voimaan 1.1.2013 ja siihen on kohdistettu runsaasti odotuksia. (Nuorisotakuu auttaa eteenpäin n.d.) Takuun tavoitteena on antaa kaikille nuorille mahdollisuus suorittaa perusasteen jälkeinen tutkinto ja työllistyä. Tämä edesauttaa myös siinä, että nuoret eivät ajaudu liian pitkäksi ajaksi ilman aktiivista toimintaa (TEM 2012:7).

Nuorisotakuun mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vasta valmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta (Nuorisotakuu auttaa eteenpäin n.d.). Koulutustakuu takaa puolestaan jokaiselle peruskoulun päättäneelle nuorelle koulutuspaikan lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavalla (Nuorisotakuu auttaa eteenpäin n.d.). Nuorten aikuisten osaamisohjelma on suunnattu alle 30-vuotiaille nuorille, joilla on peruskoulu suoritettu. Osaamisohjelma tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon. Koulutuksia järjestetään vuosina 2013 - 2016. (Nuorisotakuu auttaa eteenpäin n.d.)

Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportissa (2014) arvioitiin Nuorisotakuun ensimmäisen vuoden toimeenpanoa. Raportissa todettiin, että nuorisotakuu tunnetaan, mutta sen sisällöstä tarvittaisiin niin nuorille kuin työnantajillekin konkreettisempaa tietoa. Nuorisotakuun toteuttamisedellytysten ajateltiin parantuvan lähitulevaisuudessa ja koulutustakuun toteuttamisedellytykset koettiin muita takuun piiriin kuuluvia palveluita ja toimenpiteitä paremmiksi. Parhaiten toimiviksi palveluiksi koettiin kuuluvan kuntien nuorisotoimen palvelut kuten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Yhteistyön koettiin vahvistuneen nuorten palveluja tuottavien organisaatioiden sisällä sekä oppilaitosten ja työnantajien välillä. (Tuusa – Pitkänen – Shemeikka – Korkeamäki – Harju – Saares – Pulliainen – Kettunen – Piirainen 2014:3.)

Ahonen-Walker ja Pietikäinen (2014) puolestaan arvioivat, että nuorisotakuu palvelee eniten nuoria, jotka voisivat pärjätä muutenkin. Heidän näkemyksensä mukaan ne nuoret, jotka tarvitsisivat ensisijaisesti tukea, jäävät pienemmälle huomiolle. (Ahonen-Walker – Pitkänen 2014:71.)

Toiminnassa ei juurikaan huomioida niitä nuoria, joiden elämä ei ole kulkenut suoraviivaisesti tavanomaisena pidettyä reittiä, ja jotka edetäkseen tarvitsevat ensisijaisesti kuntoutuksellisia sekä elämänhallinnan vahvistamiseen keskittyviä palveluita. Nykyisellään takuu palvelee parhaiten niitä nuoria, jotka omatoimisesti tai kevyen ohjauksen turvin kykenevät liikkumaan palvelujärjestelmässä ja hyödyntämään sen tarjoamia mahdollisuuksia. Näyttääkin siis siltä, että nuorisotakuu on rajautumassa alkuperäistä suunnitelmaansa paljon kapeammaksi (Ahonen-Walker – Pitkänen 2014:71).

Sosiaalinen vahvistaminen hillitsee nuorten hyvinvoinnin polarisaatiokehitystä ja ehkäisee syrjäytymistä

Sosiaalinen vahvistaminen ei ole käsitteenä ollut pitkään käytössä ja aiemmin se on tunnettu lähinnä nuorisotoimialalla. Viime vuosien aikana ymmärrys sosiaalisen vahvistamisen mahdollisuuksista on kasvanut ja nykyisin sitä käytetään myös eri toimialoilla ja eri kohderyhmille. Sosiaalista vahvistamista voi tarvita jokainen jossain elämänvaiheessa ja sitä voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Vahvistaminen voi olla tukea, ohjausta ja neuvontaa sekä yksilötasolla että ryhmissä. (Lundbom – Herranen 2011: 5-6.)

Uudistetun nuorisolain (72/2006) myötä käsitettä on ryhdytty käyttämään syrjäytymisen ehkäisyn käsitteen tilalla. Sosiaalinen vahvistaminen voidaan nähdä prosessina, jossa nuorten elämäntilannetta ja –hallintaa parannetaan asteittain. Sen nähdään olevan kokonaisvaltaista ja moniammatillista elämänhallinnan, hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemista. Tavoitteena on nuoren yhteisölliseen toimintaan kiinnittäminen ja aktiiviseksi kansalaiseksi tukeminen. (Mehtonen 2011:18.)

Nuoren kasvun ja kehittymisen lisäksi syrjäytymisen ehkäisy on tärkeää kansantalouden kannalta. Nuorten syrjäytyminen maksaa yhteiskunnalle satoja miljoonia euroja euroa vuodessa (TEM 2012:6). Nuoren sosiaalisen vahvistumisen prosessi vie aikaa eikä työn lopputulemaa voida tarkastella vain nuoren jatko-ohjauksina koulutukseen tai työelämään sijoittumisena. Tarvitaan sosiaalisen vahvistamisen palveluja, jotka vastaavat nuorten moninaisiin tarpeisiin ja mahdollistavat riittävän kokonaisvaltaisen tuen. Lisäksi tarvitaan mittareita, joilla todennetaan näiden palvelujen vaikuttavuutta ja saadaan työ näkyväksi. (Pietikäinen 2013.)

Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnassa kentän ammattilaisilta kerätyn aineiston perusteella voidaan todeta, että palvelujärjestelmässä on erityistä puutetta matalan kynnyksen kuntouttavista palveluista. Pulaa on nimenomaisesti nuorille räätälöidyistä ja tarpeiden mukaan yhdistetyistä mielenterveys- ja päihde- sekä asumispalveluista. Tarvitaan lisää erilaisia toimintakeskustyyppisiä palveluja ja matalimman kynnyksen työpajapalvelua, starttivalmennusta (Pietikäinen 2013).

4 Tutkimuksellisen kehittämistyön toimintaympäristö ja – kulttuuri

Helsingin Diakonissalaitos on 149-vuotias yleishyödyllinen säätiö, joka muodostaa tytäryhtiöineen yhteiskunnallisen konsernin. Säätiö harjoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä näiden alojen koulutusta. Helsingin Diakonissalaitos omaa vahvan sosiaalisen omantunnon – se on lähes 150-vuotisen historiansa aikana keskittynyt toiminnassaan kehittämään palveluja ja uusia ratkaisuja ja kohdentanut palveluitaan niillä yhteiskunnan alueilla, joilla ihmisillä on ollut vaarana jäädä palvelujen ulkopuolelle. (Helsingin Diakonissalaitos Talo täynnä tarinoita n.d.)

Tänä päivänä säätiön diakoniastrategiassa puhutaan rohkeasta diakoniasta. Helsingin Diakonissalaitoksen visiona on toimia *rohkean diakonian edelläkävijänä ja kestäväen hyvinvoinnin rakentajana*. Toiminnan perustana ovat edelleen Helsingin Diakonissalaitoksen perustajan Aurora Karamzinin nimeämät arvot: kristillinen lähimmäisenrakkkaus ja ihmisarvo. Diakoniatyön perusta on rajat ylittävässä kristillisessä lähimmäisenrakkauksessa. Talomme missio on: *Jokaiselle ihmisarvoinen huominen*. (Helsingin Diakonissalaitos Talo täynnä tarinoita n.d.)

Vamoksen toiminta alkoi Helsingissä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana kunnallisena kokeiluna etsivästä nuorisotyöstä. Toiminta käynnistettiin nuorten palvelutarpeesta. Erilaisia toimintoja on kehitetty yhdessä nuorten kanssa vuodesta 2008. Vamoksen toimintaa on kuvattu sanoin välittäminen, kohtaaminen ja kokonaisvaltaisuus. Työntekijöiden näkemyksen mukaan perusta Vamoksen vaikuttavuudelle syntyy kokonaisvaltaisuutta ja kanssakulkijuutta korostavavasta työotteesta, joustavista siirtymistä Vamospalvelujen välillä sekä toimivista yhteistyöverkostoista. (Alanen – Kainulainen – Saari: 2014:10.) Vamos nuorten palvelut sijoittuvat Helsingin Diakonissalaitoksen Diakonia ja sosiaalinen vastuu kokonaisuuteen.

Vamoksella on toimipisteitä viidellä eri paikkakunnalla: Helsingissä Herttoniemessä ja Sörnäisissä, Espoossa, Turussa, Kuopiossa sekä vuoden 2016 alusta lähtien Lahdessa. Vamoksen tarjoamat palvelut vaihtelevat toiminta-alueen tarpeiden mukaan ja Vamos voidaankin nähdä kunnan palveluja täydentävänä yhteistoimijana. Kunnan tarvitsemia palveluja voidaan kehittää yhteistyössä tai Vamoksen palvelualustaan voidaan joustavasti myös integroida kunnan omia palveluja. Vamoksen palveluita ovat etsivä nuorisotyö, ryhmävalmennukset (kuntouttava työtoiminta, starttivalmennus sekä nuorten toimintakeskusryhmät), yksilövalmennus sekä uravalmennus.

Vamoksen toiminnasta on kirjoitettu kaksi kirjaa, joista toinen tarkastelee etsivää nuorisotyötä ja toinen Vamos-nuorten hyvinvointikokemuksia ja tulevaisuuden odotuksia. *Välittämisen ammattilaiset - Vamoksen käsikirja etsivään nuorisotyöhön* esittelee Vamoksen etsivän työn mallin, mikä perustuu ihmisarvoiseen palvelufilosofiaan. Mallin tärkein viesti kiteytyy siihen, että jokaiselle nuorelle tarjotaan oma työntekijä, joka kohtaa nuoren intensiivisellä työtöteellä, nuoreen tutustuen ja tätä tukien. Kirjoittajat Alanen ja Kotkavuori (2014) kuvaavat nuoren ja työntekijän välistä suhdetta parhaimmillaan yhteiseksi kehitysprosessiksi, jossa sekä nuori että työntekijä kasvaa yksilönä ja oppii uutta. (Alanen – Kotkavuori 2014: 11.)

Vamoksen etsivän työn toimintamalli ei ole täydellinen. Kirjoittajat kuvailevat kirjassa esitetyn etsivän työn mallin olevan kuin kameleontti, sillä se muovautuu ja joustaa jatkuvasti muuttuvan toimintaympäristön ja palvelujärjestelmän mukaan sekä nuorten yksilöllisten tarpeiden mukaan. He näkevät myös etsivän työn ideologian mukaisena sen, että palvelua pyritään jatkuvasti kehittämään kokonaisvaltaisempaan ja nuoria entistä paremmin palvelevampaan suuntaan. He esittelevät kirjassaan viisi kehityssuuntaa, joiden he näkisivät tehostavan etsivää nuorisotyötä tulevaisuudessa. Nämä ovat: nuoren lähiyhteisö mukaan työskentelyyn; syrjässä olevien nuorten löytäminen entistä tehokkaammaksi; nopean toiminnan työparimallin kehittäminen; intensiivisempi, jopa päivittäinen etsivä työ ja riittävän varhaisessa vaiheessa alkanut etsivä työ, esimerkiksi etsivä nuorisotyöntekijä integroituna ylä-asteelle. (Alanen – Kotkavuori 2014: 73 - 75.)

Vamos tekee vaikutuksen – raportin tulokset perustuivat 120 Vamos-palveluissa olleen nuoren haastatteluun. Tutkimus toteutettiin Helsingin Diakonissalaitoksen, Itä-Suomen yliopiston sekä Diakonia-ammattikorkeakoulun yhteistyöhankkeena. Tulosten mukaan nuorten hyvinvoinnissa tapahtui kokonaisvaltainen positiivinen muutos viimeisen puolen

vuoden aikana heidän ollessaan Vamoksen palveluissa. Tämä huolimatta siitä, että heidän taustallaan oli ollut monia hyvinvointia heikentäviä kokemuksia. Suurin osa vastaajista (60 %) koki elämän yleensä muuttuneen parempaan suuntaan ja yli kolmannes vastaajista (72 %) uskoi tulevaisuutensa olevan positiivisempaa. Suuri osa vastaajista piti todennäköisenä tai mahdollisena oman työllistymisen tai opiskeluun pääsyn seuraavan puolen vuoden kuluessa haastattelusta. Yhdeksän nuorta kymmenestä piti myös mahdollisena, että olisi puolen vuoden kuluttua ystäviensä kanssa ja yhtä moni uskoi myös olevansa psyykkisesti paremmassa kunnossa kuin vastaushetkellä. (Alanen ym. 2014:4.)

Tutkimuksellinen kehittämistyö on osa Vamoksen sisällöllistä ammatillista kehittämistyötä. Työssä selvitetään mitä sosiaalinen vahvistaminen on työntekijöiden näkökulmasta ja miten sitä toteutetaan Vamoksessa. Tutkimuksessa selvitetään myös miten työntekijät lisäisivät sosiaalisen vahvistamisen osaamistaan, jotta nuoren sosiaalista vahvistumista pystyttäisiin tukemaan nykyistä paremmin. Työ perustuu keväällä 2016 tehtyyn sähköiseen kyselytutkimukseen.

Aihe on ajankohtainen ja sen tutkimista Vamoksessa puoltavat monet seikat. Vamos nuorten palvelut on kasvanut pääkaupunkiseudulta valtakunnalliseksi toiminnaksi ja se on viimeisten kahden vuoden aikana aloittanut toimintansa kolmelle uudella paikkakunnalla, Turussa, Kuopiossa ja Lahdessa. Lisäksi Vamos pyrkii laajentamaan toimintaansa uusille asiakassegmenteille jo olemassa olevilla paikkakunnilla. Vuoden 2008 Vamoksen toiminnan käynnistymisen jälkeen työntekijämäärä on yli kymmenkertaistunut ja siitäkin syystä on tärkeää, että Vamoksen sisällöllisestä perustehtävästä on yhteinen näkemys. Työssä keskitytään vain Vamos nuorten palveluihin ja näin ollen Seniori-Vamos on tämän tutkimuksen ulkopuolella.

5 Kehittämistyön tavoite, tarkoitus, tuotos ja kehittämiskysymykset

Työn tarkoitus on kuvata sosiaalista vahvistamista Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos nuorten palveluissa ammattilaisten näkökulmasta. Tavoitteena on nuorten sosiaalinen vahvistuminen. Työn tuotoksena syntyy yhteisesti jaettu käytäntö vamoslaisesta sosiaalisesta vahvistamisesta sekä tietoa ja ideoita siitä, miten sosiaalisen vahvistamisen osaamista voitaisiin Vamoksessa kehittää.

Kehittämiskysymykset:

1. Mitä sosiaalinen vahvistaminen on Vamoksessa?
2. Miten sosiaalista vahvistamista Vamoksessa toteutetaan?
3. Miten työntekijät kehittäisivät sosiaalisen vahvistamisen osaamistaan?

6 Tutkimuksellinen kehittäminen

6.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa

Tieteessä on siirrytty maailmaan sisältyvien faktojen kuvaamisesta sen kuvaamiseen, kuinka todellisuus muuttuu. Toimintatutkimus ilmaisee tätä muutosta. (Aaltola – Syrjälä 1999:13.) Toimintatutkimus voidaan nähdä tutkimusmenetelmän asemesta enemmänkin lähestymistapana. Perinteistä tutkimusta ohjaa teoreettinen intressi – halutaan tietää kuinka asiat ovat. Toimintatutkimusta puolestaan ohjaa enemmänkin käytännöllinen intressi – halutaan tietää, kuinka asiat voisi tehdä paremmin. Toimintatutkimuksen määritelmässäkin tulee esiin Heikkisen mainitsema kaksoistehtävä – toimintaa samanaikaisesti tutkitaan ja kehitetään. (Heikkinen 2015: 24.)

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytettiin toimintatutkimuksellista lähestymistapaa. Tämä tutkimuksellinen lähestymistapa soveltui työhöni parhaiten, koska kehittämistyössäni oli kysymys käytännöllisestä työelämään linkittyvästä toiminnasta. Päämääränä oli parantaa ja kehittää yhteisen ymmärryksen kautta nykyistä ammatillista toimintaa Vamoksessa. Toimintatutkimuksen perusideana on osallistaa ne ihmiset mukaan,

joita tutkimus koskettaa ja pyrkiä yhdessä kohti asetettua tavoitetta (Eskola – Suoranta 2008:129).

Toimintatutkimusta käytetään yleisesti organisaatioiden ja työelämän tutkimuksissa. Pyrkimyksenä oli tutkimuksellisen kehittämistyön kautta saada kehitetyksi ja jaettavaksi uudenlaista ymmärrystä Vamoksen toiminnasta. Toiminta, jossa tarkastellaan omia uskomuksia, ajatustapoja ja kokemuksia voidaan pitää reflektiivisenä, mikä on yksi toimintatutkimuksen lähtökohdista. Heikkinen (2015) toteaa, että reflektoidessaan ihminen tarkastelee omaa toimintaansa ja ajatteluansa uudesta näkökulmasta ja yrittää ymmärtää sitä, miksi ajattelee ja toimii, kuten toimii (Heikkinen 2015: 211).

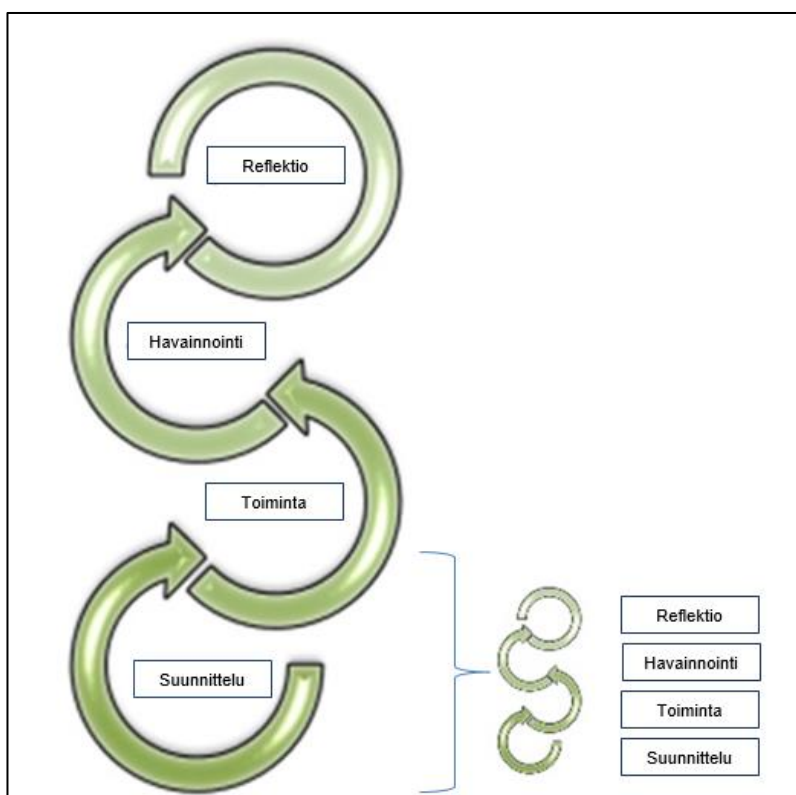
Toimintatutkimuksessa perusajatus on, että teoria on sisällä käytännöissä ja niitä ei käsitellä erillisinä toisistaan, vaan saman asian eri puolina. Tieto, joka sisältyy toimintaan, on usein ikään kuin piilossa, tietämistä, jota ei sanoiteta ääneen. Nonaka ja Takeuchi (1995) kirjoittavat hiljaisesta tiedosta (tacit knowledge). Hiljainen tieto on subjektiivista ja kokemusperäistä. Sitä on vaikea artikuloida, sillä se sisältää aineettomia tekijöitä, kuten uskomuksia, mielikuvia ja näkemyksiä, mitkä ovat toiminnan taustalla. (Nonaka – Takeuchi 1995.) Heikkisen mukaan (2015) toimintatutkimuksen tarkoitus on myös nostaa hiljaista tietoa tietoisuuteen ja keskusteluun. Tämä tietoiseksi tuleminen on pitkälti kielellinen tapahtuma. (Heikkinen 2015: 205.)

Vamoksen työntekijöillä oli paljon sanoittamatonta hiljaista tietoa, joka oli hyvä jakaa ja sosiaalisen vahvistamisen toiminta tehdä näkyväksi. Se, että Vamoksen henkilökunta on ammatti- ja opiskelutaustoiltaan hyvin heterogeeninen ryhmä on yksi Vamoksen rikkauksista ja se mahdollistaa myös paljon erilaisia toimintatapoja ja näkemyksiä. Toimintatutkimus mahdollistaa prosessin, jossa yksilöiden asiantuntijuus valjastetaan yhteisölliseksi asiantuntijuudeksi. Lisäksi uutta tietoa syntyy jatkuvasti lisää ja sitä on tänä päivänä entistä helpompi saada käyttöön ja näin ollen myös sen jakaminen ja konstruoiminen yhdessä muiden kanssa on tärkeää (Aaltola – Syrjälä 1999:15).

Toimintatutkimuksen prosessinomaisuutta kuvataan usein spiraalikuviolla (ks. kuvio 3). Kuvio tuo hyvin esiin sen, että kyseessä on jatkumo ja kehittäminen siirtyy eteenpäin sykleittäin. Linturin (2003) mukaan toimintatutkimuksen perussykliin kuuluu toiminnan suunnittelu, itse toiminta, havainnointi ja reflektointi. Reflektoinnin jälkeen käynnistyy toinen sykli tarkistetulla suunnitelmalla, sen toteutuksella, havainnoinnilla ja reflektoinnilla.

(Linturi 2003.) Arvioinnin tuloksena hankkeen perusteluja täsmennetään, kuten myös organisointia ja toteutusta (Toikko – Rantanen 2009:66).

Kuvio 3. Toimintatutkimuksen spiraali (mukaillen Linturi 2003)

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä toteutettiin spiraalin ensimmäinen kehä, mikä toimi nykytilan kartoituksena ja varsinaisen tulevaisuuden kehittämisen lähtökohtana. Marraskuussa järjestetty Vamoksen koulutuspäivä toimi tässä tutkimuksessa reflektio-vaiheena ja sulki ensimmäisen kehän. Toikon ja Rantasen (2009) mukaan reflektiovaihe, arviointivaihe on keskeinen oppimisen ja kehittymisen solmukohta (Toikko – Rantanen 2009: 67).

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä tutkimuksen tekijän rooli oli toimia aktiivisena kehittäjänä. Tutkimuksen tekijä osallistui tutkimukseen tutkittavien kanssa tasavertaisena osallistujana, vastaten muun muassa koko henkilökunnalle lähetettyyn kyselytutkimukseen. Kuula (1999) kirjoittaa toimintatutkijan roolin vaihteellisesta muuttumisesta. Keskeisenä seikkana hän tuo esiin roolin muuttuneen ekspertistä tutkittavien kanssa tasavertaiseksi osallistujaksi. Hän pohtii tämän roolimutoksen johtuvan osittain erottautumisesta tutkimusmallista, jossa tutkija toimii ainoana havaintoja tekevänä, keräävänä ja

tulkintoja luovana, toimien ainoana tutkimusobjektina. Toisaalta hän näkee muutoksen johtuvan eronteosta suhteessa kaupalliseen konsultointiin. (Kuula 1999:117.)

6.2 Tiedontuottajien valinta

Tutkimuksellisen kehittämistyön sähköinen kysely lähetettiin kaikille Vamoksen työntekijöille eli kaikkiaan 44 työntekijälle, mukaan lukien yksikön johtajat, esimiehet ja projekti-päälliköt. Vamoksen yksiköt sijaitsevat Helsingissä, Espoossa, Lahdessa, Turussa ja Kuopiossa.

Kyselyyn vastasi 33 työntekijää ja vastauksia saatiin jokaisesta yksiköstä. Jokainen osallistuja allekirjoitti suostumusasiakirjan (Liite 1). Kunkin yksikön esimies jakoi työntekijöille tutkimushenkilötiedotteen. (Liite 2).

6.3 Aineiston kerääminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämiskysymykset olivat: mitä sosiaalinen vahvistaminen on Vamoksessa, miten sosiaalista vahvistamista Vamoksessa toteutetaan ja miten työntekijät kehittäisivät sosiaalisen vahvistamisen osaamistaan. Aineisto kerättiin sähköisen Google Drive-ohjelman avulla. Kysely on Word-dokumenttina liitteessä 3.

Yleisesti kyselytutkimuksen etuna pidetään sitä, että sen avulla pystytään keräämään laaja tutkimusaineisto tehokkaasti, tutkijan aikaa ja vaivannäköä säästäen (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2008: 190). Kyselyä käytettäessä tutkija ei myöskään vaikuta olemuksellaan tai läsnäolollaan vastauksiin millään tavalla, toisin kuin esimerkiksi haastattelu- tai keskustelutilanteissa (Valli 2001, 31). Kyselyn vastaajat saivat myös valita oman aikansa kyselyn täyttämiseen.

Kyselyn kysymykset olivat yhtä asteikkokysymystä lukuun ottamatta avoimia kysymyksiä. Päämääränä oli kyselyn kautta saada mahdollisimman laava ja rikas kuva siitä, mitä Vamoksessa ajatellaan sosiaalisen vahvistamisen olevan, miten sitä toteutetaan ja miten sitä voisi kehittää. Oli tärkeää, että työntekijät saivat itse omin sanoin sanoittaa vastaukset kyselyn kysymyksiin. Kuten Vilkkä (2015) toteaa, avoimien kysymysten tavoitteena on saada vastaajilta mahdollisimman vähän rajattuja vastauksia sekä spontaaneja mielipiteitä (Vilkkä 2015: 106).

Valintaa avoimien kysymysten käyttöön puolsi myös se, että niiden avulla on mahdollisuus saada vastaajien tietämystä aiheesta ja siitä, mikä on keskeistä tai tärkeää. Mahdollisesti myös vastaajien asiaan liittyvien tunteiden voimakkuus on luettavissa, samoin kuin mahdollisuus tunnistaa motivaatioon ja viitekehyksiin liittyviä seikkoja (Hirsjärvi ym.2008:196).

Kyselyn asteikkokysymyksessä käytettiin Likertin asteikkoa. Likertin asteikkoa käytettäessä esitetään väite ja tavallisimmin 5–7 -portainen vastausasteikko. Vastaukset muodostavat joko nousevan tai laskevan skaalan. (Hirsjärvi ym. 2008:195.) Kyselyssä käytettiin 1 - 4-portaista asteikkoa, jossa vastausvaihtoehdot olivat: *en lainkaan tyytyväinen* (asteikolla 1) – *hyvin tyytyväinen* (asteikolla 4).

Tässä tutkimuksessa käytetty kysely oli kolmas versio samasta kyselystä. Ensimmäisessä versiossa kysymykset olivat sekamuotoisia; osa vastausvaihtoehdoista oli annettu ja osa oli avoimia kysymyksiä. Lisäksi ensimmäisestä versiosta poistettiin ylimääräinen tieto koskien Valtakunnallisen työpajayhdistyksen sosiaalisen vahvistumisen mallia, jota kyselyssä oli sanoitettu auki. Lopullisessa kyselyversiossa työpajayhdistyksen malli esitettiin kuvana ja kyselyn saatesanoissa painotettiin sitä, että tavoitteena oli muodostaa Vamoksen toimintaa kuvaava sosiaalisen vahvistamisen malli (ks. Liite 3).

Palaute ensimmäisen version korjaamiseen tuli tutkimuksen tekijän esimieheltä ja työelämäohjaajalta. Toinen, paranneltu kyselyversio, esitettiin Vamos Sörnäisten työntekijöillä. Saatu palaute liittyi kysymyksissä käytettyihin sanoihin, minkä seurauksena kahden kyselyn kysymyksen sanoitusta muokattiin. Kolmanteen ja viimeiseen versioon lisättiin myös yksi kysymys - missä yksikössä vastaaja työskenteli. Myös asteikkokysymys muutettiin neliportaiseksi, viisiportaisuuden asemesta. Muutos tehtiin, jotta suljettaisiin vastauksista pois niin sanottu *keskimmäinen, en osaa sanoa*- vaihtoehto. Valli (2015) kirjoittaa, että ratkaisua keskimmäisen vastausvaihtoehdon poisjättämiselle on perusteltu muun muassa sillä, että vastaajalla tulisi olla aiheen läheisyyden vuoksi asiasta mielipide ja näin myös vastaajan tulee otettua paremmin kantaa (Valli 2015:99).

Kysely koski koko Vamoksen henkilökuntaa ja näin ollen kyselytutkimus oli kokonaistutkimus, koko perusjoukko oli mukana tutkimuksessa eikä otantamenetelmää käytetty (Vilkkä 2015: 98). Kysely oli myös standardoitu eli vakioitu, sillä kaikilta kyselyn vastaajilta kysyttiin sama kysymys samalla tavalla (Hirsjärvi ym.2008:188).

6.4 Aineiston analysointi

Sähköinen kysely lähetettiin 44 työntekijälle ja vastauksia saatiin 33. Vastusprosentti oli 75 %. Vastaukset tallentuivat Google Drivelle, josta ne olivat tulostettavissa kokoomaraportin muodossa. 23 sivun pituinen raportti (Arial 11, riviväli 1,5) tallennettiin aineiston analysointia varten. Sähköisen kyselyn kautta saatu aineisto kaikkiin kolmeen tutkimuksen kehittämiskysymykseen analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineistolähtöisessä analyysissä on pyrkimyksenä saada tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus ja analyysin tulee olla tuotettu puhtaasti aineistosta (Tuomi – Sarajärvi 2002:97).

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä lähtökohta on siinä, että tutkija päättää aineiston keräämisen jälkeen, mistä toiminnan logiikkaa tai tyypillistä kertomusta lähdetään etsimään. Tutkijan tulkinnan ja päättelyn avulla aineistosta muodostetaan käsitteellisempi näkemys tutkittavasta ilmiöstä. (Vilka 2015: 163 - 164.) Tutkimuksen tarkoituksena oli ymmärtää ilmiötä ja siten ajatuksellinen kokonaisuus toimii tutkimuksessa analyysiyksikönä. Ajatuksellinen kokonaisuus saattoi sisältää yhden tai useamman lauseen.

Analyysi eteni vaiheittain alkaen siitä, että kyselyn aineistoon tutustuttiin lukemalla se useaan kertaan läpi kokonaiskuvan saamiseksi. Seuraavaksi aineistosta etsittiin tutkimuskysymysten perusteella vastaavia ilmauksia. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen etsittiin vastauksia kysymyssanalla *mitä* ja toiseen, kysymyksellä *miten*. Kolmannen tutkimuskysymyksen vastauksia ei tarvinnut aineistosta erikseen etsiä, sillä ne löytyivät kaikki sille suunnatun kysymyksen kohdasta, kysymyksestä seitsemän.

Aineiston redusointi eli pelkistäminen toteutettiin listaamalla kaikki alkuperäiset ilmaukset dokumenttiin kunkin kehittämiskysymyksen mukaan ja niiden rinnalle muodostettiin pelkistetyt ilmaukset. Aineiston klusterointia eli ryhmittelyä tehtiin seuraavaan dokumenttiin. Jokaisen kehittämiskysymyksen pelkistetyt ilmaukset käytiin tarkasti läpi ja niitä ryhmiteltiin niiden yhdistävien tekijöiden mukaan. Samaa asiaa tarkoittavat asiat ryhmiteltiin ja yhdistettiin omaksi sisältöä kuvaavalla käsitteellä omaksi luokaksi, alaluokaksi. Kyseisen kehittämiskysymyksen alaluokkia tarkastelemalla pystyttiin niitä edelleen ryhmittelemään ja muodostamaan yläluokkia. (Tuomi – Sarajärvi 2002: 112-113.) Osasta yläluokista oli mahdollista luoda vielä pääluokka, mikä toimi kokoavana käsitteenä. Kolmannen dokumenttiin listattiin kunkin kehittämiskysymyksen alaluokat, yläluokat ja pääluokat. Luokittelun jälkeen rakennettiin merkityssuhdekaaviot (ks. Liite 4). Näyte aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä on liitteenä. (Liite 5).

6.5 Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen on esitetty taulukossa 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön aihevalinta muokkautui vähitellen ja kehittämistyön aiheen täsmentymisen jälkeen hahmottuivat tutkimuksen toteuttamisen tavat ja menetelmälliset ratkaisut. Tutkimuksen aihe ja tutkimussuunnitelma esitettiin Vamos nuorten palveluiden palvelualuejohtajalle ja lupa toteuttaa tutkimuksellisen kehittämistyö Vamoksen toiminnasta myönnettiin. Puoltoa tutkimuksellisen kehittämistyön suorittamiselle haettiin Helsingin Diakonissalaitoksen Eettiseltä toimikunnalta huhtikuussa 2016.

Vilka (2015) kirjoittaa, että ratkaisevat päätökset tutkimusprosessissa tehdään ideatasolla ja sitoutumisessa. Tosin ei ole ennen kuulumatonta, että vielä toteuttamisvaiheeseen saatetaan joitakin tutkimusvaiheen alussa tehtyjä ratkaisuja joutua muuttamaan tai täsmentämään. (Vilka 2015: 56.)

Tutkimuksellista kehittämistyötä varten valittiin ja kutsuttiin koolle erikseen myös toinen ryhmä, niin kutsuttu taustaryhmä. Taustaryhmä oli osa työn luotettavuuden ja hyödyntämisen vahvistamista ja tätä kuvataan myöhemmin työn pohdinnassa. Ryhmän muodosti viisi Vamoksen työntekijää. Taustaryhmään kutsuttiin Vamoksen yksikön johtajat (kolme henkilöä), yksi työntekijäedustaja Helsingin Herttoniemestä sekä Kuopion yksikön projektipäällikkö, joka toimi myös tutkimusentekijän työelämäohjaajana. Hän osallistui tapaamisiin etäyhteyden välityksellä. Vamoksen yksikön johtajat valikoituivat taustaryhmään siksi, että kukin heistä toimi myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella toimivan Vamos-yksikön esimiehenä. Työntekijäedustaja puolestaan oli osallistunut luennoitsijana Valtakunnallisen Työpajayhdistyksen starttipajojen sosiaalisen kuntoutuksen palvelujen kouluttamiseen ja tuli valituksi ryhmään osaamisensa ja kokemuksensa perusteella. Tämä ryhmä tapasi kaksi kertaa yhden tunnin ajan.

Taustaryhmän tehtävänä oli suunnitella Vamoksen syksyn yhteistä koulutuspäivää, jossa yhtenä teemana oli sosiaalisen vahvistaminen. Pyrkimyksenä oli päästä kehittämispäivässä heti toteuttamaan työntekijöiden tutkimuksessa esiin nostamia sosiaalisen vahvistamisen kehittämistä koskevia toiveita.

Puoltavan luvan saamisen jälkeen kyselytutkimuksen tekoa jatkettiin ja sähköinen kyselytutkimus toteutettiin toukokuussa 2016. Taustaryhmä kokoontui kesäkuussa ja tapaa-

mista varten tehtiin alustavaa analyysiä kyselyssä kehittämistä koskevasta kysymyksestä seitsemän (Kysymys 7. Miten sosiaalisen vahvistamisen työorientaatiota tulisi mielestäsi kehittää Vamoksessa?) Taustaryhmän tapaamisen tavoitteena oli pohtia syksyn koulutuspäivän sisältöä kyselyssä esiin tulleiden työntekijöiden sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiveiden pohjalta.

Alustavan analyysin mukaan työntekijät toivoivat sosiaalisen vahvistamisen hyvien käytäntöjen ja toimintamallien jakamista ja yleisemmin sosiaalisen vahvistamisen osaamisen vahvistamista. Koulutuspäivään ideoitiin toteutettavan sosiaalisen vahvistamisen työmenetelmätori, jossa erilaisia sosiaalisen vahvistamisen työkaluja esiteltäisiin. Lisäksi Taustaryhmä päätyi suunnittelemaan ennakotehtävää Vamos-yksiköille. Ennakotehtävän lähettämisen ajatuksena oli säästää koulutuspäivään varattua aikaa ja päästä heti toteuttamaan kyselyssä esille tulleita kehittämistoiveita. Ennakotehtävän avulla alku-työskentely ja orientoituminen sosiaalisen vahvistamisen aiheeseen toteutettaisiin jokaisessa yksikössä erikseen. Syksyn koulutuspäivässä, yli viidenkymmenen työntekijän yhteistilaisuudessa, olisi vaikea saada jokaisen työntekijän ääni kuulluksi. Ennakotehtävän kautta jokainen työntekijä pääsisi vaikuttamaan oman yksikkönsä tuotokseen ja tulisi kuulluksi. Ennakotehtävän sisältö suunniteltiin liittyvän lopullisen analyysin valmistumisen jälkeen työstettävään sosiaalisen vahvistamisen mallinnukseen.

Syksyn 2016 aikana kyselytutkimuksen aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällyönanalyysin mukaisesti. Raportin kirjoittamistyö aloitettiin analyysin valmistumisen jälkeen. Tutkimuksen tulosten pohjalta laadittu mallinnus Vamoksen sosiaalisesta vahvistamisesta esiteltiin taustaryhmälle lokakuun alussa ryhmän toisessa tapaamisessa. Toisen tapaamisen tavoite oli tarkastella analyysin tuloksia, kommentoida alustavaa sosiaalisen vahvistamisen mallinnusta, suunnitella Vamos-yksiköille suunnattua ennakotehtävä sekä tarkentaa koulutuspäivän ohjelmaa. Tässä tapaamisessa saatiin tieto koulutuspäivän pituuden puolittumisesta – aiemmin sovitun kolmen tunnin asemesta sosiaalisen vahvistamisen aiheen työstöön oli käytössä puolitoista tuntia. Koulutuspäivän aikarajoite vaikutti päivän ohjelman sisällön suunnitteluun. Päivään suunniteltu työkalumenetelmätori jätettiin pois ohjelmasta. Työkalumenetelmätorin asemesta esitettiin toive, että jokainen yksikkö esittelisi koulutuspäivässä yhden hyväksi kokemansa sosiaalisen vahvistamisen työkalun.

Taustaryhmän tapaamisen jälkeen Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen mallinnusta työstettiin ryhmältä saadun palautteen perusteella selkeämmäksi ja tehtiin Vamoksen yksiköille koulutuspäiväkutsun liitteeksi kirje koskien ennakkotehtävää. (Liite 6). Kirjeeseen liitettiin osoite sähköiseen Prezi-esitykseen mallinnuksesta. Työyksiköille lähetettiin koulutuspäiväkutsu, ennakkotehtäväkirje, mallinnus Word-versiona sekä keväällä tehty sähköinen kysely Word-versiona. Kysely päädyttiin lähettämään yksiköille muistin virkistämiseksi ja myös siksi, että useassa yksikössä oli uusia työntekijöitä, jotka eivät olleet kyselyyn vastanneet. Ennen Vamoksen koulutuspäivää esimiehen kanssa käytiin läpi työyksiköiden lähettämät ennakkotehtävät ja viimeisteltiin koulutuspäivän ohjelma.

Tutkimuksellista kehittämistyötä ja sen alustavia tuloksia esiteltiin Vamoksen yhteisessä koulutuspäivässä marraskuun alussa. Koulutuspäivässä tutkimuksen tuloksia tarkasteltiin ja lisäksi pohdittiin Vamoksen yhteisesti jaettua sosiaalisen vahvistamisen käytäntöä – mitä se tarkoittaa ja miten sen toteuttaminen mahdollistuu tulevaisuudessa. Ennakkotehtävien tuloksia purettiin ja yksi työmenetelmä esiteltiin. Tutkimuksellisen kehittämistyön tulokset esitettiin marraskuussa 2016 myös Metropolissa kaikille avoimessa seminaarissa. Valmis työ on luettavissa Theseus-tietokannassa.

Taulukko 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Aika	Toteutus
Loppuvuosi 2015	<ul style="list-style-type: none"> Tutkimuksellisen kehittämistyön aiheen mietintää
Tammimaaliskuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> Tutkimussuunnitelman työ Lupa tutkimukseen palvelualueen johtajalta Kyselytutkimuksen suunnittelu ja työ
Huhtikuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> Tutkimusluvan puollon hakeminen Helsingin Diakonissalaitoksen Eettiseltä toimikunnalta 14.4.2016
Touko-kesäkuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> Tiedote tutkimuksesta Vamoksen työntekijöille Kirjallinen lupa tutkimukseen osallistujille Sähköinen kysely Vamoksen työntekijöille Aineiston analysointi alkaa Taustaryhmän ensimmäinen tapaaminen
Elo-syyskuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> Aineiston analysointi jatkuu Tutkimuksellisen kehittämistyön raportin kirjoittaminen alkaa
Syys-lokakuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> Tutkimuksellisen kehittämistyön raportin kirjoittaminen jatkuu Taustaryhmän toinen tapaaminen
Marraskuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> Vamoksen koulutuspäivä Kypsyysnäyte ja tutkimuksellisen kehittämistyön julkistaminen

7 Tulokset

7.1 Sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa

Sosiaalinen vahvistaminen koostui Vamoksen työntekijöiden vastausten mukaan viidestä eri osa-alueesta. Sosiaalinen vahvistaminen oli nuoren elämänlaadun parantamista, nuorelle merkityksellistä, uudenlaisen identiteetin vahvistamista, elämänpiirin laajentamista sekä nuorten kanssa työskentelyn viitekehys. (ks. kuvio 4).

7.1.1 Nuoren elämänlaadun parantamista

Nuoren elämänlaadun parantaminen koostui kahdeksasta eri vahvistamisen osa-alueesta: elämäntaidoista, vuorovaikutustaidoista, vahvuuksista ja voimavaroista, itsetunnosta, aktiivisesta toimijuudesta, elämäntaidoista ja oppimisesta, nuoren yhteisön jäsenenä toimimisen vahvistamisesta sekä tulevaisuususkon kasvattamisesta.

Elämäntaidon vahvistamista

Työntekijöiden vastauksissa tuli esille nuoren kyky ja luottamus hoitaa omia asioitaan sekä päättää niistä. Vastauksissa kirjoitettiin myös nuoren luottamuksesta oman elämänsä ohjaamiseen ja hallintaan. Lisäksi vastauksissa mainittiin nuoren tukeminen mielekkään tekemisen ja kiinnostuksen kohteiden löytämiseksi sekä erilaisin keinoin ja menetelmin vaikuttaminen nuoren tahtoon, tottumuksiin ja toimintakykyyn.

Koen, että olen ja olemme onnistuneet, kun nuori kokee pystyvänsä paremmin vaikuttamaan omaan elämäänsä ja tekemään valintoja elämässään.

Nuori ei koe, elämässä kohtaamiaan vastoinkäymisiä liian henkilökohtaisina vaan omaa keinoja säilyttää mielenhallinnan ja toimintakykynsä.

Nuorten vuorovaikutustaitojen vahvistamista

Kyselyn vastauksissa kirjoitettiin vuorovaikutustaitojen harjoittelusta. Niissä painotettiin erityisesti ihmissuhteissa onnistumista ja sosiaalisen verkoston vahvistamista. Vastauksissa tuli esille myös vuorovaikutustaitojen vahvistaminen niin yksilövalmennuksessa kuin ryhmätoiminnassa. Keskinäisen vuorovaikutuksen tukemisesta mainittiin vain ryhmätoiminnassa. Työntekijät kirjoittivat myös nuoren ja tämän perheen välisen vuorovaikutuksen tukemisesta

Hän kokee onnistuvansa aiempaa paremmin ihmissuhteissaan, esim. ei vetäydy tai joudu toistuvasti hankaluuksiin toisten kanssa.

Nuoren vahvuuksien ja voimavarojen vahvistamista

Työntekijät kuvasivat nuorilta löydettyjen taitojen, kykyjen, vahvuuksien ja mahdollisuuksien löytämistä ja tunnistamista sekä vahvistamista. Vastausten mukaan vahvistamisen tavoitteena oli saada nuori näkemään omat vahvuutensa ja mahdollisuutensa sekä saada tämä hyödyntämään niitä.

Se merkitsee sitä, että nuori voi löytää itsestään vahvuuksia ja voimavaroja joita ei tiennyt olevan, sekä vahvistaa niitä joiden tietää olevan.

Itsetunnon vahvistamista

Työntekijät kertoivat vastauksissaan nuorten itseluottamuksen tukemisesta ja vahvistamisesta. He kuvasivat minäkuvan, minäkäsityksen, minäpystyvyyden ja itsetuntemuksen vahvistamista. Muina itsetunnon alueina mainittiin itsearvostuksen kasvu, omien arvojen oivaltaminen sekä omien kehittämisalueiden hahmottaminen ja harjoittelu.

Oman itsensä tuntemaan oppimisen ja hyväksymisen tukemista.

Sosiaalisen vahvistumisen perustana on mielestäni nuoren itsetuntemuksen ja itsearvostuksen kasvu.

Nuoren aktiivisen toimijuuden vahvistamista

Vastaajat sanoittivat vastauksissaan nuoren aktivoimista tekemään itse ja ottamaan vastuuta omasta elämästään ja tekemisistään. Vahvistamisen tapoina nähtiin myös muutokseen pyrkimisen tukeminen sekä aktiivisen roolin antaminen nuorelle.

Saada erilaisin keinoin vahvistettua nuoren kokemusta itsestään aktiivisena ja pysyvänä toimijana, joka voi vaikuttaa omaan elämäänsä ja tulevaisuuteensa.

Elämäntaitojen ja uuden oppimisen vahvistamista

Työntekijöiden vastauksissa tuli esille perusasioiden tärkeys ja arjen sujumiseen keskittyminen. Vastauksissa mainittiin myös konkreettinen yhdessä tekeminen ja asioiden hoitaminen yksi kerrallaan. Yhtenä esimerkkinä viitattiin ruoanlaittoon yhdessä Marttojen

kanssa, missä arjentaitojen oppiminen, terveellinen ruokavalio, yhdessä tekeminen ja yhdessä syöminen olivat toiminnan teemoina.

Olen lisäresurssi jonka kautta nuori voi vahvistua ja oppia uutta, kunnes hän sisäistää ja hallitsee itse aiemmin yhdessä omatut kyvykkyydet.

Nuoren yhteisön jäsenenä toimimisen vahvistamista

Työntekijät kuvasivat nuoren yhteisön jäsenenä toimimista niin yksilövalmennuksessa kuin ryhmätoiminnoissakin. Vastauksissa mainittiin mahdollisuus vertaistukeen erityisesti ryhmätoiminnoissa. Lisäksi vastauksissa kuvattiin ryhmään ja yhteisöön kuulumista ja yhteisön jäseneksi pääsyä. Myös ryhmässä oman paikan löytäminen, kokemus itsestä merkityksellisenä ryhmän jäsenenä sekä kyvykkyys toimia ryhmässä tulivat vastauksissa esille. Vastauksissa mainittiin myös yhteiskuntaan kuulumisen vahvistaminen sekä rohkaisu osallistua yhteiskunnan toimintoihin ja mahdollisesti aktiivisen kansalaisen roolin ottaminen.

Sitä, että pyrin työni kautta edistämään nuoren osallisuutta ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistamaan itsenäistä toimijuutta ja kiinnittymistä yhteiskuntaan itselle sopivalla tavalla.

Nuoren tulevaisuususkon kasvattamista

Työntekijät kirjoittivat vastauksissaan käsitelleen nuoren tulevaisuuden suunnitelmia yhdessä nuoren kanssa. He olivat työstäneet aihetta tuomalla esiin uudenlaisia ajatuksia nuoren tulevaisuudesta, tukeneet nuorta parantamaan taitojaan oman näköisen tulevaisuuden saavuttamiseksi sekä pohtineet nuoren kanssa sitä, mitä tulevaisuuden suunnitelma tulee nuorelta vaatimaan. Työntekijät olivat myös hahmotelleet ja tehneet harjoitteita nuorten kanssa näiden tulevaisuuden haaveista. Vastauksissa kerrottiin myös toivon ylläpitämisestä työskentelyssä asioiden etenemisen suhteen.

Tuen nuorta löytämään omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä parantamaan taitojaan oman näköisen tulevaisuuden ja omien tavoitteiden saavuttamiseksi.

7.1.2 Nuorelle merkityksellistä

Sosiaalisen vahvistamisen merkityksellisyys nuorelle koostui nuoren vahvistumisesta, nuoren ja hänen elämänsä kokonaisvaltaisesta tarkastelusta ja nuoren olemisesta päättävältäisena.

Nuori vahvistuu

Nuoren vahvistumista vastaajat kuvailivat laaja-alaisena hyvinvoinnin ja toimintakyvyn parantumisenä. Vastausten mukaan sosiaalisesti vahvistunut nuori koki tulevaisuutensa valoisana ja uskoi omiin mahdollisuuksiinsa. Nuori pystyi hoitamaan itsenäisesti omia asioitaan ja luottamaan siihen, että näin olisi myös jatkossa. Hän luotti itseensä sekä kykyynsä suunnitella ja rakentaa omaa arkeaan ja tulevaisuuttaan. Hänellä oli käsitys omasta itsestään, vahvuuksistaan ja mahdollisuuksistaan. Työntekijät kertoivat tehtävästään saada nuori ottamaan vastuuta tekemisistään ja auttaa häntä ymmärtämään, että hän voi vaikuttaa omaan elämäänsä - luottaa itseensä ja kykyihinsä. Saada kokemuksen siitä, että hän osaa, voi ja pysyy. Työntekijät kokivat erilaisten toiminnallisten tehtävien sitouttavan nuorta työskentelemään kohti tavoitteitaan.

Sosiaalinen vahvistaminen on nuoren hyvinvoinnin kannalta erittäin merkityksellistä. Sosiaalisen vahvistamisen kautta nuori saa kokemuksen omasta merkityksellisyydestään kohden aktiivisempaa oman elämän hallintaa. Sosiaalisen vahvistamisen avulla nuori saadaan parhaassa tapauksessa takaisin aktiivisen kansalaisen rooliin.

Usein koen, että tärkeintä on että aidosti kuuntelee nuorta, rohkaisee ja antaa positiivista palautetta. Hyvien asioiden kuuleminen itsestä on tärkeää polulla kohti itseluottamusta ja uskoa omiin kykyihin.

Nuorta ja hänen elämänsä tarkastellaan ja tuetaan kokonaisvaltaisesti

Työntekijöiden vastauksissa nuoren kokonaisvaltainen tuki sisälsi nuoren psyykkisen, sosiaalisen ja fyysisen puolen huomioimista. Vastauksissa kirjoitettiin myös kaikkien elämän osa-alueiden huomioimisesta. Yhteistyötapaamiset muiden nuoren kanssa työskentelevien kanssa nousivat esiin nuoren kokonaisvaltaisen tuen näkökulmasta.

Myös kokonaisvaltaisuus on tärkeää. Se, että ei nähdä vain ongelmia vaan ihmisen kokonaisuudessaan haasteidensa ja hyvien puoliensa kanssa.

Nuoren kokonaisvaltaista tukemista, motivointia, rinnalla kulkemista. Jokainen nuori on ainutlaatuinen yksilö omine toiveineen, tarpeineen, vahvuuksineen ja heikkouksineen. Tämä on erittäin tärkeää ymmärtää.

Nuori päätäntävaltaisena

Nuoren päätäntävaltaisuutta työntekijät kuvasivat sillä, kuinka toiminta lähti nuoresta käsin liikkeelle Vamoksessa. Nuoren tekemiä ratkaisuja ei arvosteltu tai tuomittu, mutta niistä voitiin keskustella – pohtia millaiset ratkaisut ja toiminta veisivät nuorta kohti omia tavoitteitaan.

Tapaamiset nuoren ehdoilla nuorta kuunnellen eli kysytään nuorelta miten hän halua yhdessä työskennellä.

Tänä päivänä nuoret kohtaavat paljon ylhäältäpäin tulevia pakotteita, joten kokemus siitä, että itse voi päättää itseään koskevista asioista, on ainutlaatuista.

7.1.3 Uudenlaisen identiteetin vahvistamista

Uudenlaisen identiteetin vahvistaminen koostui nuoren identiteetin eri ulottuvuuksista. Näitä olivat sosiaalinen ulottuvuus, toiminnallinen ulottuvuus ja kokemuksellinen ulottuvuus.

Sosiaalinen ulottuvuus

Vastausten mukaan sosiaalisen ulottuvuuden turvin nuori pystyi olemaan toimivassa vuorovaikutussuhteessa toisten ihmisten kanssa. Ryhmätoiminnat ja vertaistuki mainittiin mahdollisuutena harjoitella ja mallintaa vuorovaikutustaitoja.

...nuori saa palautetta, vinkkejä ja näkökulmia oman työntekijän lisäksi isommalta porukalta, omalta vertaisryhmältään.

Toiminnallinen ulottuvuus

Työntekijöiden vastausten kuvauksissa nuori oli aktiivinen, kyvykäs ja itsenäinen toimija. Nuoren aktiivisuus tuli esiin toimintaan osallistumisena ja sitä kautta onnistumisen kokemuksina. Erilaisen toiminnan kautta nuori sai kartutettua omaa kyvykkyyttään ja pätevöitymistään. Ryhmävalmennuksessa työntekijä kannusti nuorta jakamaan omaa osaamistaan muille ja saamaan myös sitä kautta nuorelle kyvykkyyden kokemuksia. Itsenäisyys tuli vastauksissa esiin nuoren ratkaisukykyä sekä selviytymisenä elämässä eteen tulevista haasteista. Nuoren ja työntekijän yhteistyökumppanuus sekä yhdessä oppiminen mainittiin vastauksissa myös nuoren toiminnalliseen ulottuvuuteen kuuluvina asioina.

Kannustan ja autan nuorta kokeilemaan erilaisia asioita. Näin syntyy positiivisia kokemuksia ja nuori alkaa hahmottamaan, omia kykyjään ja mielenkiinnonkohteitaan.

Epäonnistuminen on ok ja asioihin ei tarvitse olla valmiita vastauksia, vaan voimme selvittää asioita ja oppia yhdessä.

Kokemuksellinen ulottuvuus

Vastausten mukaan nuorelle pyrittiin välittämään kokemus itsestä merkityksellisenä, ainutlaatuisena ja arvokkaana ihmisenä olemisesta. Työntekijät kuvailivat tilanteita, joissa he tukivat nuorta näkemään itsensä positiivisesti ja hyväksytyinä.

Nuori tulee kuulluksi, kohdatuksi ja pyrin kaikin tavoin siihen, että hän kokisi itsensä myös merkitykselliseksi, ainutlaatuiseksi, hyväksytyksi. Tuen nuorta eri tavoin oivaltamaan itse itsestään asioita, jotka ovat olleet piilossa olivat ne sitten taitoja, arvoja, toimintakykyä tai voimavaroja koskevia.

Ennen kaikkea pyrin kohtaamaan jokaisen nuoren joko yksilö- tai ryhmävalmennuksessa omana ainutlaatuisena yksilönään. Jotta nuori voi vahvistaa sosiaalista toimintakykyään, tulee hänen nähdä itsensä arvokkaana ihmisenä, ja tätä pyrin arvostavalla läsnäolollani edistämään.

7.1.4 Elämänpiirin laajentamista

Elämänpiirin laajentaminen koostui nuoren fyysisen toimintaympäristön laajentumisesta, sosiaalisten suhteiden lisääntymisestä, uusista yhteisöistä ja kontakteista sekä uusista asioista nuoren elämässä.

Nuoren fyysisen toimintaympäristön laajentuminen

Kyselyn vastauksissa todettiin toimintaympäristön laajentumisen alkaneen jo siitä, kun nuori osallistui Vamoksen toimintaan. Ryhmävalmennuksessa tehtiin paljon retkiä, tutustumiskäyntejä ja vierailuja. Vastausten mukaan konkreettinen tekeminen saattoi liittyä siihen, että harjoiteltiin liikkumista erilaisissa paikoissa ja ympäristöissä.

Vierailuja esimerkiksi eduskuntaan, taidenäyttelyihin, museoihin, ympäristökeskuksen ympäristökouluun ja niin edelleen. Paikkoja, joissa voi vaikuttaa asioihin tai oppia miten yhteiskunnassa voi vaikuttaa muun muassa omilla valinnoilla.

Osalle nuorista se miten oikein konkreettisesti lähdetään vahvistamaan voi olla käytännönharjoittelu oikeassa tilanteessa. Mennään yhdessä käymään kirjastossa, uudessa harrastuksessa tai vaikka sossussa.

Lisää sosiaalisia suhteita

Vastauksissa todettiin osallistumisen olevan sosiaalisesti vahvistavaa, sillä Vamoksessa tapaa aina muita nuoria. Vuorovaikutus ryhmäläisten ja muiden vamoslaisten kesken mahdollisti nuorelle arjen lähipiirin laajentumisen. Vastauksissa kerrottiin myös nuorten ystävystyneen keskenään. Esiin nostettiin huomio siitä, että nuoren itseluottamuksen kasvettua, nuori aktivoitui hakemaan sosiaalisia kontakteja.

Meillä esimerkiksi lautapeliryhmä yläkouluikäisille pojille on ollut todella sosiaalista kuntoutusta osallistujille. Pojat ovat ystävystyneet keskenään ja ovat alkaneet keskenään ryhmäytymään niin, että kaikki ovat saaneet hyviä kokemuksia ryhmässä olemisesta.

Hyödynnän muita ryhmäläisiä. Vuorovaikutus nuorten kesken vahvistaa heitä myös sosiaalisesti. Nuori peilaa omaa itseään kaikista lähellä olevista ihmissuhteista, työntekijöiden ja läheisten lisäksi, myös muista nuorista. Omia tavoitteita ja jatkopolkuja työstetään koko ryhmän kesken, ei pelkästään yksilötapaamisissa.

Uusia yhteisöjä ja kontakteja

Vastausten mukaan Vamoksen toimintaan osallistuminen mahdollisti nuorelle uuteen yhteisön pääsyn. Vastauksissa määriteltiin myös toiminnan tavoitetta. Se oli tukea nuorta osallistumaan yhteiskunnan toimintoihin eri palveluista vapaa-ajan toimintoihin. Koulutuspaikan, työn, harrastuksen tai muun nuorta kiinnostavan toiminnan kautta toivottiin nuoren saavan luotua itselleen uusi kontakteja.

Oleellista on löytää jokin nuorelle merkityksellinen asia, kiinnostus, harrastus, arvo tai hyvinvoinnin mittari - jonka kautta hän voi nähdä sosiaalisen vahvistumisen itselle mielekkäänä tavoitteena.

Tarvittavien palveluiden löytäminen ja niiden pariin nuoren saaminen on myös osa yhteiskuntaan kiinnittymistä.

Uusia asioita elämään

Vamoksen toiminnan aikana ja sen kautta nuorille tarjoutui monia mahdollisuuksia saada uusia kokemuksia, tilaisuuksia ja asioita elämäänsä, kirjoitettiin vastauksissa. Vamoksen toiminnan ja yhteistyökumppaneiden tarjoaman toiminnan kautta oli mahdollisuus osallistua monenlaiseen toimintaan; liikunnallisiin, luoviin ja taidelähtöisiin tekemisiin. Myös

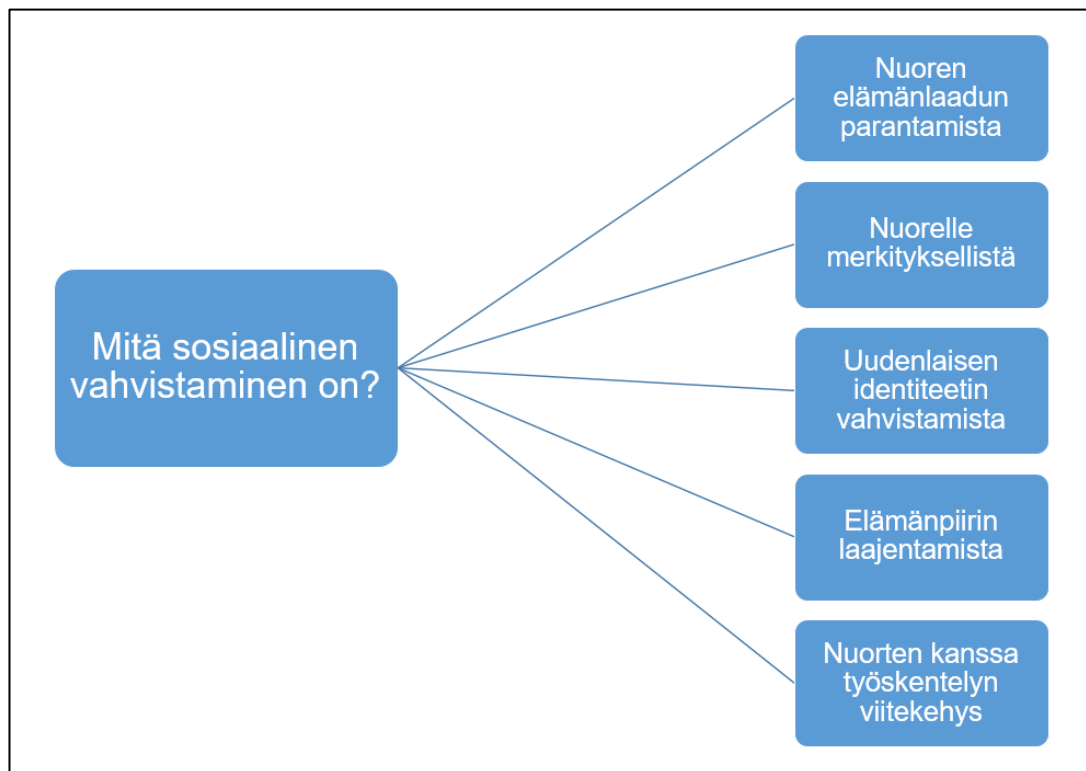
yhdessä nuorten kanssa kehitettävät uudet avaukset ja kokeilut tulivat esiin vastauksissa.

Uusiin avauksiin ja kokeiluihin lähteminen, esim. vanhempien/omaisten vahvempi mukaan ottaminen ja nuorten omien verkostojen vahvistaminen. Nuoren tekojen vaikutusten näkyväksi tekeminen nuorelle, esim. mihin eri valinnat johtavat ja toisaalta konkreettisesti esimerkiksi palstalla tai mahdollisuutena osallistua Vamoksen viestintään.

7.1.5 Nuoren kanssa työskentelyn viitekehys

Työntekijöiden vastauksissa sosiaalinen vahvistaminen sanoitettiin muun muassa työn tärkeimpänä tavoitteena, kokonaisvaltaisena työtä kuvaavana käsitteenä, yläkäsitteenä toiminnallemme, perustehtävän tekona ja tapana, jolla kohtaamme nuoret. Sosiaalista vahvistamista nähtiin toteutettavan myös työntekijöiden parissa ja verkostotyössä, vanhempien, ystävien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Se on läsnä olemista, toisen hyväksymistä, voimavarojen ja vahvuuksien löytämistä ja vahvistamista sekä omatoimisuuteen tukemista. Se on aitoa välittämistä ja toisen arvostamista. Se on toisen kykyihin ja mahdollisuuksiin uskomista.

Kuvio 4. Mitä sosiaalinen vahvistaminen on Vamoksessa

7.2 Sosiaalista vahvistamisen toteutus Vamoksessa

Sosiaalisen vahvistamisen toteutuminen Vamoksessa jakaantui kuuteen eri alateemaan: välittäen ja nuorilähtöisesti, työskentelemällä nuoren kanssa tavoitteellisesti, mahdollistamalla nuoren kiinnittyminen, osallistavalla työotteella yhdessä nuoren kanssa, yhteisöllisyyden avulla ja verkostotyöllä. (ks. kuvio 5).

7.2.1 Välittäen ja nuorilähtöisesti

Nuorta arvostamalla ja kunnioittamalla

Vastausten mukaan nuoren arvostaminen ja kunnioittaminen näkyi työntekijän ja nuoren ennakkoluulottomassa kohtaamisessa. Arvostavaan kohtaamiseen nuoren kanssa kuului kohtaaminen ihminen ihmiselle-periaatteella, olemalla vieressä ei ylempänä. Sananvapauden salliminen, nuoren omien päätösten kunnioittaminen sekä nuoren toimivien puolien arvostaminen ja niiden mukaan toimiminen mainittiin myös vastauksissa.

Tärkeimpänä kuitenkin ehkä se, että kohtaan hänet tasavertaisena tyyppinä, ikään kuin yhteistyökumppanini, jonka kanssa teemme yhteistä toimintasuunnitelmaa, nauramme maailman mielettömyydelle, iloitsimme onnistumisista ja hämmästellemme elämän monimuotoisuutta.

Kohtaamalla nuori välittäen ainutkertaisena ja merkityksellisenä

Kyselyn vastauksissa työntekijät kuvasivat tuovan nuoren kohtaamisessa esiin nuorelle aitoa kiinnostusta tätä kohtaan ja ihmisen äärelle pysähtymistä. He kertoivat kohtaamisesta, jossa nuori koki tulleen nähdyksi ja kuulluksi sekä hänen toiveensa, mielipiteensä ja tunteensa sanoitetuiksi. Nuorelle tuli välittyä myös kokemus omasta ainutlaatuisuudesta, merkityksellisyydestä ja siitä, että hän oli tärkeä. Lisäksi vastauksissa mainittiin empatian antaminen, läsnäolon tarjoaminen sekä päivittäinen nuoren huomioiminen asioina, joita tapahtui nuoren kohtaamisissa.

Sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa minulle työssäni ihan lähtökohtaisesti nuoren huomioimista yksilönä, joka kerta kun hän tulee Vamokseen. Nuoren huomioimista ja tervehtimistä omalla nimellään ”huomenta Minna”. Ja mielenkiinnon osoittamista nuorta ja hänen asioitaan kohtaan, kuulumisten, mielipiteiden ja fiilisten kysymistä tai johonkin asiaan palaamista, mistä ollaan aiemmin juteltu. Tietoisesti jokaisen nuoren huomioimista, jotta jokaisella olisi sellainen olo, että hän on tärkeä ja kaivattu ja joku odottaa tänäkin aamuna tässä paikassa.

Nuorilähtöisesti ja joustavasti tukien

Vastauksissa mainittiin työntekijän antama tuki ja nuoren mahdollisuus turvautua kaikissa asioissaan omaan nimettyyn työntekijäänsä. Joustavuutta työskentelyyn toi työntekijän mahdollisuus auttaa nuorta tarpeen mukaan. Tukea annetaan tarvittaessa, joustuen palvelun keston mukaan ja nuorella on lupa ottaa yhteyttä milloin vain ja uudelleen myös työskentelyn loputtua. Vastauksissa otettiin esille myös työntekijän rooli nuoren rinnalla ja kanssakulkijana.

Tapaamiset toteutuvat nuoren ehtojen mukaan ja nuori voi oikeasti itse vaikuttaa siihen miten ja missä tavataan. Tämä ei kuitenkaan poista nuoren tavoitteellisuutta tai sitoutumista toimintaan vaan itseasiassa tukee sitä. Koska toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ei Vamoksen valmentajat ole sanktioijia tai kontrolloijia vaan rinnallakulkijoita, vahvistajia.

7.2.2 Työskentelemällä nuoren kanssa tavoitteellisesti

Vamoksen Nuorten palveluissa tehtävän tavoitteellisen työskentelyn avulla

Vastausten mukaan tavoitteellinen työskentely Vamoksen nuorten palveluissa koostui yksilövalmennuksesta ja ryhmävalmennuksesta, joiden päämääränä oli auttaa nuoria kohti omia tavoitteitaan. Tähän päästiin asettamalla konkreettisia tavoitteita yksin nuoren tai työparityöskentelyn avulla. Tavoitteisiin yllettiin ympäröivän yhteiskunnan palveluja tarjoamalla, tarvittaessa niitä vaatimalla.

Tavoitteellisesti nuoren kanssa tehtävän työskentelyn avulla

Työntekijöiden vastausten mukaan tavoitteellinen työskentely nuoren kanssa aloitettiin yksilöllisillä tapaamisilla, joissa arvioitiin nuoren tuen tarvetta ja käytiin läpi nuoren omia tavoitteita. Tavoitteelliset yksilökeskustelut, yhteenvedot tilanteesta, jatkopolkujen läpikäynti ja työstö sekä nuorelta saatu palaute edesauttoivat työskentelyn tavoitteellisuutta. Ryhmävalmennusten työntekijät kokivat voivansa käsitellä myös ryhmässä nuorten omia henkilökohtaisia tavoitteita, jatkopolkuja, yhteenvedoja tilanteesta ja päivän kuulumisia.

Nuoren oman tavoitteellisen yksilöllisen prosessin avulla

Vastausten mukaan yhteisen työskentelysuunnitelman laatiminen ja sen säännöllinen arviointi toimi nuoren yksilöllisen tavoitteellisen prosessin taustalla. Ryhmävalmennuk-

seen osallistuvalla nuorella saatettiin tarvittaessa tarjota ja ottaa mukaan etsivä nuorisotyöntekijä. Etsivän avustuksella nuorelle pystyttiin tehostetummin etsimään tämän tarvitsemia palveluja ja ohjata häntä niiden piiriin.

Suunnitelma työskentelylle tehdään yhdessä nuoren kanssa ja sitä arvioidaan säännöllisesti.

Hoidan asioita yhdessä nuoren kanssa, jos nuori tarvitsee tukea. Autan nuorta löytämään hänen tarvitsemansa palvelut.

7.2.3 Mahdollistamalla nuoren kiinnittyminen

Luottamuksellisen suhteen rakentumisen avulla

Kyselyn mukaan luottamuksellisen suhteen rakentuminen nuoren ja työntekijän välille vaati usein aikaa. Suhteen rakentumisen avulla nuori pystyi jakamaan ajatuksiaan, tunteitaan ja toiveitaan ilman pelkoa tuomitukseksi tulemisesta, todettiin. Luottamuksen kasvaminen tapahtui luottamuksellisten keskustelujen avulla ja mutkattomalla suhteella, mikä vallitsi nuoren ja työntekijän välillä.

Sosiaalisessa vahvistamisessa on paljon kyse luottamuksen syntyisestä, rohkaisusta ja haastamisesta – turvallisesti.

Fyysisen turvallisuuden tunteen avulla

Vastausten perusteella työntekijät kokivat, että nuorelle oli merkityksellistä pystyä luottamaan tarvittaessa myös työntekijän fyysiseen läsnäoloon, työntekijän taustatukeen.

Valmentajan tuki, nuori voi kaikissa asioissaan turvautua omaan nimettyyn työntekijään, jonka kanssa pohtia miten tästä eteenpäin. Valmentaja on konkreettisesti mukana, kun nuori tarvitsee sitä, ei vain neuvo.

Yhdessä nuoren kanssa niin sanotusti hoidamme nuoren asioita ja suunnitellaan tulevaisuutta. Olen se taustatuki, joka pysyy ja johon nuori voi luottaa.

Matalan kynnyksen toiminnalla

Työntekijät kuvailivat vastauksissaan Vamoksen matalaa kynnystä sanoilla ”helppo ja hyvä tulla mukaan”. Toiminnan vapaaehtoisuus, eduttomuus sekä sanktiottomuus nuorelle mainittiin myös matalan kynnyksen toiminnan kriteereiksi.

Oikeanlaisen tunnelman, rennon ilmapiirin ja työntekijän oman persoonan käytön avulla

Työntekijät kuvailivat vastauksissaan oikeanlaista tunnelmaa, jota he pyrkivät Vamoksessa rakentamaan ja ylläpitämään. He kirjoittivat vastauksissaan rennosta ilmapiiristä ja siitä, kuinka he pystyivät kohtaamaan nuoret omana itsenään. He pystyivät käyttämään omaa persoonaansa työkaluna ja myös näyttämään erilaisia tunteita.

Pyrin kohtaamaan jokaisen nuoren aidosti omana itsenäni, antaen myös itsensäni...

7.2.4 Osallistavalla työotteella yhdessä nuoren kanssa

Yhdessä nuorten kanssa

Yhdessä nuoren kanssa tekeminen tarkoitti työntekijöiden vastausten perusteella konkreettista yhdessä tekemistä, toimimista ja osallistumista. Yhdessä tehden nuoren toimintakyky tuli näkyviin ja työntekijä pystyi tekemään omia havaintojaan nuoresta. Myöhemmin työntekijän havainnoista ja nuoren kokemuksista voitiin keskustella ja näin ollen tuen tarve voitiin kohdentaa paremmin

Nuorta rohkaisemalla, innostamalla, kannustamalla, haastamalla, tukemalla ja motivoimalla

Vamoksen työntekijöiden tapa osallistaa nuoria mukaan yhteiseen toimintaan ja työskentelyyn tuli esille heidän vastauksiensa sanoituksissa. He kertoivat rohkaisevansa, innostavansa, kannustavansa, haastavansa, tukevansa ja motivoivansa nuoria toimintaan.

Osallistavan vuorovaikutuksen avulla

Tavoitteellisen keskustelun avulla

Kyselyn vastauksissa työntekijät luonnehtivat työntekijöiden ja nuorten välisiä keskusteluja ja yksilökeskusteluja eri tavalla. Keskusteluista puhuttiin ratkaisukeskeisellä ja dialogisella työotteella, aktiivisten kysymysten asettelulla, aktiivisella vuorovaikutuksellisella puheella ja itsereflektiolla. Keskustelujen aiheina kerrottiin olleen nuoren elämä, kokemukset, ajatusten peilaus sekä ratkaisut ja toiminnat, jotka veivät nuorta kohti omia ta-

voitteitaan. Myös yhteisen sävelen löytyminen mainittiin keskustelun aiheena. Työntekijät korostivat tärkeänä asiana yhteisissä keskusteluissaan nuoren ajatusten peilaamista, reflektoinnin mahdollisuutta.

Pyrin myös suhtautumaan nuoren asioihin ratkaisukeskeisesti ja haastan nuorta löytämään erilaisia tapoja ratkoa tilanteita pilkkomalla "ongelmatilanteita" pienempiin osiin.

Käytän motivoivaa vastavuroista keskustelua ja pyrin tarkastelemaan yhdessä nuoren kanssa hänen nykyistä tilannetta, mutta myös vahvasti miettimään hänen tulevaisuuden suunnitelmiaan ja mitä se tulee häneltä vaatimaan.

Positiivisuuden kautta työskentelemällä

Työntekijät kertoivat vastauksissaan työskentelevänsä nuorten kanssa positiivisuuden kautta. He kuvasivat olleensa vuorovaikutuksessa hyväksyvästi, antaen nuorelle kokemuksen siitä, että tämä oli hyväksytty. He olivat keskittyneet positiivisiin kokemuksiin, jota kautta nuoren kyvyt ja mielenkiinnon kohteet hahmottuivat. Työskentelyssä muisteltiin onnistumisia, voimia ja iloa antaneita tapahtumia sekä ihmisiä, jotka näihin tapahtumiin liittyivät. Vastauksissa viitattiin myös positiivisen palautteen antamiseen sekä positiivisten muutosten näkyväksi tekemiseen.

Rohkaisen nuoria muistelemaan elämässään tilanteita, joissa hän on kokenut onnistuneensa tai muuten olleensa onnellinen. Tilanteita lähemmin tarkastelemalla ja analysoimalla on mahdollista löytää elementtejä, joista voi ammentaa elämään itselleen tärkeitä tavoitteita ja keinoja niiden saavuttamiseksi.

Mallioppimisen avulla

Työntekijät mainitsivat vastauksissaan mallioppimisen yhtenä väylänä nuoren oppimiselle. Työntekijän oma toiminta samoin kuin muiden nuorten toiminta etenkin ryhmissä nähtiin mallioppimisen mahdollistavina paikkoina. Työntekijän oman esimerkin avulla toimintaa voitiin ensin suorittaa yhdessä nuoren kanssa ja myöhemmin nuori yksin. Työntekijät kuvailivat omaa työtapaansa nuoren vahvistumista edesauttavaksi – he pyrkivät omalla toiminnallaan vahvistamaan nuoren itsetuntoa, luottamusta omiin kykyihin ja voimavaroihin.

Mallioppimisen kautta nuori löytää omat voimavarat ja sisäistää yhteisen työskentelyn omakseen.

Pyrin omalla esimerkilläni ja työskentelytavallani edesauttamaan nuoren vahvistumista.

Sanoittamalla nuoren näkyvää, kertomaa ja esiin tuomaa todellisuutta

Kyselyn mukaan sanoittamisella työntekijät tarkoittivat asioiden selventämistä ja määrittelemistä nuorille. Vastauksissaan he kuvailivat nuoren kanssa käytyjä keskusteluja, joissa oli purettu auki sitä, mitä ja miksi asioita tehdään ja millaisia vaikutuksia niillä on. Keskusteluissa oli sanoitettu myös nuoren osaamisen tunnistamista. Lisäksi keskusteluissa oli mietitty syy-seuraussuhteita ja toimintojen ja tilanteiden avaamista oli tehty tapauksissa, joissa nuoren ajattelun ja toiminnan välille oli syntynyt ristiriitaa. Työntekijät kirjoittivat vastauksissaan nuorten tunteiden sanoittamisesta, tunteiden tunnistamisesta sekä muutokseen liittyvien tunteiden käsittelystä. Vastauksissa kiinnitettiin huomiota palautteenannon merkitykseen. Myös tarinallisuuden käyttö mainittiin sanoituksen keinona.

Sosiaalista vahvistamista on myös valmentajien antama palaute nuorelle joka voi olla hyvinkin korjaavaa, nuori saa realistista palautetta omasta toiminnastaan, nuori voi kokea, että hänellä on väliä ja mahdollisuuden muuttaa toimintaansa ja ajatteluaan.

Ryhmävalmennuksen hyödyntämisen avulla

Työntekijät kertoivat kyselyssä hyödyntävänsä ryhmävalmennusta monessa. He toivat vastauksissaan esiin, että nuoren panoksen merkitystä otettiin esille, jokaisen nuoren toimintaa ryhmässä antajana ja saajana korostettiin. Vastauksissa tuli esille vuorovaikutustilanteiden harjoittelu ryhmässä ja että jokainen nuori on tärkeä osa ryhmää. Työntekijät kuvailivat luoneensa tilanteita, joista he olivat itse jääneet tietoisesti toiminnan ulkopuolelle, jotta nuoret saivat työskennellä keskenään, myös toisiinsa tukeutuen. Tämän kautta nuoret saivat onnistumisen kokemuksia ja mahdollisuuden nähdä kuinka ryhmän ihmisillä on erilaisia tapoja tehdä, kokea ja ajatella. Ryhmävalmennuksen mainittiin auttavan myös nuoren arkirytmien muodostamisessa.

Sosiaalinen vahvistaminen toteutuu ryhmässä niin, että huolehdin jokaisen nuoren kuulluksi tulemisesta. Rohkaisen hiljaisimpiakin nuoria ilmaisemaan omia mielipiteitään ja painotan sitä, että jokaisen mielipiteellä on väliä. Pyrin tarjoamaan ryhmän nuorille kokemuksen siitä, että he ovat merkittävä osa ryhmää.

Ryhmässä vaikuttamisen avulla

Kyselyn mukaan nuoret pääsivät ryhmävalmennuksessa mukaan ryhmän toimintaa koskevaan päätöksentekoon. Työntekijät kertoivat, että nuorten toivottiin vaikuttavan ryh-

män sisältöihin esittämällä omia toiveitaan ja ideoitaan. Nuorilla oli mahdollisuus osallistua ryhmän ohjaamiseen – jakamaan jotakin omaa osaamistaan muille nuorille ja sitä kautta saamaan myös pystyvyyden kokemuksia.

Vertaistuen avulla

Vastauksissa tuli esille vertaistuen merkitys, nuoren mahdollisuus päästä siitä osalliseksi niin oman kokemuksellisen tiedon jakajana, kuin myös sen saajana. Ryhmävalmennuksessa nuoret toimivat toisilleen peilinä. He pääsivät ryhmässä havaitsemaan omaa pätevyyttään, saivat palautetta sekä kannustusta toisiltaan. He saivat myös kokea olevansa toisilleen tärkeitä. Kyselyssä mainittiin myös ryhmän sisäisestä mentorinurotoiminnasta. Mentoroinnissa ryhmässä pidempään ollut nuori oli toiminut tutorina uudelle, vasta ryhmässä aloittaneelle nuorelle. Vastauksessa kuvattiin, että ryhmän mentorinuroi sai kokemuksen toisen ohjauksesta ja siitä, että tiesi ja osasi. Uusi nuori puolestaan pystyi ottamaan mallia mentoristaan.

Ryhmässä tärkeänä pidän vertaistukea, sitä että nuoret jakavat kokemuksellista tietoaan niin, että he saavat kokemuksen kuulumisesta johonkin, kokemuksen olla antaja ja saaja.

Osallistavan toiminnallisuuden avulla

Konkreettisen toiminnallisen käytännön harjoittelun avulla

Työntekijät kuvailivat konkreettisen toiminnan harjoittelun toteutuvan tehtävien, esimerkkien ja teorian valossa yksilö- ja paritöinä sekä pienryhmätyöskentelyn avulla. Esimerkkeinä mainittiin erilaiset ajatuksia herättävät tehtävät, opiskelu- ja työelämätaitojen harjoitteet, koulu- ja työhaastatteluharjoitukset ja puhelinsoittoharjoitukset. Lisäksi vastauksissa kirjoitettiin itsetuntemukseen, vuorovaikutus- ja sosiaalisiin taitoihin, tulevaisuuteen ja kodinhoitoon ja ruoanlaittoon liittyvistä harjoitteista. Vastausten mukaan konkreettiseen harjoitteluun edettiin mielikuvaharjoittelun kautta, perusasioista arjen sujuvuuteen ja asioiden hoitoon. Vastauksissa otettiin esille myös vastuutehtävien antaminen nuorille ja niistä annettava positiivinen palaute.

Ryhmässä on käytössä hieman erilaisia tapoja kuin yksilötapaamisissa. Erilaiset tehtävät, keskustelut, purut, kirjoitukset, esimerkit ja pohdinnat ovat oivia menetelmiä työstää eri aihealueita.

Liikunnan ja toiminnallisten menetelmien ja työkalujen avulla

Kyselyssä mainittiin liikunta yhtenä konkreettisena toiminnan muotona. Työntekijät kertoivat käyttävänsä nuorten kanssa erilaisia toiminnallisia menetelmiä ja tehtäviä. Näitä olivat: erilaiset terapeuttiset kortit, laiva-harjoitus, lautapelit ja ryhmäytymisleikit. Erillisinä työkaluina he mainitsivat: motivoivan haastattelun, lähtemiset pois Vamoksen tiloista, eläinten käytön mukana työskentelyssä, kotikäynnit, Enneagrammin, Muutoksen portaat, Omin jaloin tehtäväpaketin, internetkurssit, Minäkuva N.Y.T-itsetuntemusmenetelmän, Nyyti ry:n elämäntaitokurssin, Tunnekompassin sekä Kansalaisten kaupunki, toiminnallisen kansalaiskasvatuksen menetelmän.

Toiminnallisilla menetelmillä saadaan myös paljon hyvää aikaiseksi. Se, että nuori kokee olevansa aktiivinen toimija omassa elämässään tuottaa sivutuotteena parempaa itseluottamusta ja itsetuntemusta sekä kokemuksen siitä, että itsellä on väliä ja merkitys.

Luovien, taidelähtöisten toimintojen avulla

Luovia taidelähtöisiä toimintoja työntekijät luettelivat useita. Niitä olivat erilainen luova tekeminen; kirjoittaminen, kirjoitukset, draama, improvisaatio, taide, musiikki ja käden taidot.

7.2.5 Yhteisöllisyyden avulla

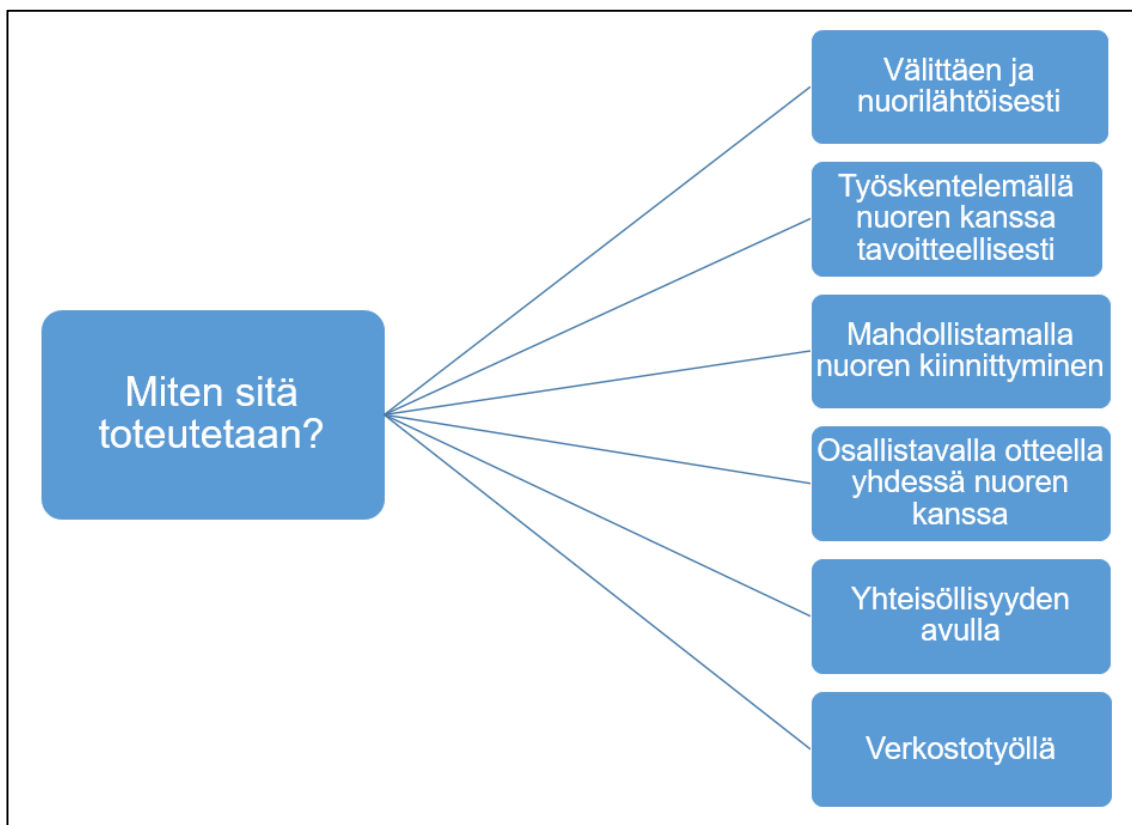
Vamoksessa yhteisöllisyys oli työntekijöiden vastausten mukaan osallisuutta ja kuulumista porukkaan. Sitä, että on osa jotakin merkittävää kokonaisuutta. Yhteisöllisyyteen he liittivät yhteisen päätöksenteon, ryhmän kokoukset ja yhteisökokoukset. Työntekijät kertoivat vastauksissaan, että tavoitteena oli saada nuorille välitetyksi kokemus yhteisöön kuulumisesta sekä siitä, että nuori on merkityksellinen osa sitä. Me-hengen luominen mainittiin osana yhteisöllisyyttä. Laajemmin yhteisöllisyyteen luettiin kuuluvaksi kiinnittyminen ympäröivään yhteiskuntaan.

7.2.6 Verkostotyöllä

Vastausten mukaan Vamoksen verkostotyö toteutui yhteistyössä kumppaneiden ja muiden toimijoiden kanssa. Työntekijät kirjoittivat hyvistä yhteistyökumppaneista ja he nostivat esiin kumppaneita, jotka tarjosivat Vamoksen nuorille monialaista osaamistaan ja

ammattitaitoa, sirkustaidoista terveellisen ruoan valmistukseen. Kyselyssä vastaajat kiinnittivät huomiota yhteisten tapaamisten tärkeyteen muiden nuorten kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Verkostoyhteistyön nähtiin helpottavan palveluasiointia nuorten kanssa.

Ja tietysti hyvät yhteistyökumppanit, joiden toiminta on sosiaalisesti vahvistavaa (Sirkus Magenta esimerkiksi).

Kuvio 5. Miten sosiaalista vahvistamista toteutetaan Vamoksessa

7.3 Sosiaalisen vahvistamisen työorientaation kehittäminen Vamoksessa

Työntekijöiden näkemykset sosiaalisen vahvistamisen kehittämisestä jakaantuivat neljään näkökulmaan: nuorten tuen lisäämiseen palveluprosessin eri vaiheissa, nuorten osallisuuden edistämiseen päätöksenteossa, henkilöstön sosiaalisen vahvistamisen osaamisen vahvistamiseen ja yhteisen sosiaalisen vahvistamisen työorientaation rakentamiseen (ks. kuvio 6).

7.3.1 Lisätään tukea nuoren palveluprosessin eri vaiheissa

Yksilöllisen tuen lisääminen

Työntekijöiden ehdottivat vastauksissaan erilaisia tapoja nuoren yksilöllisen tuen lisäämiseksi Vamoksen työskentelyn aikana. Nuorille toivottiin tarjottavan vahvempaa yksilöllistä tukea ja nuoren Vamokseen tulo- ja lähtötilanteisiin toivottiin erityistä keskittymistä. Esille otettiin nuoren kohtaaminen kokonaisena ihmisenä ja mahdollistamalla nuorille enemmän matalan kynnyksen kohtaamisia, paikkoja, joita nuoret itse haluavat ja tarvitsevat. Lisäksi yksilövalmennukseen toivottiin kehitettävän nuorille räätälöityjä toimintoja.

Ryhmävalmennuksen ohella yksilöllinen työ nuoren kanssa jää usein vähäiseksi. Kuitenkin suurin osa nuorista hyötyisi vahvemmassa yksilöllisestä tuesta, joka olisi suunnitelmallista, ja jossa käsiteltäisiin haasteiden ja ongelmien sekä jatkopolkujen lisäksi myös ryhmässä jo käsiteltyjä teemoja, kuten omia vahvuuksia ja niin edelleen.

Hoidollisen tuen lisääminen

Vastauksissa esitettiin toive järjestää hoidollista ryhmävalmennusta nuorille, joilla on halu ja kyky tavoitteelliseen toimintaan, mutta joiden toimintakyky ei riitä nykyiseen ryhmävalmennukseen heidän terveydellisten haasteidensa vuoksi.

7.3.2 Edistetään nuorten osallisuutta päätöksenteossa

Nuoret mukaan toiminnan suunnitteluun

Vastausten mukaan työntekijät toivoivat, että nuoria otettaisiin enemmän mukaan ja heidän mielipiteitänsä kuultaisiin mitä tahansa uutta Vamoksessa kehitetäänkin. ”Kehittämisen tuloksen tulisi näkyä suoraan nuorille”.

Nuoret mukaan ohjausryhmään

Työntekijät ilmaisivat vastauksissaan, että nuorten osallisuutta ja toimijuutta voitaisiin lisätä mahdollistamalla nuorille osallistuminen Vamoksen eri hankkeiden ja toimintojen ohjausryhmiin. Lisäksi ehdotettiin, että perustetaan ”Nuorten komissio”.

7.3.3 Vahvistetaan henkilöstön sosiaalisen vahvistamisen osaamista

Jaetaan hyviä käytäntöjä

Kyselyn mukaan työntekijät toivoivat hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja jaettavan työntekijöiden ja yksiköiden kesken. Vastausten mukaan parityöskentely olisi yksi tapa jakaa hyviä käytäntöjä ja oppia toisen työtavasta. Kirjallisen materiaalin tuottaminen sosiaalisesta vahvistamisesta auttaisi myös käytäntöjen ja toimintamallien levittämisessä.

Perehdytyksen avulla lisätään sosiaalisen vahvistamisen tietoutta

Henkilöstön osaamista voitaisiin kyselyn mukaan vahvistaa esittelemällä perehdytyksessä erilaisia Vamoksessa käytössä olevia sosiaalisen vahvistamisen menetelmiä.

Rekrytoidaan motivoituneita työntekijöitä

Yksi kehittämissuosituksesta koski uusia Vamokseen palkattavia työntekijöitä. Henkilöstön sosiaalisen vahvistamisen osaamista voitaisiin tulevaisuudessa vahvistaa palkkaamalla jatkossakin Vamokseen motivoituneita henkilöitä, ”jotka ovat avoimia kehittämään toimintaa nuorten tarpeista lähtien”.

7.3.4 Rakennetaan yhteistä sosiaalisen vahvistamisen työorientaatiota

Vahvistetaan työntekijöiden sosiaalisen vahvistamisen arvopohjaa

Vastauksissa otettiin esille yhteisen arvopohjan vahvistaminen yhtenä kehittämisenäkökulmana.

Näen työni arvopohjaisena ja käytännön työkalut sekä tavat tehdä ovat toissijaisia. Oleellista on olla avoin, empaattinen, vastuullinen ja pystyä kohtaamaan nuori kokonaisuena ihmisenä. Arvostuksen kautta nuori pystyy ottamaan vastuun omasta hyvinvoinnistaan.

Työskennellään suunnitelmallisesti sosiaalisen vahvistamisen menetelmin

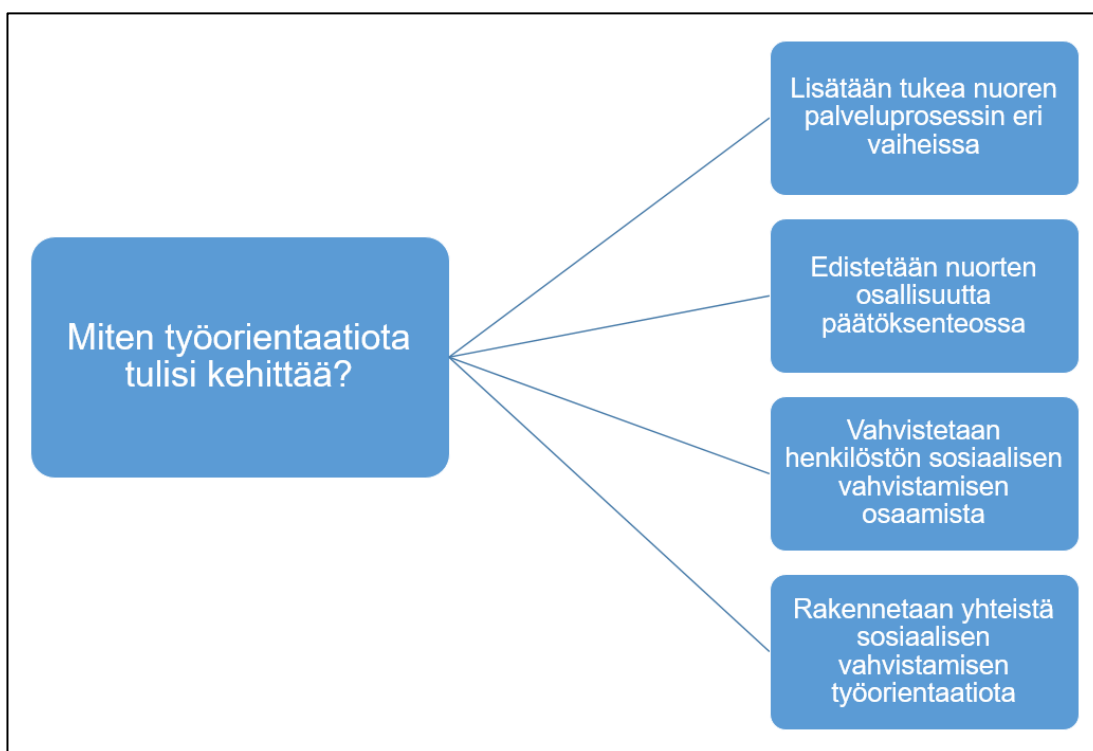
Suunnitelmallisempi työskentely ja sosiaalisen vahvistamisen eri osa-alueiden parempi huomioiminen mainittiin kehittämiskysymyksen yhteydessä. Myös työntekijän persoonan vahvempi esille tuominen esitettiin vastauksissa.

Rakennetaan ja yhteinen sosiaalisen vahvistamisen työote

Työntekijät ilmaisivat sosiaalisen vahvistamisen yhteisen näkemyksen rakentamisen kehittämiskohteena. Yhteistä näkemystä ehdotettiin rakennettavan yhteisissä keskusteluissa, kehittämispäivissä ja koulutuksissa. Yhteisen linjan löytäminen, työotteen vahvistaminen ja hiljaisen tiedon jakaminen mainittiin. Lisäksi esitettiin yhteisen materiaalipan-kin laatimista sosiaalisen vahvistamisen työkaluista. Sosiaalisen vahvistamisen mallin syventämiseen viitattiin myös kehittämissuosituksissa.

Huolehtimalla työntekijöiden hyvinvoinnista

Yksi kehittämissuosituksesta oli työtiimien työhyvinvointiin panostaminen. Ajatuksena oli keskittyä huolehtimaan oman tiimin jäsenistä ja yhteishengestä, jotta koko työryhmän sosiaalisen vahvistamisen punainen lanka säilyisi.

Kuvio 6. Miten sosiaalisen vahvistamisen työorientaatiota tulisi kehittää Vamoksessa

8 Sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa – nuoren elämänlaadun parantamista

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten pohjalta syntyi mallinnus (kuvio 7) Vamoksen sosiaalisesta vahvistamisesta. Mallinnuksessa esitetään mitä sosiaalinen vahvistaminen oli Vamoksessa työntekijöiden näkemyksen mukaan, miten sitä toteutettiin ja miten sitä tulisi kehittää. Siinä tutkimuksen keskeiset tulokset on esitetty kunkin kehittämiskysymyksen alla.

Sosiaalisen vahvistamisen mallinnuksesta rakentui looginen kokonaisuus, jossa ei ollut ristiriitaisuuksia, päinvastoin tutkimuskysymysten alle kootut osa-alueet ikään kuin puhuvat samaa kieltä ja etenevät loogisesti, muodostaen eheän jatkumon.

Sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa		
Mitä se on?	Miten sitä toteutetaan?	Miten työorientaatiota tulisi kehittää?
Nuoren elämänlaadun parantamista	Välittään ja nuorilähtöisesti	Lisätään tukea nuoren prosessin eri vaiheissa
Nuorelle merkityksellistä	Tavoitteellisesti nuoren kanssa työskentelemällä	Edistetään nuorten osallisuutta päätöksentekoon
Uudenlaisen identiteetin vahvistamista	Mahdollistamalla nuoren kiinnittyminen	Vahvistetaan henkilöstön sosiaalisen vahvistamisen osaamista
Elämäntilanteen laajentamista	Osallistavalla työotteella yhdessä nuoren kanssa	Rakennetaan yhteistä sosiaalisen vahvistamisen työorientaatiota
Nuorten kanssa työskentelyn viitekehys	Yhteisöllisyyden avulla	
	Verkostotyöllä	

Kuvio 7. Mallinnus Vamoksen sosiaalisesta vahvistamisesta

Tarkasteltaessa sitä, mitä sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa on, voitiin tuloksia tutkimalla nähdä nuoren vahvistumisen juonellisuus, toimintalogiikka tai vahvistumisen polku. Työntekijöiden kuvatessa sosiaalista vahvistamista, vastauksissa painottui monenlainen nuoren vahvistaminen ja tukeminen – arjen pienistä asioista aina pidemmälle nuoren tulevaisuuteen liittyvän suunnitelmien rakentumiseen. Selkeästi nuoren elämän eri osa-alueiden vahvistaminen, nuoren aktivoituminen ja usko siihen, että hän osaa, voi ja pystyy, vaikutti nuoren itseluottamukseen. Itseluottamuksen kasvun ja riittävän myönteisen palautteen kautta nuoren kokonaisvaltainen usko ja luottamus itseän ja omaan olemiseen parani ja vahvistumisen prosessi eteni. Tämä prosessi mahdollisti hänen

identiteettinsä vahvistumisen ja elämämpiirin laajentumisen. Työntekijät näkivät lisäksi sosiaalisen vahvistamisen olevan heidän nuorten kanssa tehtävän *työn viitekehys.*

Sosiaalisen vahvistamisen toteuttaminen näyttäytyi vahvasti *nuorilähtöisenä* ja työn yksilökohtainen joustavuus sen tärkeänä elementtinä. Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen työotteen tukijalan muodostivat, vastauksissa vahvana ja useassa eri kohdissa esiintyneet, *nuoren kohtaaminen, toimintaan kiinnittyminen ja luottamuksellisen* suhteen syntyminen. Ne nähtiin nuoren *arvostamisen ja kunnioittamisen* kanssa työn perusedellytyksinä. Nuoren *kuulluksi ja nähdyksi tuleminen* olivat myös sosiaalisen vahvistamisen työn peruselementtejä. Toiminnan *tavoitteellisuus* tuli esiin niin Vamoksen nuorten palveluiden, yksittäisen työntekijän kuin nuoren omien yksilöllisten tavoitteiden tasolla.

Yhdessä nuoren kanssa toiminnan toteuttaminen palveli nuoren sosiaalista vahvistamista. *Osallistavaa toimintaa* oli monenlaista; osa perustui käytännön harjoitteluun, osa liikunnallisiin toimintoihin, toiminnallisiin menetelmiin ja erillisiin työkaluihin ja osa luoviin sekä taidelähtöisiin toimintoihin. *Vuorovaikutuksen* merkitys korostui ja tuli moninaisin tavoin esille. *Sanoittamisen* tärkeyttä ei voi olla korostamatta, sillä nuorille nähtiin erittäin tärkeänä selittää ja pukea sanoiksi niin toimintaa kuin esiin nousseita tunteitakin. Sosiaalinen vahvistaminen tapahtui *yhteisöllisyyden* avulla, missä merkityksellisenä nähtiin nuoren *kuuluminen johonkin*, olemalla *osa jotakin kokonaisuutta*, ryhmää, Vamosta. *Verkostotyön* merkitys näyttäytyi yhteistyökumppanuuksina ja kontakteina.

Sosiaalisen vahvistamien kehittämisen vastauksissa huomioitiin sekä työntekijät että nuoret. Huomio kiinnittyi siihen, että kaikkien nimettyjen kehittämisen tarpeiden tavoitteena oli nuoren vahvistuminen; tuen lisääminen nuorelle Vamoksen palvelupolun eri vaiheissa, nuoren osallisuuden edistäminen päätöksenteossa, henkilöstön sosiaalisen vahvistamisen osaamisen vahvistamisessa ja yhteisen sosiaalisen vahvistamisen työorientaation rakentamisessa.

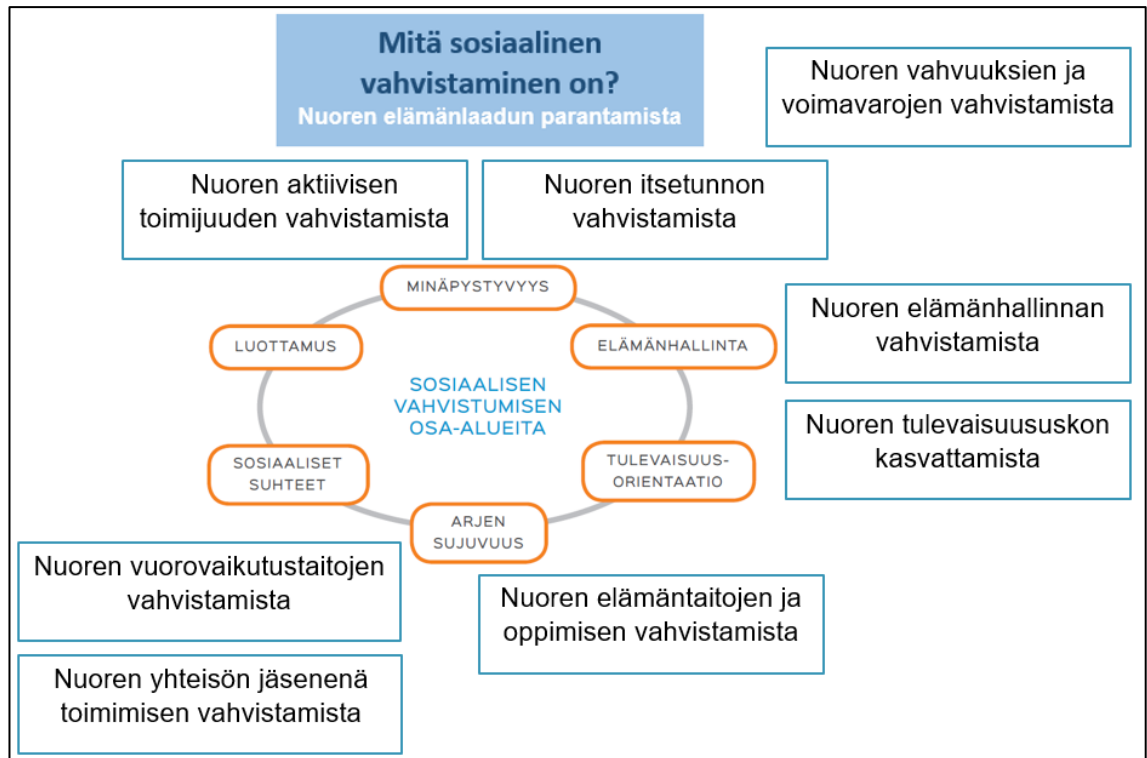
9 Pohdinta

9.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten tarkastelua

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kuvata sosiaalista vahvistamista Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos nuorten palveluissa Vamoksen työntekijöiden näkökulmasta. Työssä tarkasteltiin kyselyaineiston perusteella mitä sosiaalinen vahvistaminen on Vamoksessa, miten sitä toteutetaan ja miten sosiaalisen vahvistamisen osamista voitaisiin Vamoksessa kehittää.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten mukaan sosiaalinen vahvistaminen oli nuorten elämänlaadun parantamista. Tämä vahvistamisen osio sisälsi Vamoksen arjen työssä monialaista nuoren tukemista ja vahvistamista. Karlssonin (2013) mukaan elämänlaatua kuvaillaan moniulotteisena ilmiönä ja siihen voidaan lukea kuuluvaksi eri ulottuvuuksia: fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen sekä ympäristön ulottuvuus. Elämänlaadulla tarkoitetaan sitä, miten hyvin ihmisen asiat ovat eri elämän osa-alueilla. (Karlsson 2013.)

Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen tutkimuksesta saadut tulokset ovat samansuuntaisia Valtakunnallisen työpajayhdistyksen sosiaalisen vahvistumisen mallin kanssa. Työpajayhdistyksen nuorten sosiaalisen vahvistumisen mallissa on kuusi osa-aluetta, joiden nähdään liittyvän toinen toisiinsa, mutta niitä pystytään tarkastelemaan myös erillisinä. Verrattaessa tätä työpajayhdistyksen mallia ja Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen mallinnuksen *nuoren elämänlaadun vahvistamisen* osiota, on yhdenvertaisuus selkeä. (kts. kuvio 8). Työpajayhdistyksen sosiaalisen vahvistumisen malli on luotu yhdistämällä eri teorioita ja kokeilemalla niiden pohjalta tehtyjä oletuksia sekä nuorilla että heidän kanssaan työskentelevillä henkilöillä (Sosiaalinen vahvistaminen n.d.).

Kuvio 8. Valtakunnallisen työpajayhdistyksen sosiaalisen vahvistumisen malli (keskellä) ja Vamoksen mallin osiot kohdasta *Nuoren elämänlaadun parantamista*

Vamoksen toiminnassa nuoren vahvistaminen oli voinut lähteä liikkeelle hyvin pienistä ja arkisistakin asioista. *Nuoren elämäntaitojen ja oppimisen vahvistamisen* osiossa työntekijöiden kuvausten mukaan oli tärkeä lähteä liikkeelle perusasioista ja tehdä asioita konkreettisesti yhdessä nuoren kanssa. Tästä esimerkkinä mainittiin ruoanlaitto. *Arjen sujuvuus* on yksi Valtakunnallisen työpajayhdistyksen työpajanuorten itsensä sanoittamista vahvistumisen osa-alueista. Nuorten mukaan monet arjen sujuvuuteen liittyvät asiat olivat kohentuneet työpajajakson aikana ja luoneet pohjaa eteenpäin menemiseen. Nuoret olivat kokeneet kohentumista muun muassa arkirytmien saavuttamisessa, aika-tiloihin sitoutumisessa, raha-asioiden hoitamisessa sekä vastuuseen kasvamisessa. (Sosiaalinen vahvistaminen n.d.)

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen mallissa *elämäntaitojen* osa-alueen teoriataustana on Aaron Antonovskyn elämäntaitojen käsite ja sen teorian pohjalta osa-alueet merkityksellisyys, ymmärrettävyys ja hallittavuus. Teoria kuvaa niitä tekijöitä, joiden varassa ihminen pysyy terveenä elämän vastoinkäymisistä huolimatta. (Sosiaalinen vahvistaminen n.d.) Vamoksen työntekijät mainitsivat elämäntaitojen osiosta tukevat

nuorta löytämään mielekästä tekemistä ja kiinnostuksen kohteita (vrt. merkityksellisyys). He tukivat myös nuoren kykyä päättää ja hoitaa omia asioitaan (vrt. hallittavuus).

Verrattaessa Työpajayhdistyksen *tulevaisuusorientaation* osa-aluetta ja Vamoksen osiota *nuoren tulevaisuususkon kasvattamista*, voidaan niiden todeta sisältävän samoja elementtejä. Työpajayhdistyksen tulevaisuusorientaation taustalla, teoreettisena pohjana ovat modernit motivaatioteoriat. Niiden mukaan ihminen motivoituu suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan, nähdessään siinä itselleen tavoittelemisen arvoisia mahdollisuuksia. (Sosiaalinen vahvistaminen n.d.) Vamoksen työntekijät puolestaan kertoivat muun muassa työstäneensä nuoren kanssa ajatuksia nuoren tulevaisuudesta. He kertoivat myös hahmotelleensa, visioineensa tulevaisuuden haaveita nuoren kanssa sekä pohtineensa niitä asioita, joita suunnitelmat tulisivat nuorelta vaatimaan.

Työpajayhdistyksen mallissa osa-alue *sosiaaliset suhteet* ja Vamoksen osiot *nuoren vuorovaikutustaitojen vahvistamista* sekä *nuoren yhteisön jäsenenä toimimisen vahvistamista* olivat sisällöltään yhteneväiset.

Sosiaaliset suhteet ja niissä toimiminen muodostavat pohjan nuoren yhteisöön ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Tämä edellyttää toisten ihmisten erilaisuuden ymmärtämistä ja kunnioittamista sekä kykyä rakentavaan vuorovaikutukseen. Riittävä ja toimiva sosiaalinen verkosto on nuoren tärkein resurssi ja sen vahvistaminen on tärkeä osa sosiaalista vahvistamista (Sosiaalinen vahvistaminen n.d.).

Vamoksen osioissa tuli lisäksi esiin vertaistuen merkitys, ryhmässä oman paikan löytäminen sekä kokemus itsestä merkityksellisenä ryhmän jäsenenä.

Työpajayhdistyksen *minäpystyvyyden* osa-alue perustuu Albert Banduran käsitteeseen. Minäpystyvyys on käsitteenä lähellä itsetuntoa, mutta ”tuo voimakkaammin esille toiminnallisuuden ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen merkityksen yksilön vahvistumisessa” (Sosiaalinen vahvistaminen n.d.). Vamoksen työntekijät puolestaan kuvasivat *nuoren itsetunnon vahvistamista* omana osionaan ja toiminnallisuutta osiossa *nuoren aktiivinen toimijuuden vahvistamista*. Työpajayhdistyksen osa-alue *luottamus* tulee Vamoksen mallissa esiin kohdassa miten sosiaalista vahvistamista toteutetaan.

Elämäntaidot mainitaan nuorisolain määritelmässä (2§) kohdassa kolme seuraavasti: ”sosiaalisella vahvistamisella nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen paranta-

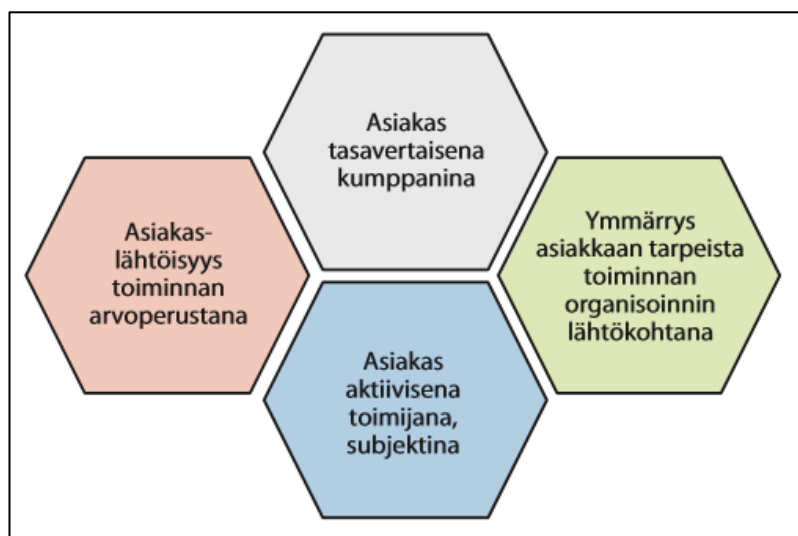
miseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi” (Aaltonen ym. 2007:25). *Elämäntaidot* mainittiin Vamoksen mallinnuksen *nuoren elämänlaadun parantamisen* osiossa (*nuoren elämäntaitojen ja oppimisen vahvistamista*). Elämäntaidot ovat tärkeitä taitoja, joiden avulla saavutetaan hyvä ja onnellinen elämä. Ne voidaan nähdä kansalaistaitoina, joiden avulla nuoret selviytyvät elämässä erilaisista yllättävistäkin tilanteista. Ne voidaan mieltää myös ehkäiseviksi mielenterveystaidoiksi, joita voidaan oppia ja harjoitella läpi elämän (Elämäntaitoja toiselle asteelle 2016). Lasten ja nuorten säätöön internetsivuilla on oma osionsa elämäntaidoille ja siellä elämäntaidoiksi luetellaan muun muassa: omien vahvuuksien löytäminen ja itsetunnon kehittäminen, kriittinen ajattelu, mahdollisuuksien löytäminen, tavoitteiden asettaminen ja ongelmatilanteissa pärjääminen sekä yhteisön jäsenenä toimiminen. (Elämäntaidot n.d.).

Koko valtakunnan tasolla on myös havahduttu elämäntaitojen tarpeellisuuteen. Sitra on rahoittanut *Koulun terveystarjastoa*, minkä ideana on tarjota yläkoulun lapsille ja nuorille, opettajille ja lasten ja nuorten vanhemmille keinoja opettaa elämänhallintaan ja terveyteen liittyviä taitoja. Sitra on ollut kehittämässä vuorovaikutteisia ja digitaalisia työkaluja, joiden avulla omaa itsetuntemusta ja hyvinvointia voidaan arvioida. (Uusi aika vaatii entistä parempia elämäntaitoja 2015.)

Hyvät elämäntaidot ovat tärkeitä jatkuvasti monimutkaistuvassa maailmassa, jossa korostuvat jatkuva uuden oppiminen, monipuoliset vuorovaikutustaidot ja halu ja kyky huolehtia omasta hyvinvoinnista (Uusi aika vaatii entistä parempia elämäntaitoja 2015).

Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen toteuttaminen käytännössä tuli aineiston kautta kattavasti näkyviin. Työntekijöiden vastaukset tukivat vahvasti sitä kuvaa, jota Vamoksesta kirjoitetuissa julkaisuissa oli aiemmin tuotu esiin. Kirjassa *Välittämisen ammattilaiset* puhutaan Helsingin Diakonissalaitoksen ihmisarvoperusteisesta kuntoutusmallista sekä inhimillisten toimintavalmiuksien edistämisestä. Toimintavalmiuksia korostavassa lähestymistavassa ihminen on aktiivinen toimija. Hänet nähdään oppivana ja kykyjään kehittävänä ja yhteisönsä jäsenten kanssa vuorovaikutuksellisessa suhteessa läpi elämän. (Alanen – Kotkavuori 2014: 29.) Kirjassa *Vamos tekee vaikutuksen*, puhutaan puolestaan ihmisläheisestä ja ihmislähtöisestä kohtaamisesta (Alanen ym. 2014: 11, 54).

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella Vamoksen sosiaalista vahvistamista tehdään välittäen ja nuorilähtöisesti. Helsingin Diakonissalaitoksen arvopohjainen strategia ja toiminnan perustuminen ihmisarvon kunnioittamiseen ja kristilliseen lähimmäisenrakkautteen, on luettavissa työntekijöiden vastauksista. Käsikirjassa *Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämiseen* kirjoitetaan siitä, mitä asiakaslähtöisyys sosiaali- ja terveystalvelusektorilla tarkoittaa. Kirjoittajat esittelevät kirjassaan neljään keskeiseen ulottuvuuteen perustuvan mallinsa asiakaslähtöisyyden perimmäisestä oleuksesta. (Virtanen – Suoheimo – Lamminmäki – Ahonen – Suokas 2011: 19.) (ks. kuvio 9).

Kuvio 9. Asiakaslähtöisyyden rakennuspuut (Virtanen ym. 2011:19)

Tarkasteltaessa Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen työorientaatiota asiakaslähtöisyyden näkökulmasta toteutuu siinä Virtasen ym. (2011) esittelemän asiakaslähtöisyyden rakennuspuiden kaikki neljä ulottuvuutta. *Asiakaslähtöisyys toiminnan arvoperustana* ulottuvuus tarkoittaa asiakkaan kohtaamista ihmisarvoisesti riippumatta hänen hyvinvointivajeestaan. Olennaista arvoperusteisuudessa on myös palvelun muotoutuminen asiakkaan tarpeista eikä pelkästään organisaation lähtökohdista käsin. Tärkeää on myös vastavuoroisuus ja vuoropuhelu, jota käydään siitä näkökulmasta, että asiakkaan tarpeet tulisivat palvelun kautta tyydytetyksi. Asiakassuhteen jatkuvuus nostetaan myös tärkeänä seikkana esiin. (Virtanen ym. 2011:18.) Vamoksen nuorten palvelut ovat rakentuneet nuorten tarpeesta käsin, vuoropuhelussa nuorten kanssa. Helsingin Diakonissalai-

toksen säätiön mission mukaisesti pyrimme tarjoamaan *jokaiselle ihmisarvoisen huomisen*. Palveluiden ja toiminnan lähtökohtana on ollut tuottaa palveluja niille, jotka eivät muuten tulisi autetuksi.

Ymmärrys asiakkaan tarpeista palvelun organisoinnin lähtökohtana edellyttää asiakasymmärrystä – tietoa asiakkaista hänen toimintaympäristössään. Virtanen ym. (2011) kirjoittavat, ettei pelkkä tieto asiakkaista ole riittävä, vaan tiedon tulee olla jalostettua ja käyttötilanteeseen liitettävissä. Tärkeää on myös varmistaa palveluymmärrys – asiakkaalle tarvittava tieto tarjottavasta palvelusta, omasta roolistaan kumppanina ja palvelun mahdollisuuksista. (Virtanen ym. 2011: 18.) Vamoksessa on vuosien kokemus haastavassa elämäntilanteessa olevien nuorten kanssa työskentelystä sekä satojen asiakasnuorten kohtaamisesta. Vamoksen työntekijöiden moniammatillinen osaaminen, kattava ammattitaito sekä toimintaverkoston tietämys ja kontaktit mahdollistavat työntekijöiden laajan asiakasymmärryksen. Sanoittamalla Vamoksen toimintaa ja määrittelemällä Vamoksen toiminnan pyrkimyksiä varmistetaan nuoren ymmärrys toiminnasta ja omasta roolistaan.

Asiakas aktiivisena toimijana, subjektina, nostaa asiakkaan roolin esiin resurssina. Asiakkaan aktivointi ja osallistuminen omaan hoitoprosessiin ja omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen mahdollistaa asiakkaan voimaantumisen. Tämän tulisi näkyä palvelutuotannossa asiakkaan valinnan mahdollisuuksina. (Virtanen ym. 2011: 18.) Nuorilla on Vamoksessa aktiivinen rooli. Nuori toimii päätäntävaltaisena omien asioiden suhteen ja toiminta lähtee liikkeelle nuoresta käsin, työntekijä häntä tukien ja auttaen. *Asiakas tasavertaisena kumppanina* on asiakaslähtöisyyden neljäs ulottuvuus ja siinä asiakas nähdään työntekijän kanssa yhdenvertaisena toimijana. Kuten Virtanen ym. (2011) toteavat, on siinä kysymys asiakkaan merkityksen tunnistamisesta. He näkevät kumppanuuden hedelmällisimpänä toimintamallina. (Virtanen ym. 2011: 18.) Vamoksen työntekijät sanoittivat kyselyssä rooliaan nuoren kumppanina sekä rinnalla- ja kanssakulkijana.

Välittävän ja nuorilähtöisen toiminnan lisäksi Vamoksen *toimintaan kiinnittyminen* nousi mallinnuksesta Vamoksen ominaisena sosiaalista vahvistamista kuvaavana seikkana esille. Kiinnittymisen Vamoksen toimintaan mahdollisti luottamuksen rakentuminen ja nuoren luottamuksen saavuttaminen. Työntekijät kuvailivat myös mutkatonta keskinäistä suhdetta nuoren kanssa sekä oikeanlaista tunnelmaa, rentoa ilmapiiriä ja oman persoonan käyttöä nuoren kiinnittymistä edistävinä seikkoina. Nuoren ja työntekijän välille muodostuva merkityksellinen, aito suhde oli syntyneen luottamuksen ydin. Vuorovaikutus

nuoren ja työntekijän välillä mahdollistui merkityksellisellä tavalla, sillä työntekijän aito kiinnostus, inhimillisyys ja oma persoonallinen ote olivat läsnä. Alanen ja Kotkavuori (2014) kuvailevat nuoren kiinnittymistä *Hyvän muutoksen polun* yhtenä osana (Alanen – Kotkavuori 2014:25.)

Kiinnittyminen on luottamusta syvempi emotionaalinen yhteys, jonka avulla vaikeassa elämäntilanteessa oleva nuori tietää: ettei tule hylätyksi tai jätetyksi, uskaltaa tunnistaa ja tuntea tunteitaan, uskaltaa haaveilla ja asettaa tavoitteita sekä kykenee hyötymään tarjotusta tuesta ja palvelusta (Alanen – Kotkavuori 2014:25).

Kiinnittyminen liittyy myös yhteisöön ja yhteisöllisyyteen. Lundbomin ja Herrasen (2011) mukaan sosiaalisessa vahvistamisessa yksilö- ja yhteisötaso kulkevat käsi kädessä; hyvinvoiva yksilö jaksaa olla myös aktiivinen erilaisten yhteisöjen jäsen ja erilaiset yhteisöt voivat lisätä yksilön hyvinvointia (Lundbom – Herranen 2011:6). Mäki-Ketelä (2012) kirjoittaa omassa väitöstutkimuksessaan *mukaan kasvamisesta*. Hän kuvailee sitä monimutkaiseksi ja pitkäkestoiseksi psykososiaaliseksi prosessiksi. Prosessin aikana ihminen kiinnittyy ja sitoutuu yhteisöönsä. (Mäki-Ketelä 2012:219.)

Mukaan kasvamisen Mäki-Ketelä (2012) näkee käynnistyvän jo lapsuudessa. Ihminen kasvaa kiinni ja sitoutuu omaan lähiympäristöönsä ja sen sosiaalisiin verkostoihin, myös arvoihin, toimintamalleihin ja tavoitteisiin. Näistä muodostuu lapsen ja nuoren omaa toimintaa ohjaava merkitysverkosto. Esimerkkinä mainitaan opiskelu ja palkkatyö. Mukaan kasvamisen kautta lapset ja nuoret saavat turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tuntemuksia, voivat luoda sosiaalisia kontakteja ja rakentaa tukiverkostoja. Sen avulla voidaan saavuttaa tunne kuulumisesta suurempaan kokonaisuuteen. Myöhemmissä elämänvaiheissa mukaan kasvaminen mahdollistaa osallistumisen yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Henkilöllä on kykyä ja mahdollisuuksia osallistua henkisesti palkitsevaan vuorovaikutukseen ja vaikuttamiseen. (Mäki-Ketelä 2012: 219-220.)

Mukaan kasvamisen vastakkaista ilmiötä Mäki-Ketelä (2012) kutsuu *irralleen jäämiseksi*. Kyseessä on psykososiaalinen häiriötila, jossa yksilö ei ole sitoutunut lähiyhteisönsä tavoitteisiin, arvoihin, uskomuksiin ja moraalisiin käsityksiin. (Mäki-Ketelä 2012:220.) Tämä on seurausta siitä, että ”hän ei joko ymmärrä tai vaihtoehtoisesti hyväksy niiden ja oman elämänsä, omien henkilökohtaisten tavoitteittensa, arvojensa ja moraalisten käsitystensä välistä suhdetta (Mäki-Ketelä 2012:220). Irralleen jäämistä kuvaa se, että siinä ajaututaan jonkinasteisesti ulos itsestä, muista ihmisistä, yhteiskunnasta ja yhteiskunnan tavoitteista. Henkilö, joka on heikosti mukaan kasvanut tai kokonaan irralleen jäänyt,

tuntee itsensä turhaksi ja ulkopuoliseksi. Tyypillinen sisäinen tyhjyyden tunne on syntynyt jo varhaisina lapsuusvuosina. (Mäki-Ketelä 2012:220.)

Vamoksessa nuoren kiinnittymisen prosessi on näyttäytynyt ”mukaan kasvamiselta”. Nuoren lähtiessä mukaan Vamoksen toimintaan, ryhmään, osaksi yhteisöä, hän ikään kuin vähitellen kasvaa vamolaiseksi sitoutuen yhteisiin tavoitteisiin ja arvoihin – osaksi ”meitä”.

Tutkimuksellisen kehittämistyön aineiston analyysi toi esiin, että joistakin aihealueista mainittiin vain yksittäisissä vastauksissa. Yllätyksellistä oli huomata, että esimerkiksi nuorten jatkopoluista, Vamoksesta lähtemisistä kirjoitettiin vain muutamassa vastauksessa. Muita vain yksittäisissä vastauksissa olleita aihealueita olivat terveys- ja ravitsemus sekä talous ja raha-asiat. Edellä mainitut aihealueet ovat kuitenkin Vamoksen työssä läsnä olevia asioita. Analyysin valossa näytti siltä, että työntekijöiden vastaukset olivat hyvin Vamoksen arjen toiminnan tasolla ”tässä ja nyt” huomioita. Tästä syystä jatkopolut olivat saattaneet jäädä vähemmälle huomiolle, vaikka ne olivat oleellinen osa jokaisen nuoren tavoitteellista palvelupolkua.

Tieto, vastauksissa vähäiselle huomiolle jääneistä aihealueista (jatkopolut, terveys- ja ravitsemus sekä raha- ja talousasiat), vietiin taustaryhmän tietoon lokakuun tapaamisessa. Erityisesti jatkopolukujen vähäinen huomioiminen vastauksissa mietitytti. Taustaryhmässä ehdotettiin otettavaksi pohdinta jatkopolukujen vähäisestä vastausmäärästä esille koulutuspäivässä. Koulutuspäivässä asiaa kysyttiin ja työntekijöiden näkemys vahvistettiin taustaryhmän oletuksen. Työntekijät kertoivat, että he olivat vastanneet kyselyn kysymyksiin enemmän arjen toiminnan tilanteita kuvaten – pohtien mitä sosiaalinen vahvistaminen on päivittäisessä toiminnassa. Nuorten jatkopolut ja nuorten ohjaamisen Vamoksesta eteenpäin he näkivät spesifinä osana työtä, ikään kuin työn lopputulemana. Nuoren jatkopolukujen suunnittelu ja niiden etsimisen yhdessä nuoren kanssa nähtiin ehdottomasti kuuluvan tärkeänä osana Vamoksen työhön.

Aineiston analyysin pohjalta syntyi mallinnus Vamoksen sosiaalisesta vahvistamisesta (ks. kuvio 7). Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotoksena sanottiin syntyvän yhteisesti jaettu käytäntö vamolaisesta sosiaalisesta vahvistamisesta. Alustava sosiaalisen vahvistamisen mallinnus lähetettiin syksyllä työntekijöiden kommentoitavaksi ja koulutuspäi-

vässä kommentteja jaettiin yhteisesti ja tulevaisuuden jatkotyöskentelyä mietittiin. Mallinnus ja tutkimuksen tulokset antavat erittäin hyvät lähtökohdat jatkaa yhteistä kehittämistä aiheesta.

Vamoksen työntekijöiden vastauksissa näkyi selvästi Vamoksessa käytössä oleva oma kieli ja tietyt toimintaa kuvaavat käsitteet. Käsitteet, kuten *kohtaaminen* ja *kiinnittyminen* kuvaavat osuvasti Vamoksen palvelutoiminnan erityisyyttä ja sitä, että toiminta perustuu nuorten palveluntarpeeseen. Kyselyvastauksista oli luettavissa vastaajien tunteiden voimakkuus, työn intensiteetti ja työn merkityksellisyys. Nuoren hyvinvoinnin tukeminen työn perustehtävänä tuli esiin. Myös työntekijöiden aito välittäminen, inhimillisyys ja työn tärkeys välittyi vastauksista. Hirsjärven ym. (2008) mukaan avoimien kysymysten käyttö kyselytutkimuksissa mahdollistaa vastaajien asiaan liittyvien tunteiden voimakkuuden ja antaa mahdollisuuden tunnistaa myös vastaajan motivaatioon ja viitekehukseen liittyviä seikkoja. (Hirsjärvi 2008: 196.)

Kyselyn perusteella Vamoksen sosiaalinen vahvistaminen nähdään nuorten kanssa tehtävän työn viitekehysenä. Sen kuvailtiin olevan muun muassa yläkäsite Vamoksen toiminnalle ja perustehtävän tekoa ja työtappaa, jolla nuori kohdataan. Mehtosen (2013) mukaan sosiaalisessa vahvistamisessa on kyse työorientaatiosta, mutta myös tavoitteesta ja ammatillisen osaamisen erityisyydestä eri-ikäisten ihmisten kanssa tehtävässä työssä (Mehtonen 2011: 13).

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten mukaan Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen työtä tehdään nuorelle ja nuori on Vamoksen toiminnan olemassaolon, arjessa tapahtuvan toiminnan ja kehittämisen lähtökohta. Vamoksen perustehtävä ja perimmäinen toiminnan oikeutus on noussut nuorten tarpeista ja tutkimuksen tulosten perusteella voidaan sanoa tätä tehtävää toteutettavan edelleen.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista oli selkeästi havaittavissa työntekijöiden vahva usko ja luottamus omaan toimintaan nuorten kanssa työskenneltäessä. Vastauksista pystyi lukemaan sen, kuinka he olivat nähneet nuorten vahvistuvan, he olivat eläneet nuoren rinnalla ja jakaneet arjen todellisuutta yhdessä. Työntekijät olivat nuoren kanssa työskentelyn aikana päässeet sanoittamaan nuorelle muutoksia tämän toiminnassa, elämässä ja elämänlaadussa sekä päässeet ohjaamaan heitä jatkopoluille ja elämässään eteenpäin.

9.2 Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutuksen arviointia

Tutkimuksellisen kehittämistyön aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä koko Vamoksen henkilökunnalta toukokuussa 2016. Kyselyllä toivottiin saatavan esiin mahdollisimman rikas ja laaja-alainen näkemys kehittämiskysymyksistä ja siksi kyselyn kysymykset vaihdettiin kyselyn ensimmäisen version sekamuotoisista kysymyksistä avoimiksi kysymyksiksi. Kyselyn esitestaus oli myös tarpeellinen, sillä sen seurauksena kahden kysymyksen sanamuotoa vaihdettiin, jotta kaikki kysymykset olisivat selkeät ja ymmärrettävät.

Vilkan (2015) mukaan laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tutkimuksen toteuttamista ja tutkimuksen luotettavuutta ei voi pitää toisistaan erillisinä tapahtumina (Vilka: 2015:196). Myös Hirsjärvi (2008) kirjoittaa tästä ja toteaa tutkijan tarkan selostuksen tutkimuksen teosta kohentavan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2008: 227). Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä luotettavuutta on pyritty tuomaan esille kuvaamalla tutkimuksen toteutusta tarkasti sen kaikissa vaiheissa. Arviointia tulee tehdä suhteessa teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan, tuloksiin ja johtopäätöksiin (Vilka 2015: 197).

Analyysin luokittelun teon prosessia on kuvattu kohdassa aineiston kerääminen ja liitteessä 5 on näyte aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä. Tulosten analyysin yhteyteen on liitetty vastaajien aiheeseen osuvia autenttisia lainauksia. Hirsjärven ym. (2008) mukaan lainaukset voivat rikastuttaa tutkimusselosteita ja tuoda esiin sitä, miten tutkija on tuloksia tulkinnut ja mihin hän päätelmänsä perustaa (Hirsjärvi ym. 2008:228).

Taustaryhmän kaksi tunnin tapaamista mahdollistivat Vamoksen syksyn koulutuspäivän ohjelman suunnittelun kyselystä saatujen alustavien tulosten pohjalta. Taustaryhmä antoi myös merkityksellistä palautetta alustavien tulosten pohjalta tehtyyn Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen mallinukseen. Kyselytutkimuksen avulla saatiin vastaukset asetettuihin kehittämistehtäviin ja tuloksena syntyi laaja ja monipuolinen kuvaus Vamoksen sosiaalisesta vahvistamisesta, sen toteuttamisesta ja siitä, miten sitä tulisi kehittää.

9.3 Tutkimuksellisen kehittämistyön eettisyys

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä toteutettiin hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuksessa noudatettiin rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallennuksessa, esittämisessä ja tutkimuksen sekä sen tulosten arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Tutkimuksen uskottavuus ja tutkijan eettiset ratkaisut kulkevat täysin yhdessä. Uskottavuus perustuu siihen, että tutkijat noudattavat hyvää tieteellistä käytäntöä (good scientific practice) (Tuomi – Sarajärvi 2002: 129).

Tutkimuksen teossa kiinnitettiin huomiota siihen, että kirjalliset luvat, sopimukset ja suunnitelmat olivat asianmukaiset. Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja tutkimuksesta ja sen käyttötarkoituksesta kerrottiin erillisellä tutkimushenkilötiedotteella. (Liite 2). Kaikki kerättävä tieto käsiteltiin luottamuksellisesti eikä kyselyyn vastanneiden ja yhteiskehittelyyn osallistuvien henkilötietoja mainita raportissa eikä tutkimuksen muissa vaiheissa. Osallistujat vahvistivat osallistumisensa tutkimukseen allekirjoittamalla kirjallisen luvan tutkimukseen osallistumisesta. Suostumusasiakirja on liitteessä 1.

Puoltoa palvelualueen johtajan antamaan tutkimuslupaun haettiin Helsingin Diakonissalaitoksen Eettiseltä toimikunnalta. Tutkimuksen tekijä suostui tutkimuspuollon ja -luvan saatuaan siihen, että hänen nimensä ja sähköpostiosoitteensa näkyvät Helsingin Diakonissalaitoksen internetsivulla ja tutkimuksesta kiinnostuneet henkilöt saavat olla häneen yhteydessä. Lisäksi tutkimuksen tekijä sitoutui toimittamaan valmiin tutkimuksen hanke- ja tutkimustoiminnan koordinaattorille sekä suostui siihen, että valmis työ julkaistaan Helsingin Diakonissalaitoksen internetsivulla. Tutkimuksen teon laatimisesta tehtiin yhteistyösopimus Metropolian, tutkimuksellisen kehittämistyöntekijän sekä Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos nuorten palveluiden kesken kehittämistyöhön sitoutumisesta.

9.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheita

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia ja siitä syntynyttä mallinnusta tullaan hyödyntämään Vamoksen sisällöllisessä ammatillisessa kehittämistoiminnassa. Tutkimuksellisen kehittämistyön yhtenä päämääränä oli selvittää Vamoksen työntekijöiden sosiaalisen vahvistamisen ymmärryksen ja työkäytäntöjen lähtötilanne sekä työntekijöiden näkemyksiä työorientaation kehittämisideoista ja tarpeesta. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä esiin nousseet toiveet tullaan välittämään Vamoksen johdolle.

Kysely toi näkyväksi työntekijöiden monenlaiset sosiaaliseen vahvistamiseen liittyvät kehittämistoiveet. Nuorille suunnattuina toiveina esitettiin nuoren yksilöllisen tuen lisäämistä Vamoksen palvelupolun aikana. Hoidollista tuen lisäämistä toivottiin uudenlaisen hoidollisen ryhmävalmennuksen muodossa, jolloin toive liittyi uudenlaisen palvelukonseptin luomiseen. Nuorten osallisuutta toivottiin myös lisättävän Vamoksen toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Kehittämisideoissa esille nousivat toiveet työntekijöiden osaamisen kartuttamisesta sekä yhteisen työorientaation rakentamisesta. Näiden toiveiden taustalla oli ajatus ja tieto siitä, että Vamoksessa on paljon osaamista ja tietoa, mutta se ei tule jaetuksi riittävän tehokkaasti. Konkreettisia asioita, joilla tietoa ja osaamista toivottiin jaettavan, olivat muun muassa Vamoksen yhteisen sosiaalisen vahvistamisen materiaalipankin rakentaminen sekä sosiaalisen vahvistamisen tietouden ja työmenetelmien jakaminen uusien työntekijöiden perehdytyksessä.

Mallinnusta (ilman kehittämistä koskevaa tutkimuskysymystä) voitaneen hyödyntää havainnollistamaan Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen työtä ja työskentelytapaa niin yhteistyökumppaneille, uusille työntekijöille kuin Vamoksen nuorillekin. Mallinnusta voi esimerkiksi käyttää keskustelurunkona ja sen avulla pystytään kuvaamaan esimerkkien valossa nuoren palveluprosessia ja –polkua.

Koko Vamoksen henkilökunnan koulutuspäivällä marraskuun alussa yhteiskeskustelussa nousi vahvasti esille toive yhteisestä kasvokkain tapahtuvasta sosiaalisen vahvistamisen tiedon ja taidon jakamisesta. Muina toiveina esitettiin yhteisen sosiaalisen vahvistamisen työkalupakin toteuttaminen. Työkaluja ehdotettiin esiteltävän myös lyhyiden videotallenteiden avulla. Ne voitaisiin kuvata yhteistyössä nuorten kanssa, mikä mahdollistaisi aidon tilanteen esittelyn. Kaikille Vamos-yksiköille suunniteltiin rakennettavan osaltaan saman sisältöinen perehdytyskansio, jossa myös Vamoksen sosiaalisen vahvistaminen työtappaa, työkaluja ja –menetelmiä esiteltäisiin. Muina tiedon ja osaamisen jakamisen väylinä pohdittiin työnkiertoa sekä sosiaalista vahvistamista koskevien luentotapaamisten, ”Aivoriihien” järjestämistä.

Jatkotutkimusaiheena ja tämän työn luonnollisena jatkumona olisi mielenkiintoista saada Vamosnuorten ääni, näkemykset ja kokemukset kuuluviin. Miten Vamoksen nuoret näkevät oman vahvistumisen prosessin tapahtuvan ja millaisten tekijöiden siihen vaikuttavan.

Lähteet

Aaltola, Juhani – Syrjälä, Leena. Tiede, toiminta ja vaikuttaminen. Teoksessa Heikkinen, Hannu L.T. – Huttunen, Rauno – Moilanen, Pentti (toim.) 1999. Siinä tutkija, missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 11-24.

Aaltonen, Kimmo – Astala, Seija – Aula, Maria Kaisa – Cortés Téllez, Mikko – Hätälä, Jaana – Kurttila, Tuomas – Manninen, Tarmo – Parviainen, Immo – Risku, Veli-Matti – Saarela, Olli – Sjöholm, Kari 2007. Nuorisolaki (2006). Teoksessa Aaltonen, Kimmo (toim.): Nuorisolakiopas. Helsinki: Tietosanoma Oy. 22-26.

Ahonen-Walker, Mari – Pietikäinen, Reetta 2014. Nuorisotakuu – kermankuorintaa ja tyhjiä lupauksia? Teoksessa Gretschel, Anu – Paakkunainen, Kari – Souto, Anne-Mari, Suurpää, Leena. (toim.): Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 150. Verkkojulkaisuja 76. Liike. Unigrafia, Helsinki. 69-73. Verkkodokumentti.<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuorisotakuun_arki_ja_politiikka.pdf>. Luettu 30.10.2016.

Alanen, Olli – Kainulainen, Sakari – Saari, Juho 2014. Vamos tekee vaikutuksen. Vamos-nuorten hyvinvointikokemukset ja tulevaisuuden odotukset. HDL Raportti 01/2014. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitos. Verkkodokumentti.<https://www.hdl.fi/images/stories/liitteet/VAMOS_ISBN_lowres.pdf>. Luettu 15.4.2016.

Danska-Honkala, Katja – Poteri, Martti 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Lundbom, Pia – Herranen, Jatta (toim.): Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26, 2011.127-149. Verkkodokumentti.<<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>>. Luettu 10.10.2016.

Elämäntaidot – Vahvoilla elämäntaidoilla kohti aikuisuutta n.d. Lasten ja nuorten säätio. Verkkodokumentti.<<http://www.nuori.fi/tietoa-meista/elamantaidot/>>. Luettu 30.9.2016.

Elämäntaitoja toiselle asteelle 2016. Suomen mielenterveysseura. Ajankohtaista. Verkkodokumentti.<<http://www.mielenterveysseura.fi/fi/el%C3%A4m%C3%A4ntaitoa-toiselle-asteelle>>. Luettu 18.11.2016.

Eriarvoisuus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi ja terveyserot. Verkkodokumentti. Päivitetty 10.12.2015. <<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus>>. Luettu 15.11.2016.

Eräranta, Kirsi – Autio, Minna 2008. Johdanto: Polarisaatio käsitteenä ja empiirisesti koeteltuna tutkimusteesinä. Teoksessa Minna Autio – Kirsi Eräranta – Sami Myllyniemi (toim.) Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 84. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 38. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 8–16. Verkkodokumentti.<<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/polarisoituvanuoruus.pdf>>. Luettu 12.8.2016.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Gretschel, Anu – Paakkunainen, Kari – Souto, Anne-Mari – Suurpää, Leena (toim.) 2014. Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 150, verkkojulkaisuja 76. Liike. Unigrafia, Helsinki. Verkkodokumentti.<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuorisotakuun_arki_ja_poliitikka.pdf>. Luettu 30.10.2016.

Heikkinen, Hannu L.T. 2015. Toimintatutkimus: kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa: Valli, Rauno – Aaltola, Juhani: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-Kustannus. 204-219.

Heikkinen, Hannu L.T. – Huttunen, Rauno – Moilanen, Pentti (toim.) 1999. Siinä tutkija, missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Helsingin Diakonissalaitos Talo täynnä tarinoita n.d. Esite. Yleisesittely.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hämäläinen, Juha – Laukkanen, Eila, Vornanen, Riitta 2008. Nuorisokasvatus, nuorisososiaalityö ja nuorisopsykiatria nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Teoksessa Minna Autio – Kirsi Eräranta – Sami Myllyniemi (toim.): Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolosuhteet -vuosikirja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 84. Nuorisososiaalisen neuvottelukunta, julkaisuja 38. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 161-169. Verkkodokumentti.<<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/polarisoituvanuoruus.pdf>>. Luettu 12.8.2016.

Karlsson, Mirja 2013. Elämänlaatu mittariin. Tesso. Verkkodokumentti.<<http://tesso.fi/artikkeli/elamanlaatu-mittariin>>. Luettu 10.11.2016.

Kestilä, Laura – Heino, Tarja – Solantaus, Tytti 2011. Nuorten syrjäytyminen – epäsuotuisia polkuja aikuisuuteen. Haaste 1/2011. Verkkodokumentti.<<http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12011/nuortensyrjautymisen-epasuotuisiapolkujaaikuisuuteen.html>>. Luettu: 5.3.2016.

Kuula, Arja 1999. Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Kuure, Tapio 2015. Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja asema nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina: Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 5-67. Verkkodokumentti. <<http://tpy-fi-bin.directo.fi/@Bin/767f358a2f45bcb594d2258488dcc366/1445691221/application/pdf/447361/Sosiaalinen-vahvistaminen-k%C3%A4sitteen%C3%A4-ja-palveluina.pdf>>. Luettu 10.10.2015.

Linturi, Hannu 2003. Toimintatutkimus. Verkkodokumentti. <http://www.futonet.org/fi/materiaalit/metodit/2_metodit/5_actix?C:D>. Luettu 10.1.2016.

Lundbom, Pia – Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26, 2011. Verkkodokumentti.<<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>>. Luettu 12.9.2015.

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundbom, Pia – Herranen, Jatta (toim.): Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26, 2011. 13-29. Verkkodokumentti.<<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>>. Luettu 12.9.2015.

Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa. Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA analyysi 19. Elinkeinoelämän valtuuskunta. Verkkodokumentti.<<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjailyminen.pdf>>. Luettu 13.5.2016.

Mäki-Ketelä, Juha 2012. Kiskot vievät elämään - ammatillisessa ja koulutuksellisessa marginaalissa elävien nuorten erilaisia elämänraiteita. Kasvatustieteen alan väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Verkkodokumentti. <http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-93-1388-4/urn_isbn_978-952-93-1388-4.pdf>. Luettu 14.10.2016.

Nonaka, Ikujiro – Takeuchi, Hirotaka 1995. The knowledge-creating company. New York: Oxford University Press.

Notkola, Veijo – Pitkänen, Sari – Tuusa, Matti – Ala-Kauhaluoma, Mika – Harkko, Jaakko – Korkeamäki, Johanna – Lehikoinen, Tuula – Lehtoranta, Pirjo – Puumalainen, Jouni 2013. Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/ 2013. Verkkodokumentti.<<http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=jz32213140909180>>. Luettu 17.6.2016.

Nuorisolaki 72/2006. Verkkodokumentti.<www.finlex.fi>. Luettu 19.1.2016.

Nuorisotakuu auttaa eteenpäin. Nuorisotakuu. Verkkodokumentti.<http://nuorisotakuu.fi/tietoa_takuusta>. Luettu 5.11.2016.

Palola, Elina – Hannikainen-Ingman, Katri – Karjalainen, Vappu 2012. Nuorten syrjäytymistä on tutkittava pintaa syvemmin. Yhteiskuntapolitiikka 77(3). 310-315. Verkkodokumentti.<<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102895/palola.pdf?sequence=1>>. Luettu 29.3.2016.

Pietikäinen, Reetta 2013. Nuoren sosiaalisen vahvistamisen kehittämistä. Verkkodokumentti.<<http://www.koordinaatti.fi/fi/puheenvuoro/701/nuorten-sosiaalisen-vahvistamisen-kehitt%C3%A4mist%C3%A4.html>>. Luettu 10.10.2015.

Rautiainen, Markku 2010. Sosiaalinen vahvistaminen – muutostyöskentely, kuntoutuminen, kontrolli ja sinnikkyys asumiseen liittyvän työn yhteydessä. Edilex 2010/7. Verkkodokumentti.<<http://josna.fi/uploads/documents/Sosiaalinen%20vahvistaminen%20ja%20poluttaminen.pdf>>. Luettu 10.9.2016.

Saaristo, Anne-Maria 2011. Emotionaalinen ammattitaito osana sosiaalisen vahvistamisen taitoisuutta. Teoksessa Lundbom, Pia – Herranen, Jatta (toim.): Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26, 2011. 71-85. Verkkodokumentti.<<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>>. Luettu 12.9.2015.

Savukoski, Marjo – Kauramäki, Pirjo 2004. Nuoren sosiaalinen tukeminen omalle ammatilliselle uralle. Teoksessa Karjalainen, Vappu – Vilkkumaa, Ilpo (toim.): Kuntoutus kanssamme. Ihmisen toimijuuden tukeminen. 7. painos. Stakes. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. 123-135.

Sosiaalinen vahvistaminen. Käsitteenä, mitattavana osa-alueena, palveluna. n.d. Esite sosiaalisen vahvistamisen toimijoille ja sidosryhmille. Valtakunnallinen työpajayhdistys. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Sydänmaanlakka, Pentti 2014. Yllätyksellinen ja kompleksinen tulevaisuus; miten selvitä tulevaisuudesta. Teoksessa Sydänmaanlakka, Pentti (toim.): Tulevaisuuden johtaminen 2020: älykkään johtamisen näkökulmia. Espoo: Pertec. 18–37.

TEM 2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2012. Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyys- ja yrittäjyysosaston raportti. Verkkodokumentti. <http://www.nuorisotakuu.fi/files/34024/Nuorten_yhteiskuntatakuu_2013_raportti.pdf>. Luettu 18.11.2016.

Toikko, Timo – Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 2. painos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauseräilyjen käsitteleminen Suomessa. Verkkodokumentti. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 17.1.2016.

Tuusa, Matti – Alakauhaluoma, Mika. 2014. Selvitys nuorten sosiaalisesta kuntoutuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:42. Verkkodokumentti. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125415/URN_ISBN_978-952-00-3545-7.pdf>. Luettu 17.6.2016.

Tuusa, Matti – Pitkänen, Sari – SHEMEIKKA, Riikka – Korkeamäki, Johanna – Harju, Henna – Saares, Aurora – Pulliainen, Marjo – Kettunen, Aija – Piirainen, Keijo 2014. Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia. Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Toimeenpanon ensimmäisen vuoden arviointi ja seurannassa sovellettavien indikaattoreiden kehittäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ- ja yrittäjyys 15/2014. Verkkodokumentti. <<http://tem.fi/documents/1410877/2859687/Yhdessä%20C3%A4+tekeeminen+tuottaa+tuloksia+14052014.pdf>>. Luettu: 31.10.2016.

Uusi aika vaatii entistä parempia elämäntaitoja – tavoitteena onnellisemmat nuoret 2015. Sitra. Uutiset. Verkkodokumentti. <<http://www.sitra.fi/uutiset/sahkoinen-asiointi/uusi-aika-vaatii-entista-parempia-elamantaitoja-tavoitteena-onnellisemmat>>. Luettu 2.11.2016.

Valli, Raine 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus. Gummerus kirjapaino Oy.

Valli, Raine 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli, Raine (toim.) – Aaltola, Juhani: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 84-108.

Valtiontalouden tarkastusvirasto: Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Toiminnantarkastuskertomus 146 / 2007. Verkkodokumentti. <https://www.vtv.fi/files/113/1462007_Nuorten_syrjailytymisen_ehkaisy_NETTI.pdf>. Luettu 17.9.2015.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Juva: PS-kustannus.

Virtanen, Petri – Suoheimo, Maria – Lamminmäki, Sara – Ahonen, Päivi – Suokas, Markku 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen. Tekesin katsaus 28/2011. Helsinki. Verkkodokumentti.<<http://www.gcfi-land.fi/file/original/matkaopas%5B1%5D.pdf?fileId=5688>>. Luettu 26.9.2016.

Suostumusasiakirja

SUOSTUMUSASIAKIRJA

Suostumus tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumisesta

Olen saanut, lukenut ja ymmärtänyt Helsingin Diakonissalaitoksen Vamoksen nuorten palveluiden sosiaalista vahvistamista koskevan tutkimushenkilötiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen kehittämistyön tarkoituksesta ja minulla on mahdollisuus saada siitä halutessani lisätietoja suullisesti. Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukseen on vapaaehtoista ja voin perustelematta keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen milloin tahansa. Keskeytyksen ilmoitan tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle Siisi Hirvikoskelle joko suullisesti tai sähköpostilla. Tutkimuksen tekijän yhteystiedot löytyvät tämän suostumuslomakkeen alalaidasta.

Suostun osallistumaan tutkimukseen vapaaehtoisesti.

Paikka ja aika

Suostumuksen antajan allekirjoitus

Paikka ja aika

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Yhteystiedot:

Siisi Hirvikoski/Vamos Helsinki

siisi.hirvikoski@hdl.fi

p. 050*****

Suostumus kirjoitetaan kahtena kappaleena, yksi suostumuksen antajalle ja yksi suostumuksen vastaanottajalle.

Tutkimushenkilötiedote

TUTKIMUSHENKILÖTIEDOTE

Hyvä Vamoksen työntekijä!

Toivoisin Sinun osallistuvan tutkimukselliseen kehittämistyöhön, jonka tarkoituksena on kuvata sosiaalista vahvistamista Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos nuorten palveluissa työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimuksellisessa kehittämistyössäni selvitän, mitä sosiaalinen vahvistaminen on Vamoksessa, miten sitä toteutetaan ja miten Vamoksen työntekijät kehittäisivät sosiaalisen vahvistamisen osaamistaan. Kehittämistyön avulla saatua aineistoa hyödynnetään Vamoksen toiminnan kehittämisessä. Kehittämistyön toteuttamiseksi jokaisen Vamoksen työntekijän tiedot, kokemukset ja näkemykset sosiaalisen vahvistamisen nykykäytännöistä ovat arvokkaita ja siksi osallistumisesi on ensiarvoisen tärkeää.

Tutkimuksellinen kehittämistyöni on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Kuntoutuksen ylemmän amk-tutkinnon opintoja. Työni tutkimussuunnitelman ovat hyväksyneet työtä ohjaavat opettajat Toini Harra ja Salla Sipari sekä Helsingin Diakonissalaitoksen Eettinen toimikunta, jolta on haettu tutkimuslupa 28.4.2016.

Sähköiseen kyselytutkimukseen (toukokuussa 2016) ja workshop-tyyppiseen yhteiskehittelyyn osallistuminen syksyn kehittämis-/koulutuspäivällä tapahtuu työajalla ja sinulla on oikeus kieltäytyä antamasta aineistoasi tutkimuksellisen kehittämistyöni käyttöön.

Kehittämis-/koulutuspäivän workshopit nauhoitetaan ja taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua. Kaikki kerättävä tieto käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyyn vastanneiden ja yhteiskehittelyyn osallistuvien henkilötietoja ei mainita raportissa eikä tutkimuksen muissa vaiheissa. Aineiston analysointiin osallistuu tutkimuksen tekijän, Siisi Hirvikosken lisäksi Vamoksen henkilökuntaan kuuluva Minna Rytönen Vamos Kuopion yksiköstä, joka toimii työelämäohjaajana. Tulokset raportoidaan lopulliseen kehittämistyöhön, joka on kaikkien saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus-tietokannasta sekä Helsingin Diakonissalaitoksen internetsivulta.

Annan mielelläni lisätietoa kehittämistyöstäni.

Siisi Hirvikoski

siisi.hirvikoski@hdl.fi
p. 050*****

Kysely – Sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa

Osio 1/4

Kysely - sosiaalinen vahvistaminen Vamoksessa

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn. Toivottavasti pystyt varaamaan puolisen tuntia kyselyn vastaamiseen. Osallistumisesi avulla saamme arvokasta tietoa nuorten sosiaalisen vahvistamisen kehittämiseksi Vamoksessa. Kyselyn vastaukset käsitellään nimettöminä. Kysely on osa Metropoliaassa suorittamaani ylempää AMK-tutkintoa ja koulutukseen kuuluvaa tutkimuksellista kehittämistyötäni.

Hienoa, että osallistut kyselyyn!

Yhteistyöterveisin,
Siisi Hirvikoski

Osio 2/4

Infopaketti sosiaalisesta vahvistamisesta

Kuvaus (valinnainen)

Otsikko

Sosiaalinen vahvistamisen käsite on mainittu nuorisolaissa (72/2006). Lain tarkoituksena on "tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja" (Nuorisolaki §1).

Vamoksen toiminta on sosiaalista kuntoutusta ja sosiaalinen vahvistaminen voidaan nähdä sosiaalisen kuntoutuksen alaisena toimintana sekä lähikäsitteenä. Sosiaalinen kuntoutus on "sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi" (Tuusa 2015).

Sosiaalinen vahvistaminen = Vamoksen työntekijöiden tavat, käytännöt, työkalut ja menetelmät, joiden tarkoituksena on saada nuori sosiaalisesti vahvistumaan

Sosiaalinen vahvistuminen = nuoren subjektiivinen näkemys omasta sosiaalisesta vahvistumisesta

Tavoitteena kehittää vamoslainen sosiaalisen vahvistamisen malli

Tutkimuksellisessa kehittämistyössäni tavoitellaan vamoslaista sosiaalisen vahvistamisen toimitapaa ja mallia. Tulen työssäni käyttämään taustateoriana Valtakunnallisen työpajajhdistyksen sosiaalisen vahvistamisen mallia. Kyselyn tavoitteena on selvittää kuinka Vamoksessa tällä hetkellä sosiaalisesti vahvistamme nuoriamme. Saatujen vastausten pohjalta voimme lähteä kehittämään Vamoksen omaa sosiaalisen vahvistamisen mallia.

Valtakunnallisen työpajajhdistyksen sosiaalisen vahvistamisen malli

Sosiaalinen vahvistaminen - kysymykset

1. Missä Vamosyksikössä työskentelet?

Merkitse vain yksi soikio.

- Helsinki Herttoniemi
- Helsinki Sörnäinen
- Espoo
- Lahti
- Kuopio
- Turku

2. Mitä sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä merkitsee sinulle työssäsi?

Emme etsi tähän vastaukseksi virallista teoriakäsitettä, vaan sinun ymmärrystäsi asiasta Vamoksen toimintaympäristössä.

3. Miten työssäsi toteutat sosiaalista vahvistamista?**4. Mitä työkaluja, toimintamalleja tai hyviä käytäntöjä käytät, että nuori sosiaalisesti vahvistuu?****5. Minkä näistä työkaluista, toimintamalleista tai hyvistä käytännöistä voisit jakaa muille kollegoillesi?**

Voit kertoa yhdestä tai useammasta jaettavaksi ajattelemastasi työkalusta, toimintamallista tai hyvästä käytännöstä

6. Asteikolla 1-4, kuinka tyytyväinen olet työtapaasi, jolla tuet nuoren sosiaalista vahvistumista?

- 1 En lainkaan tyytyväinen
- 2
- 3
- 4 Hyvin tyytyväinen

7. Miten sosiaalisen vahvistamisen työorientaatiota tulisi mielestäsi kehittää Vamoksessa?

Mieti kehittämistä suhteessa omaan työhösi (sinun tarpeesi) ja myös koko Vamokseen

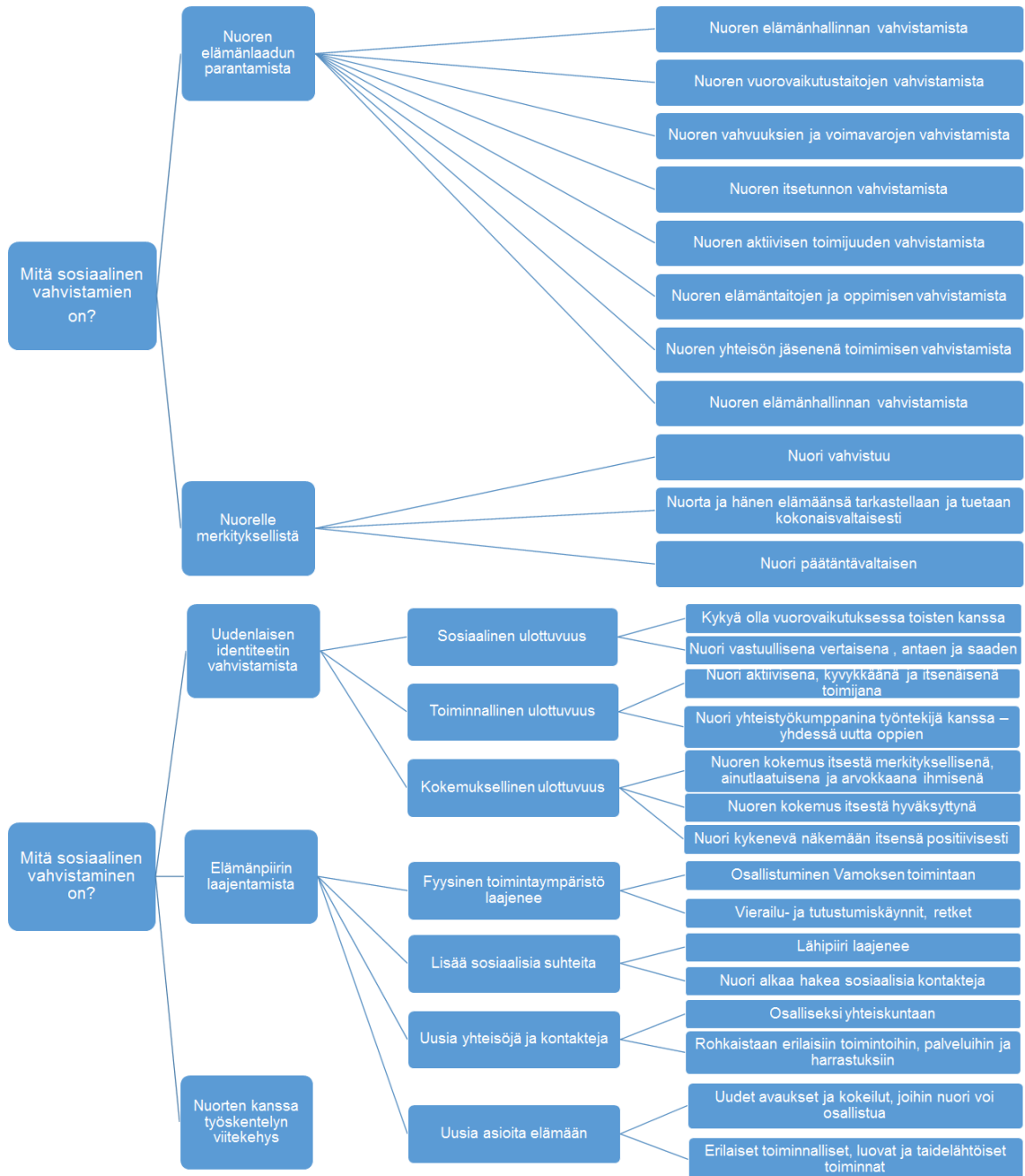
Loppusanat

8. Sana on vapaa - jäikö sinulla jotakin tärkeää sosiaalista vahvistamista koskevaa tietoa sanomatta tai muuta huomioitavaa kyselystä - kerro se tässä

Nyt olet päässyt kyselyn loppuun - muistathan painaa "lataa"-painiketta. Kiitos vastauksestasi!

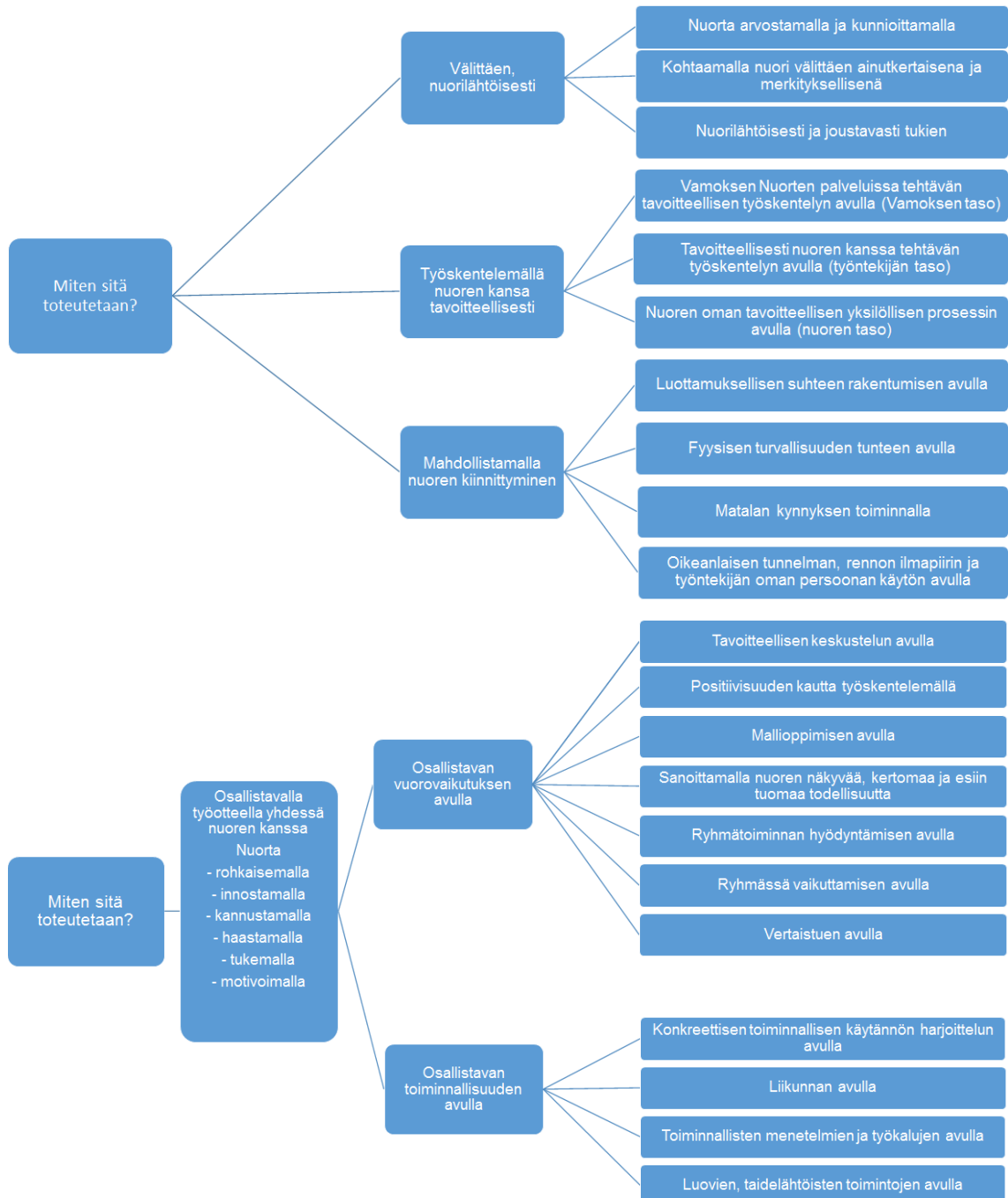
Merkityssuhdekaavio 1

Mitä sosiaalinen vahvistaminen on:

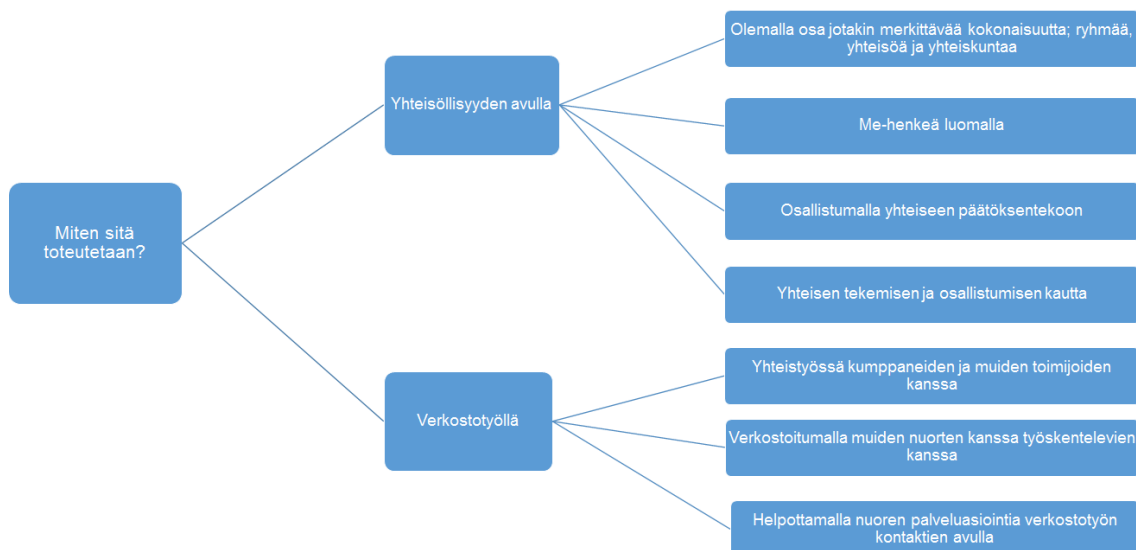
Merkityssuhdekaavio 2

Miten sitä toteutetaan – osa 1

Merkityssuhdekaavio 2

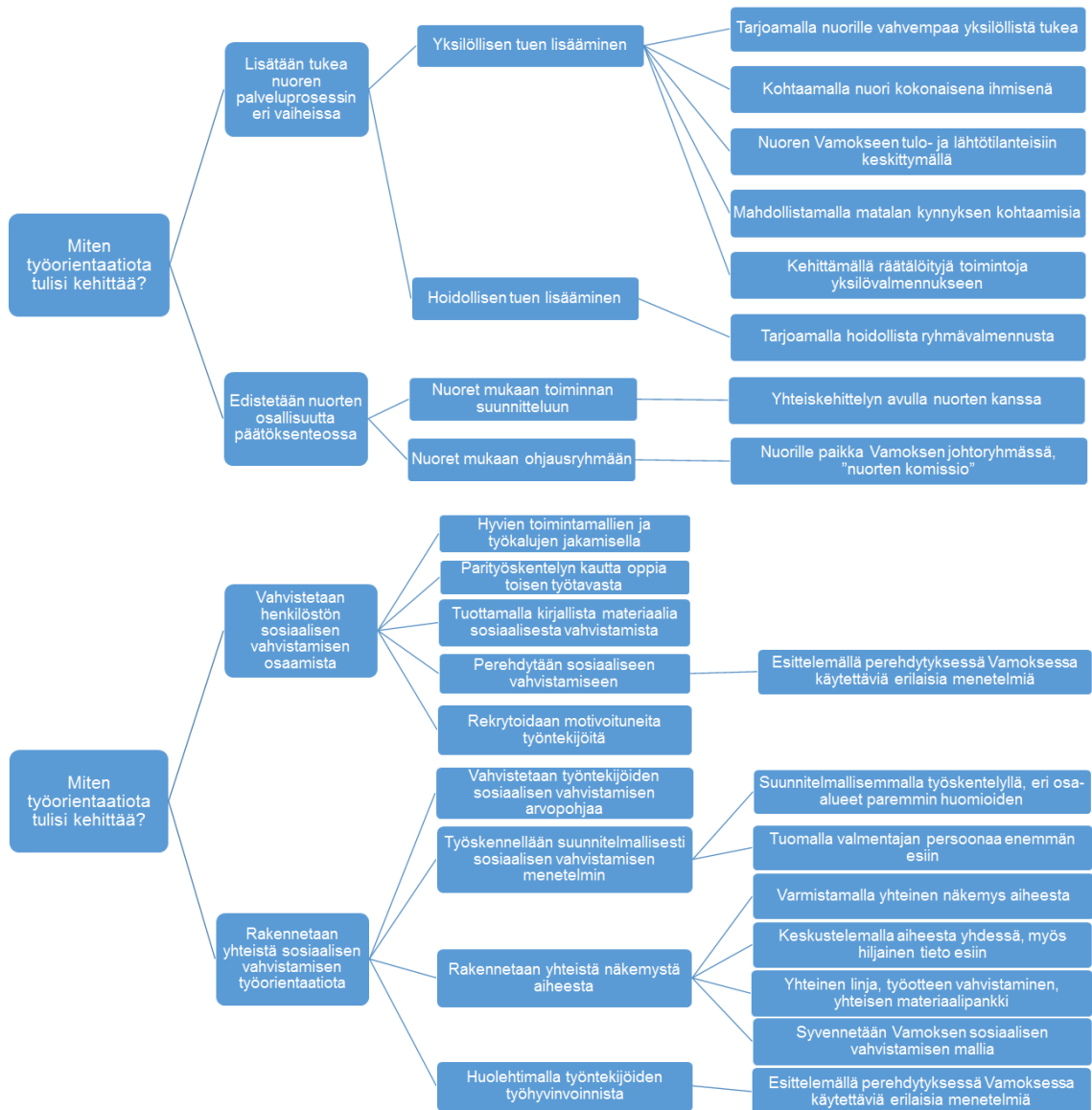
Miten sitä toteutetaan – osa 2

Merkityssuhdekaavio 3

Miten työorientaatiota tulisi kehittää

Analyyseiesimerkki kohdasta *Välittäen ja nuorilähtöisesti*

Miten työssäsi toteutat sosiaalista vahvistamista			
Alaluokka	Yläluokka	Yhdistetty luokka	
Luottamusta synnyttämällä Luomalla nuoreen luottamuksellisen suhteen Luomalla suhteen, jossa nuorta voi turvallisesti haastaa Luottamuksellisen keskustelun avulla Luomalla suhteen, jossa ei tarvitse pelätä tuomitukseksi tulemistä	Luottamuksellisen suhteen rakentumisen avulla	Mahdollistamalla nuoren kiinnittyminen	
Valmentajan fyysisellä läsnäololla tukemalla Turvallisen ympäristön kautta Antamalla ja tarjoamalla mahdollisuutta kiinnittyä	Fyysisen turvallisuuden tunteen avulla		
Ei sanktioita, etuuksia Matalan kynnyksen toiminnalla Työskentelemällä nuoren vapaaehtoisuuden huomioiden	Matalan kynnyksen toiminnalla		
Pitämällä yllä rentoa ilmapiiriä ja oikeanlaista tunnelmaa Olemalla nuoren kanssa vuorovaikutuksessa omana persoonanaan, itsenään	Oikeanlaisen tunnelman, rennon ilmapiirin ja työntekijän oman persoonan käytön avulla		
Vahvuuksien avulla Rohkaisemalla nuorta ilmaisemaan mielipiteensä Rohkaisemalla Rohkaisemalla vuorovaikutukseen Rohkaisemalla nuorta kokeilemaan vaikeita ja epämurkavia asioita Rohkaisemalla nuorta vastuunkantamiseen Rohkaisemalla nuorta tekemään asioita itse	Vahvuuksien avulla Rohkaisemalla		Osallistavalla työotteella yhdessä nuoren kanssa

Innostamalla lähestymään kohti uusia asioita	Innostamalla	Osallistavalla työotteella yhdessä nuoren kanssa
Kannustamalla nuorta osallistumaan yhteiskunnan eri toimintoihin	Kannustamalla	
Kannustamalla ja haastamalla nuorta kohti tavoitteita		
Kannustamalla itsenäisyyteen		
Olemalla vuorovaikutuksessa kannustavasti		
Kannustamalla nuorta aktiiviseksi toimijaksi		
Kannustamalla nuorta itse hoitamaan asioitaan – ei puolesta tehden	Haastamalla	
Haastamalla nuoria löytämään erilaisia tapoja ratkaista ongelmiaan		
Tukemalla nuorta löytämään onkin merkityksellisen asian elämäänsä	Tukemalla	
Toimintakykyä tukien		
Tukemalla nuoren minäkuvan myönteistä muutosta		
Tukemalla nuorta itsensä toteuttamisessa		
Tukemalla ja ohjaamalla nuorta tämän haasteissa		
Tukemalla nuoren ymmärrystä elämäntilanteestaan	Motivoimalla	
Motivoimalla nuorta uusiin asioihin		

Kehittämispäivän kutsun liite – ennakkotehtävä ja mallinnus

Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen malli ja sen työstö koulutuspäivässä 4.11.2016

Toivomme jokaisen työryhmän tutustuvan ohessa olevaan Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen malliin ja käyvän keskustelua siitä, miltä malli näyttää:

- onko malli mielestänne oikeanlainen – kertooko se työryhmänne tavasta toteuttaa sosiaalista vahvistamista?
- onko mallissa joitakin yllättävää?
- onko sanoitus mielestänne oikea?
- puuttuuko mallista mielestänne jotakin?
- muuta huomioitavaa?

Malli löytyy alla olevasta osoitteesta:

http://prezi.com/jar_krpv7pgz/?utm_campaign=share&utm_medium=copy

Katseluohjeet: avatkaa näyttö koko ruudun kokoiseksi!

Toiveenamme on, että jokainen tiimi kirjaisi ylös omat täydennyksensä ja huomionsa mallista edellä kirjattujen kysymysten valossa. Nämä muistiinpanot tulisi **lähettää sähköisesti Vesalle viikon 43 aikana.**

Yksi koulutuspäivän tavoitteista on jakaa jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä ja työkaluja toisillemme. Toivomme jokaisen tiimin esittelevän yhden sosiaalisen vahvistamisen työkalun tai menetelmän, jota voisi muillekin suositella. Tämä esitys olisi maksimissaan **viiden minuutin mittainen tiivis yhteenveto**, jossa tulisi myös käyttäjäkokemusta ja muut mahdolliset erityishuomioid esiin. Ajatuksena on perustaa koko Vamoksen yhteinen sähköinen työkalupakki, jonne nämäkin työkalut yhteyshenkilön nimen kera voitaisiin liittää.

Tiimisi tulee siis hieman valmistautua tulevaan kehittämispäivään. Toivomme:

- yhteenvetoa ajatuksistanne Vamoksen sosiaalisen vahvistamisen alustavasta mallista (ks. kysymykset yllä). Yhteenveto tästä Vesalle **viikon 43 aikana.**
- napakkaa max 5 min esittelyä yhdestä hyvästä sosiaalisen vahvistamisen työkalusta tai menetelmästä, jonka haluaisitte jakaa muille.